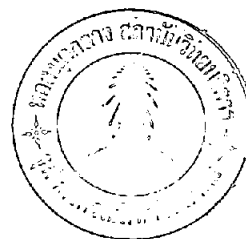

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. โครงการศึกษาทั่วไป. มนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- _____. คณะครุศาสตร์. คณะนิสิตปริญญาโทโสตทัศนศึกษา. รายงานการสัมมนาบทบาทสื่อการศึกษาต่อการจัดการศึกษานอกโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.
- _____. หน่วยพัฒนาคณาจารย์. รายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการภาคการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ใหม่. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, สมเชาว์ เนตรประเสริฐ และ สุดา สิ้นสกุล. ระบบสื่อการสอน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.
- ศิศนา แคมมณีส และคณะ. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.
- นิพนธ์ สุขประสิทธิ์. นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์เนต, ๒๕๑๘.
- _____. โสตทัศนศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพินิต, ๒๕๑๘.
- ประคอง กรรณัฐพร. สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพาณิช, ๒๕๒๐.
- สันต์ เตชะกัมพูช และคนอื่น ๆ. รายงานวิจัยเรื่อง การสร้างชุดการสอนวิชามนุษย์กับสังคม. กรุงเทพมหานคร : โครงการการศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.
- สนั่น ปัทมะดิน. ถ่ายทำภาพยนตร์. พระนคร : สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์, ๒๕๐๖.
- สุภาพ วาดเขียน และอรพินธ์ โภชนดา. การประเมินผลการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพาณิช, ๒๕๑๘.

อาคม จันทสุนทร และ เขาวลิต ชำนาญ. ลดเวลาการสอน : นวัตกรรมที่น่าสนใจ. ลพบุรี :
โครงการส่งเสริมสมรรถภาพการสอน, ๒๕๒๑.

วิทยานิพนธ์

โกสุม เจริญรวย. "การสร้างชุดการสอนตามเอกัตภาพวิชาหลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์
ภาคปฏิบัติ ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ภาควิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

เยาวภา เตชะคุปต์. "ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในระดับประถมศึกษา."
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๗.

วัฒน์ จุฑะวิภาต. "การสร้างชุดเรียนเบ็ดเสร็จรายบุคคล วิชาวัสดุและการออกแบบสำหรับนิสิต
แผนกศิลปศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.

วณิดา วิศวบุญตร. "การจัดระบบชุดการสอนรายบุคคลสำหรับวิชาการจัดการศึกษานอกสถานที่."
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๗.

สิทธิชัย ดีโลกะวิชัย. "ชุดเรียนเบ็ดเสร็จรายบุคคลสำหรับวิชาการผลิตภาพถ่ายเพื่อการศึกษา."
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

อิทธิพล ราศรีเกียรติงไกร. "การสร้างชุดการสอนวิชาพื้นฐานการออกแบบระดับอุดมศึกษา."
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๘.

บทความ

จาระไน แกลโกศล. "มองระบบหนังสือพิมพ์" วารสารนิเทศสาร ๖ (ตุลาคม ๒๕๒๐) :
๑๗ - ๒๓.

จำนง วิบูลย์ศรี "ปัจจัยแห่งการพูดที่สัมฤทธิ์ผล" วารสารนิเทศสาร ๘ (สิงหาคม ๒๕๒๒) :
๒๐ - ๒๘.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. "การปรับปรุงการสอนในระดับมหาวิทยาลัยด้วยระบบสื่อการสอน."

ศรินทรวิโรฒ ๑๑ (กันยายน ๒๕๑๔) : ๔.

_____. "แผนจรรยา : เทคโนโลยีทางการศึกษาระบบหนึ่งสำหรับการสอนในมหาวิทยาลัย."

๒๓ ตุลาคม (ตุลาคม ๒๕๒๑) : ๓๒.

_____. "ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน : แนวโน้มการจัดการศึกษาเพื่อมวลชนในอนาคต." วารสาร

ครุศาสตร์ ๘ (พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๑๔) : ๕.

เลขา ปิยะธำจรรย์. "การสอนตามเอกัตภาพ." วารสารครุศาสตร์ ๔ (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม

๒๕๑๗) : ๑๘.

อาภรณ์ ขาดิบุษ. "การเรียนเป็นรายบุคคล." วารสารครุศาสตร์ ๔ (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม

๒๕๑๗) : ๑๘.

เอกสารยึดสำเนา

เกษม ศิริสัมพันธ์. "วิทยุและโทรทัศน์ให้อะไรใคร" เอกสารการสัมมนาแห่งชาติว่าด้วยวิทยุกระจาย

เสียงและวิทยุโทรทัศน์ เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๕.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. แผนกริชาโสตทัศนศึกษา. "เอกสารทางวิชาการ

เรื่องเทคโนโลยีทางการศึกษา." กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗.

_____. ฝ่ายวิชาการ. โครงการศึกษาทั่วไป. "รายงานผลการปฏิบัติในปีการศึกษา ๒๕๒๐."

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

_____. หน่วยพัฒนาคณาจารย์. "เอกสารประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการฝึกกลุ่มสัมพันธ์ และการ

รับรู้" กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

เยาวภา เคชะคุปต์. "กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในการเรียนการสอน." เอกสารการฝึกอบรมกลุ่ม

สัมพันธ์และการรับรู้ จันทบุรี, ๒๕๑๕.

สุนันท์ ปัทมาคม. "เอกสารประกอบคำบรรยายวิชา Media Based Individualized

Instruction" กรุงเทพมหานคร : แผนกริชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

๒๕๑๘.

_____ . "เอกสารประกอบการเรียนวิชาสื่อการสอนรายบุคคล" กรุงเทพมหานคร : แผนก
วิชาโสตทัศนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐.

ภาษาอังกฤษ

Axinn, George H. Program of Studies in Non - Formal Education Michigan
State University, 1974.

Bishop, Lloyd K. Individualizing Education Systems. New York : Harper
1 Row, 1971.

Brown, Jame W., Lewis, Richard B. and Harcle road, Fred F. AV Instruction
Technology Media Methods.

Dale, Edgar. Audio - Visnal Methods in Teaching. New York : The Dryden
Press, 1954.

Dunn, Rita and Stifford. Practical Approached Individualizing Instruction
: Contracts and Other Efection Teaching Strategies. New York :
Parker, 1972.

Garrelt, Henry E. Testing for Teacher. New York : American Book, 1959.

Gronlund, Norman F. Measurement and Evaluation in Teaching. New York :
Macmillan Publishing Co. Inc., 1976.

Hass, Kemeth B. and Packer, Harry R. Preperition and Use of Audiovisual
Aids. 2d. ed. New Delhi : Prentice Hill of India Ltd., 1964.

Kemp, Jersold E. Planning and Producing Audio - Visual Materials. 2d.
ed. Chandler Publishing Company, 1968.

- Langstaff, Ann Louis. "Development and Evaluation of an Auto -
Instructional Media Package for Teacher Education." Dissertation
Abstracts International, Vol. 33. p. 1566 A. (April 1973).
- Meeks, Elija Bruce. "Learning Package Versus Conventional. Methods of
Instruction." Dissertation Abstracts International, Vol. 32. p.
4295 - A. (February 1972).
- Mecoleman, Jaman Wesley. "Relationship Between The Use of Learn Activity
Packages, Group Activities and The Preference of Students Toward
The Social Studies Course." Dissertation Abstracts International.
Vol. 36. p. 109 - A. (July 1975).
- Rigby, Dorothy Suc. "The Effectiveness of Learning Activity Package
Instruction Versus The Teacher - Directed Method of Teaching
Intermediate College Type writing." Dissertation Abstracts
International. Vol. 35. p. 494 A. (August 1974).

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

การวิเคราะห์แบบทดสอบ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อสอบในแบบทดสอบ

การวิเคราะห์หาความยากง่าย (D_i) และค่าอำนาจจำแนก (V_i) ของข้อสอบแต่ละข้อ

ในการวิเคราะห์ข้อสอบซึ่งใช้ เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ
ขั้นตอนนี้ คือ

๑. นำกระดาษคำตอบของแบบสอบแต่ละชุดที่ได้ตรวจให้คะแนนเรียบร้อยแล้ว เรียงลำดับ
คะแนนสูงสุดไปถึงต่ำสุด

๒. แบ่งคำตอบเหล่านี้ออกเป็น ๒ กลุ่ม ตามคะแนนโดยแบ่งเป็นกลุ่มสูง ๕๐% และกลุ่มต่ำ
๕๐% ของจำนวนกระดาษคำตอบทั้งหมด (ใช้ ๕๐% เพราะตัวอย่างประชากรที่ทำแบบทดสอบทั้งหมดไม่
เกิน ๕๐ คน)

๓. บันทึกรอยคะแนนของแต่ละข้อของแต่ละคนที่ทำถูกลงในกระดาษที่จัดเตรียมไว้ โดย
เรียงจากคะแนนสูงสุดไปหาต่ำสุด

๔. รวบรวมคะแนนที่บันทึกไว้ในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำของแต่ละข้อ

๕. นำคะแนนที่ได้มาคำนวณหาความยากง่าย และอำนาจจำแนก โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบ
สันตามแบบของ เฮนรี อี การ์เรทท์

สูตร

$$D_i = \frac{R_h + R_l}{N_h + N_l}$$

$$V_i = \frac{R_h - R_l}{N_l}$$

ตารางที่ ๔ การวิเคราะห์ผลของแบบทดสอบหน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

ข้อที่ จำนวน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๒๐
R_h	๑๗	๑๕	๑๖	๑๖	๑๔	๑๒	๑๘	๑๔	๑๘	๑๔	๑๕	๑๓	๑๘	๑๔	๘	๑๖	๑๖	๑๓	๑๕	๑๖
R_l	๑๓	๑๐	๑๐	๑๐	๖	๕	๑๒	๙	๑๐	๑๓	๕	๕	๑๔	๙	๑	๑๑	๑๐	๖	๑๑	๑๐
$R_h + R_l$	๓๐	๒๕	๒๖	๒๖	๒๐	๑๗	๓๐	๒๓	๒๘	๓๒	๑๙	๑๗	๓๒	๒๓	๙	๒๗	๒๖	๑๙	๒๖	๒๖
$R_h - R_l$	๔	๕	๖	๖	๘	๗	๖	๕	๘	๖	๑๑	๙	๕	๕	๗	๕	๖	๗	๕	๖
D_i	.๗๕	.๖๓	.๖๕	.๖๕	.๕	.๔๓	.๗๕	.๕๘	.๗	.๘	.๕๘	.๔๓	.๘	.๕๗	.๒๓	.๖๘	.๖๕	.๔๗	.๖๕	.๖๕
V_l	.๒๐	.๒๕	.๓๐	.๓๐	.๔๐	.๓๕	.๓๐	.๒๕	.๔๐	.๓	.๕๕	.๕๕	.๒๐	.๒๕	.๓๕	.๒๕	.๓๐	.๓๕	.๒๐	.๓๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕ การแจกแจงคะแนนนักเรียน ๕๐ คน ในการทดสอบเพื่อหาความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบ ชุดการสอนหน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

x	f	fx	fx ²
๖	๑	๖	๓๖
๗	๑	๗	๔๙
๘	๑	๘	๖๔
๑๐	๓	๓๐	๓๐๐
๑๑	๕	๕๕	๖๐๕
๑๒	๖	๗๒	๘๖๔
๑๓	๕	๖๕	๘๔๕
๑๔	๖	๘๔	๑,๑๗๖
๑๕	๕	๗๕	๑,๑๒๕
๑๖	๒	๓๒	๕๑๒
๑๗	๒	๓๔	๕๗๘
๑๘	๒	๓๖	๖๔๘
๑๙	๒	๓๘	๗๒๒
$N = ๕๐$			$\Sigma fx = ๕๓๑$
			$\Sigma fx^2 = ๗,๓๘๗$

๑. คำนวณค่ามัชฌิมเลขคณิต

$$\begin{aligned}\bar{x} &= \frac{\sum fx}{N} \\ &= \frac{๕๓๑}{๔๐} \\ &= ๑๓.๒๗๕\end{aligned}$$

๒. คำนวณหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\begin{aligned}\text{S.D.} &= \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2} \\ &= \sqrt{\frac{๗๘๓๗}{๔๐} - \left(\frac{๕๓๑}{๔๐}\right)^2} \\ &= \sqrt{๑๙๘.๖๗๕ - ๑๗๖.๒๒๕} \\ &= \sqrt{๘.๔๕}\end{aligned}$$

$$\text{S.D.} = ๒.๙๑$$

$$\text{S.D.}^2 = ๘.๔๕$$

๓. หาสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบหน่วยที่ ๑ โดยใช้สูตรครุเตอร์ ริชาร์ดสัน

สูตรที่ ๒๑

$$\begin{aligned}r_{K-21} &= \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\bar{x}(K-\bar{x})}{2KS} \right] \\ &= \frac{๒๐}{๒๐-๑} \left[๑ - \frac{๑๓.๒๗๕(๒๐-๑๓.๒๗๕)}{๒๐ \times ๘.๔๕} \right] \\ &= \frac{๒๐}{๑๙} \left[๑ - \frac{๘๘.๒๗๔}{๑๖๙} \right] \\ &= \frac{๒๐}{๑๙} (๑ - ๐.๕๒๘) \\ &= \frac{๒๐ \times ๐.๔๗๒}{๑๙} \\ &= ๐.๔๙๖\end{aligned}$$

ตารางที่ ๖ การวิเคราะห์ผลของแบบทดสอบหน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

ข้อที่ จำนวน	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๒๐
R_h	๑๗	๑๖	๑๙	๑๓	๑๓	๑๔	๑๓	๑๔	๑๓	๑๖	๑๔	๑๔	๑๙	๙	๙	๑๙	๑๓	๑๑	๙	๑๖
R_1	๑๒	๗	๑๒	๙	๙	๑๐	๑๐	๗	๙	๑๑	๙	๑๐	๑๒	๓	๑	๑๓	๑๒	๖	๓	๔
$R_h + R_1$	๒๙	๒๓	๓๐	๒๑	๒๒	๒๔	๒๓	๒๑	๒๒	๒๗	๒๓	๒๔	๓๑	๑๒	๑๐	๓๒	๓๐	๑๗	๑๒	๒๐
$R_h + R_1$	๕	๙	๖	๕	๕	๕	๙	๗	๕	๕	๖	๕	๗	๖	๙	๖	๖	๕	๖	๑๒
D_i	.๓๓	.๕๖	.๗๕	.๕๓	.๕๕	.๖๓	.๗๐	.๕๓	.๕๕	.๖๓	.๕๕	.๖๓	.๗๗	.๓๐	.๒๕	.๕๐	.๗๕	.๕๒	.๓๐	.๕๐
V_i	.๒๕	.๕๙	.๓๐	.๒๕	.๒๐	.๒๕	.๕๐	.๓๕	.๒๐	.๒๕	.๓๐	.๒๕	.๓๕	.๓๐	.๕๐	.๓๐.๓๐	.๒๕	.๓๐	.๖๐	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๗ การแจกแจงคะแนนนักเรียน ๔๐ คน ในการทดสอบเพื่อหาความถี่ของแบบทดสอบ
ชุดการสอนหน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

x	f	fx	fx ²
๘	๓	๒๔	๑๙๒
๙	๒	๑๘	๑๖๒
๑๐	๗	๗๐	๗๐๐
๑๑	๔	๔๔	๔๘๔
๑๒	๗	๘๔	๑,๐๐๘
๑๓	๒	๒๖	๓๓๘
๑๔	๒	๒๘	๓๙๒
๑๕	๖	๙๐	๑,๓๕๐
๑๖	๒	๓๒	๕๑๒
๑๗	๒	๓๔	๕๗๘
๑๘	๓	๕๔	๙๗๒
$N = ๔๐$			
		$\Sigma fx = ๕๐๔$	$\Sigma fx^2 = ๖,๖๘๘$

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑. คำนวณค่ามัธยฐาน เลขคณิต

$$\begin{aligned}\bar{x} &= \frac{\sum fx}{N} \\ &= \frac{๕๐๔}{๔๐} \\ &= ๑๒.๖\end{aligned}$$

๒. คำนวณหาส่วนที่เบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\begin{aligned}\text{S.D.} &= \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left[\frac{\sum fx}{N}\right]^2} \\ &= \sqrt{\frac{๖๖๘๘}{๔๐} - \left[\frac{๕๐๔}{๔๐}\right]^2} \\ &= \sqrt{๑๖๗.๒ - ๑๕๘.๗๖} \\ &= \sqrt{๘.๔๔} \\ \text{S.D.} &= ๒.๘๘ \\ \text{S.D.}^2 &= ๘.๔๔\end{aligned}$$

๓. หาสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบหน่วยที่ ๒ โดยใช้สูตรคูเคอร์

ริชาร์ดสัน สูตรที่ ๒๑

$$\begin{aligned}r_{K-21} &= \frac{๒๐}{๒๐-๑} \left[๑ - \frac{๑๒.๖(๒๐-๑๒.๖)}{๒๐ \times ๘.๔๔} \right] \\ &= \frac{๒๐}{๑๙} \left[๑ - \frac{๘๓.๒๔}{๑๖๘.๘} \right] \\ &= \frac{๒๐}{๑๙} (๑ - ๐.๔๙๒) \\ &= \frac{๒๐ \times ๐.๕๐๘}{๑๙} \\ &= ๐.๕๓๑\end{aligned}$$

ภาคผนวก ข

การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการสอน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๘ คะแนนการทดสอบประสิทธิภาพในการทดลองแบบกลุ่ม
ชุดการสอนหน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

ผู้สอบ ลำดับที่	คะแนนแบบ ทดสอบก่อนเรียน I (๒๐)	คะแนนแบบ ทดสอบหลังเรียน F (๒๐)	คะแนนความ ก้าวหน้า $d = F - I$	d^2	คะแนน แบบฝึกหัด x (๑๐)
๑	๙	๑๓	๔	๑๖	๘
๒	๘	๑๓	๕	๒๕	๘
๓	๘	๑๐	๓	๙	๖
๔	๑๐	๑๒	๒	๔	๙
๕	๑๑	๑๒	๑	๑	๘
๖	๑๒	๑๙	๗	๔๙	๘
คะแนนรวม	๕๗	๘๐	๒๓	๑๐๗	๕๗
คะแนนเฉลี่ย	๙.๕	๑๓.๓๓	๓.๘๓	๑๗.๘๓	๙.๕
คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ	๔๗.๕	๖๖.๖๕ (E_2)	๑๙.๑๕	๗๘.๓๐ (E_1)	

ทดสอบความมีนัยสำคัญของคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลัง เรียน

ชุดการสอนหน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

ก สมมติฐาน $H_0 : \mu_1 = \mu_2$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{N}$$

$$= \frac{๒๓}{๖}$$

$$= ๓.๘๓$$

ข ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

$$S.D.d = \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left[\frac{\sum d}{N}\right]^2}$$

$$= \sqrt{\frac{๑๐๗}{๖} - \left[\frac{๒๓}{๖}\right]^2}$$

$$= \sqrt{๑๗.๘๓ - ๑๔.๖๗}$$

$$= \sqrt{๓.๑๖}$$

$$= ๑.๗๘$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค. หาความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมัชฌิม เลขคณิตของคะแนน

$$\begin{aligned}\sigma_{\bar{d}} &= \frac{S.D. d}{\sqrt{N-1}} \\ &= \frac{๑.๗๔}{\sqrt{๖-๑}} \\ &= \frac{๑.๗๔}{๒.๒๓} \\ &= ๐.๗๘๐\end{aligned}$$

ง. คำนวณหาอัตราส่วนวิกฤต

$$\begin{aligned}t &= \frac{\bar{d}}{\sigma_{\bar{d}}} \\ &= \frac{๓.๘๓}{๐.๗๘} \\ &= ๔.๙๑\end{aligned}$$

เมื่อชั้นแห่งความเป็นอิสระ (N-1) คือ (๖-๑) = ๕ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๑ df = ๕, t มีค่า ๔.๖๖ t ที่คำนวณได้ ๔.๙๑ > ๔.๖๐ ดังนั้นค่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและคะแนน เฉลี่ยหลังเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๔ คะแนนการทดสอบประสิทธิภาพในการทดลองแบบกลุ่ม
ชุดการสอนหน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

ผู้สอบ ลำดับ	คะแนนแบบ ทดสอบก่อนเรียน I (๒๐)	คะแนนแบบ ทดสอบหลังเรียน F (๒๐)	คะแนน ความก้าวหน้า $d = F - I$	คะแนน d^2	คะแนน แบบฝึกหัด x (๑๐)
๑	๘	๑๔	๖	๓๖	๕
๒	๑๑	๑๗	๖	๓๖	๖
๓	๑๑	๑๔	๓	๙	๕
๔	๙	๑๔	๕	๒๕	๕
๕	๑๒	๑๘	๖	๓๖	๗
๖	๑๓	๑๖	๓	๙	๗
คะแนนรวม	๖๔	๙๓	๒๙	๑๕๑	๓๕
คะแนนเฉลี่ย	๑๐.๖๖	๑๕.๕	๔.๘๓	๒๕.๑๖	๕.๘๓
คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ	๕๓.๓	๗๗.๕	๒๔.๑๕	๕๘.๓	
		(E ₂)			(E ₁)

ทดสอบความมีนัยสำคัญของคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน
ชุดการสอนหน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

ก. สมมติฐาน $H_0 : \mu_1 = \mu_2$

$$\begin{aligned}\bar{d} &= \frac{\sum d}{N} \\ &= \frac{๒๘}{๖} \\ &= ๔.๘๓\end{aligned}$$

ข. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

$$\begin{aligned}S.D._d &= \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left[\frac{\sum d}{N}\right]^2} \\ &= \sqrt{\frac{๑๕๑}{๖} - \left[\frac{๒๘}{๖}\right]^2} \\ &= \sqrt{๒๕.๑๖ - ๒๓.๓๓} \\ &= \sqrt{๑.๘๓} \\ &= ๑.๓๕\end{aligned}$$

ค. หาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมีซิมิลี เลขคณิตของคะแนน

$$\begin{aligned}\sigma_{\bar{d}} &= \frac{S.D._d}{\sqrt{N-1}} \\ &= \frac{๑.๓๕}{\sqrt{๖-๑}} \\ &= \frac{๑.๓๕}{๒.๒๓} \\ &= ๐.๖๐๕\end{aligned}$$

ง คำนวณหาอัตราส่วนวิกฤต

$$\begin{aligned}
 t &= \frac{9.171}{0.11} \\
 &= \frac{4.883}{0.604} \\
 &= 7.983
 \end{aligned}$$

เมื่อชั้นแห่งความอิสระ (N-1) คือ (๖-๑) = ๕ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๑

df = ๕, t มีค่า ๔.๖๐ t ที่คำนวณได้ ๗.๙๘๓ > ๔.๖๐ ดังนั้นค่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๐ คะแนนการทดสอบประสิทธิภาพในการทดลองภาคสนาม
ชุดการสอนหน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

ผู้สอบ ลำดับที่	คะแนนแบบ, ทดสอบก่อนเรียน I (๒๐)	คะแนนแบบ ทดสอบหลังเรียน F (๒๐)	คะแนน ความก้าวหน้า $d = F - I$	d^2	คะแนน แบบฝึกหัด x (๑๐)
๑	๑๒	๑๗	๕	๒๕	๕
๒	๑๑	๑๘	๗	๔๙	๗
๓	๑๔	๑๗	๓	๙	๗
๔	๖	๑๘	๑๒	๑๐๐	๑๐
๕	๙	๑๘	๙	๘๑	๗
๖	๑๑	๑๗	๖	๓๖	๕
๗	๑๑	๑๘	๗	๔๙	๕
๘	๑๐	๑๘	๘	๖๔	๗
๙	๖	๑๕	๙	๘๑	๕
๑๐	๑๐	๑๘	๘	๖๔	๕
๑๑	๕	๑๖	๑๑	๑๒๑	๗
๑๒	๑๔	๑๕	๑๐	๑๐๐	๕
๑๓	๙	๑๖	๗	๔๙	๕
๑๔	๖	๑๘	๑๒	๑๐๐	๗
๑๕	๑๐	๑๗	๗	๔๙	๗
๑๖	๖	๑๘	๑๒	๑๔๔	๕
๑๗	๖	๑๗	๑๑	๑๒๑	๕
๑๘	๖	๑๕	๙	๘๑	๗
๑๙	๙	๑๖	๗	๔๙	๕

ตารางที่ ๑๐ (ต่อ)

ผู้สอบ ลำดับที่	คะแนนแบบ ทดสอบก่อนเรียน I (๒๐)	คะแนนแบบ ทดสอบหลังเรียน F (๒๐)	คะแนน ความก้าวหน้า $d = F - I$	คะแนน d^2	คะแนน แบบฝึกหัด x (๑๐)
๒๐	๗	๑๖	๙	๘๑	๘
๒๑	๑๒	๑๔	๗	๔๙	๙
๒๒	๗	๑๔	๗	๖๔	๗
๒๓	๑๓	๑๖	๓	๙	๗
๒๔	๙	๑๙	๙	๘๑	๗
๒๕	๙	๑๙	๑๐	๑๐๐	๙
๒๖	๙	๑๙	๙	๘๑	๗
๒๗	๙	๑๗	๙	๖๔	๙
๒๘	๑๑	๑๙	๗	๔๙	๙
๒๙	๗	๑๖	๙	๘๑	๑๐
๓๐	๖	๑๙	๑๒	๑๔๔	๑๐
คะแนนรวม	๒๗๐	๕๐๙	๒๔๑	๒,๐๗๑	๒๕๖
คะแนนเฉลี่ย	๙	๑๖.๘๗	๘.๐๓		๘.๕๓
คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ	๔๕.๐	๘๔.๘๕ (E_2)	๔๑.๖๕		๘๕.๓ (E_1)

ทดสอบความมีนัยสำคัญของคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

ชุดการสอนหน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

ก. สมมติฐาน $H_0 : \mu_1 = \mu_2$

$$\begin{aligned} \bar{d} &= \frac{\sum d}{N} \\ &= \frac{249}{30} \\ &= 8.3 \end{aligned}$$

ข. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

$$\begin{aligned} S.D.d &= \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left[\frac{\sum d}{N}\right]^2} \\ &= \sqrt{\frac{2079}{30} - \left[\frac{249}{30}\right]^2} \\ &= \sqrt{69.3 - 64.5} \\ &= \sqrt{4.8} \\ &= 2.12 \end{aligned}$$

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค หาความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมัชฌิม เลขคณิตของคะแนน

$$\begin{aligned}\sigma_{\bar{d}} &= \frac{S.D. d}{\sqrt{N-1}} \\ &= \frac{2.92}{\sqrt{30-1}} \\ &= \frac{2.92}{5.4} \\ &= 0.542\end{aligned}$$

ง คำนวณหาอัตราส่วนวิกฤต

$$\begin{aligned}t &= \frac{\bar{d}}{\sigma_{\bar{d}}} \\ &= \frac{2.92}{0.54} \\ &= 5.41\end{aligned}$$

เมื่อขึ้นแท่งความเป็นอิสระ (N-1) คือ (30-1) = 29 ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01
df = 29, t มีค่า 2.75 t ที่คำนวณได้ 5.41 > 2.75 ดังนั้นค่าของคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน
และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๑๑ คะแนนการทดสอบประสิทธิภาพในการทดลองภาคสนาม

ชุดการสอนที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

ผู้สอบ ลำดับที่	คะแนนแบบ ทดสอบก่อนเรียน I (๒๐)	คะแนนแบบ ทดสอบหลังเรียน F (๒๐)	คะแนน ความก้าวหน้า $d = F - I$	คะแนน d^2	คะแนน แบบฝึกหัด x (๑๐)
๑	๗	๑๖	๙	๘๑	๗
๒	๑๑	๑๘	๗	๔๙	๙
๓	๙	๑๙	๑๐	๑๐๐	๗
๔	๖	๑๖	๑๐	๑๐๐	๗
๕	๑๐	๑๘	๘	๖๔	๖
๖	๙	๑๗	๘	๖๔	๗
๗	๖	๑๙	๑๓	๑๖๙	๗
๘	๑๓	๑๙	๖	๓๖	๙
๙	๑๐	๑๙	๙	๘๑	๙
๑๐	๑๒	๑๙	๖	๓๖	๗
๑๑	๙	๑๗	๘	๖๔	๙
๑๒	๑๒	๑๙	๗	๔๙	๑๐
๑๓	๑๑	๑๗	๖	๓๖	๗
๑๔	๙	๑๘	๙	๘๑	๙
๑๕	๙	๑๘	๙	๘๑	๙
๑๖	๑๑	๑๖	๕	๒๕	๙
๑๗	๑๑	๑๗	๖	๓๖	๗
๑๘	๑๐	๑๘	๘	๖๔	๗
๑๙	๙	๑๘	๙	๘๑	๗

ตารางที่ ๑๑ (ต่อ)

ผู้สอบ ลำดับที่	คะแนนแบบ ทดสอบก่อนเรียน I (๒๐)	คะแนนแบบ ทดสอบหลังเรียน F (๒๐)	คะแนน ความก้าวหน้า $d = F - I$	คะแนน แบบฝึกหัด d^2 (๑๐)
๒๐	๙	๑๗	๘	๖๔
๒๑	๑๐	๑๗	๗	๔๙
๒๒	๑๑	๑๖	๕	๒๕
๒๓	๑๑	๑๖	๕	๒๕
๒๔	๙	๑๗	๘	๖๔
๒๕	๘	๑๗	๙	๘๑
๒๖	๑๒	๑๖	๔	๑๖
๒๗	๗	๑๘	๑๑	๑๒๑
๒๘	๑๑	๑๘	๗	๔๙
๒๙	๙	๑๘	๙	๘๑
๓๐	๘	๑๘	๑๐	๑๐๐
คะแนนรวม	๒๘๙	๔๑๔	๒๒๕	๑,๘๑๙
คะแนนเฉลี่ย	๙.๖๓	๑๗.๑๓	๗.๕	๘.๓๖
คะแนนเฉลี่ย คิดเป็นร้อยละ	๔๘.๑๕	๘๕.๖๖	๓๗.๕	๘๓.๖๖
		(E ₂)		(E ₁)

ทดสอบความมีนัยสำคัญของคะแนนเฉลี่ยของผลต่างของคะแนนแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

ชุดการสอนหน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

ก สมมติฐาน $H_0 : \mu_1 = \mu_2$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{N}$$

$$= \frac{๒๒๕}{๓๐}$$

$$= ๗.๕$$

ข ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่าง

$$S.D. d = \sqrt{\frac{\sum d^2}{N} - \left[\frac{\sum d}{N}\right]^2}$$

$$= \sqrt{\frac{๑๘๑๙}{๓๐} - \left[\frac{๒๒๕}{๓๐}\right]^2}$$

$$= \sqrt{๖๐.๖๓ - ๕๖.๒๕}$$

$$= \sqrt{๔.๓๘}$$

$$= ๒.๐๙$$

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ค. หาความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างมัชฌิม เลขคณิตของคะแนน

$$s_{\bar{d}} = \frac{S.D._d}{\sqrt{N-1}}$$

$$= \frac{๒.๐๔}{\sqrt{๓๐-๑}}$$

$$= \frac{๒.๐๔}{๕.๕}$$

$$= ๐.๓๘๗$$

ง. คำนวณหาอัตราส่วนวิกฤต

$$t = \frac{\bar{d}}{s_{\bar{d}}}$$

$$= \frac{๗.๕}{๐.๓๘๗}$$

$$= ๑๙.๒๓$$

เมื่อชั้นแห่งความเป็นอิสระ (N-1) คือ (๓๐-๑) = ๒๙ ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .๐๑

df = ๒๙, t มีค่า ๒.๗๖ t ที่คำนวณได้ ๑๙.๒๓ > ๒.๗๖ ดังนั้นค่าของคะแนน เฉลี่ยก่อนเรียน และคะแนน เฉลี่ยหลัง เรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

ชุดการสอนที่ใช้ในการวิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ชุดการสอนหน่วยที่ ๑

เรื่อง

สถาบันสื่อสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือครู

วิชา มนุษย์กับสังคม หน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

คำแนะนำในการสอน

ในการเรียนการสอนวิชาที่มีจำนวนหน่วยกิตเป็น ๓ เวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอนจะเป็น ๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่อาจารย์ผู้สอนจะพบกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง หากขบวนการเรียนการสอนไม่เสร็จสิ้นตามที่กำหนด อาจารย์ผู้สอนอาจเพิ่มจำนวนชั่วโมงสอนที่ยังเหลืออยู่ได้ตามความเหมาะสม สำหรับชั่วโมงที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนอาจกำหนดเวลาเฉพาะไว้ นอกเหนือจากชั่วโมงสอนตามปกติ เพื่อให้ผู้เรียนที่มีปัญหาได้พบ เพื่อปรึกษา ปัญหาตามความเหมาะสม สำหรับขบวนการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการสอนแบบผสมที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองควบคู่ไปกับการศึกษาแบบอภิปรายกลุ่ม ผู้สอนจำเป็นจะต้องเตรียมตัวล่วงหน้า ดังนี้

๑. สำนวณ และเตรียม เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาก่อนนำไปใช้สอน
๒. จัดหาและยืมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า สำหรับหน่วยที่ ๑ อุปกรณ์ที่ต้องยืมคือ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องเล่นเทปแบบซิงโครไนซ์ และจอร์บภาพ
๓. อธิบายบทบาทให้ผู้เรียนเข้าใจถึงบทบาทของตนก่อนใช้ชุดการสอน โดยให้ผู้เรียนศึกษาจากคู่มือการเรียนอย่างละเอียด
๔. จัดเตรียมแบบฝึกหัด และแบบทดสอบ พร้อมกระดาษคำตอบเพื่อใช้ประเมินผลการเรียน

หัวข้อ เรื่องที่ศึกษา

๑. ความหมายของการสื่อสาร
๒. องค์ประกอบของการสื่อสาร
๓. บทบาทของการสื่อสารในสังคม
๔. ความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่เกี่ยวกับการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ของบทเรียน (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม)

เมื่อผู้เรียนศึกษาเนื้อหาในหน่วยนี้จบเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนสามารถ

๑. อธิบายความหมายของการสื่อสารได้ถูกต้อง
๒. บอกถึงองค์ประกอบที่สำคัญในระบบการสื่อสารได้ถูกต้อง
๓. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร กับสถาบันอื่น ๆ ในสังคมได้ถูกต้อง
๔. สรุปความเข้าใจจุดลาดเคลื่อนที่เกี่ยวกับการสื่อสารได้ถูกต้อง
๕. สรุปแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารได้ถูกต้อง
๖. มีทักษะในการทบทวนและแปลความหมาย

เวลาที่ใช้ศึกษา ๓ ชั่วโมง

- ศึกษาในห้องเรียน ๒ ชั่วโมง
- ศึกษานอกห้องเรียน ๑ ชั่วโมง

มโนทัศน์ / หลักการ

๑. การสื่อสารเป็นการส่งข้อมูล (สาร) จากผู้ส่ง ผ่านช่องทางไปยังผู้รับ
  ๒. องค์ประกอบของการสื่อสารจะประกอบด้วย ผู้ส่ง สาร (ข้อมูล) ช่องทางและผู้รับ
  ๓. การสื่อสารมีบทบาทต่อการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันต่าง ๆ ในสังคมกับประชาชน
  ๔. การที่จะทำการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และสามารถปฏิบัติได้
  ๕. การสื่อสารเป็นกิจกรรมของการแลกเปลี่ยน และมีกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างเป็นขั้นตอน เป็นระบบ และช่วยให้เกิดปฏิกริยาสัมพันธ์ขึ้น
  ๖. การทบทวนและแปลความหมาย เป็นวิธีการที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันให้กระชับยิ่งขึ้นด้วย
- (ดูรายละเอียดในโครงร่างเนื้อหา จะปรากฏในภาคผนวก)

คำถามที่เสนอแนะให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

๑. จงอธิบายความหมายของการสื่อสารและองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร
๒. การสื่อสารมีบทบาทอย่างไร ต่อการสร้างความสัมพันธ์ของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม
๓. ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการสื่อสารได้แก่อะไรบ้าง ยกตัวอย่าง
๔. แนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารมีอะไรบ้าง
๕. การทบทวนความ จะให้ประโยชน์อะไรแก่เราบ้าง และจะมีวิธีใดบ้างที่จะทำการทบทวนความเข้าใจให้ตรงกัน
(ดูคำตอบได้ในโครงร่างเนื้อหาในภาคผนวก)

เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษา

๑. หนังสือมนุษยกับสังคม หน้า ๑๐๘ - ๑๐๙, ๑๑๓ - ๑๒๗
๒. สไลด์ประกอบคำบรรยาย เรื่อง "การสื่อสาร" จำนวน ๗๔ เฟรม เวลา ๒๕ นาที
๓. เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรื่อง "การทบทวนและแปลความหมาย"

กิจกรรมการเรียนการสอน

- ตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนทำแบบสอบก่อนเรียน จำนวน ๒๐ ข้อ ใช้เวลา ๑๕ นาที หลังจากนั้นให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองนอกห้องเรียน โดยศึกษาจากเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาตามเวลาที่กำหนด พร้อมทำแบบฝึกหัด (ใช้เวลา ๑๐ นาที)
- ตอนที่ ๒ ให้ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัย หลังจากนั้นจึงเฉลยแบบฝึกหัด และทำแบบทดสอบหลังเรียน
- ตอนที่ ๓ อาจารย์ผู้สอนแจกเอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ แล้วจึงดำเนินการดังนี้
  ๑. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๔ - ๖ คน เพื่อประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรื่อง "การทบทวนและแปลความหมาย" (ดูเอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์) เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาในการติดต่อสื่อสาร และฝึกทักษะในการทบทวนและตีความหมาย เพื่อให้ผู้พูดและผู้ฟังมีความเข้าใจตรงกัน

๒. เมื่อทำเนิรกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เรียนกลับเข้ารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อร่วมกันอภิปรายสรุปตามหัวข้ออภิปรายในเอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม แล้วเขียนรายงานสรุปผลการอภิปราย กลุ่มละ ๑ ฉบับ

การประเมินผล

๑. รายงานการอภิปรายกลุ่มจากการประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	๔๐%
๒. คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน	๔๐%
๓. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และอภิปราย	๒๐%

หนังสือที่นําศึกษาเพิ่มเติม

๑. กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ โดย ดร.ทีศนา แชมมณี และคณะ
๒. หนังสือ "๑๐ ปี คณะนิเทศศาสตร์"

ภาคผนวก

ในหน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร" มีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้

๑. โครงร่างเนื้อหา
๒. บทบรรยายสไลด์
๓. เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรื่อง "การทบทวนและแปลความหมาย"
๔. แบบฝึกหัด ถูก - ผิด ๒๐ ข้อ ใช้เวลา ๑๐ นาที
๕. แบบทดสอบประจำหน่วยแบบเลือกตอบ ๒๐ ข้อ ใช้เวลา ๑๕ นาที
๖. กระจายคำตอบพร้อมเฉลย

คู่มือการเรียน

วิชา "มนุษยกับสังคม"

หน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

คำแนะนำในการเรียน

ขบวนการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบนี้ เป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ศึกษาด้วยตนเองควบคู่ไปกับการศึกษาแบบอภิปรายกลุ่มย่อย ฉะนั้นผู้เรียนจำเป็นต้องปฏิบัติดังนี้ คือ

๑. ศึกษาขบวนการเรียนจากคู่มือการเรียนที่ได้รับแจกจากอาจารย์ผู้สอนอย่างละเอียด
๒. จะต้องมีความตั้งใจในการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาที่กำหนดให้อย่างจริงจัง
๓. จะต้องมีความรับผิดชอบ และเข้าใจในบทบาทของตนอย่างถูกต้อง
๔. หากผู้เรียนมีปัญหาหรือข้อสงสัย ผู้เรียนสามารถเข้าพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อปรึกษาในเวลาที่กำหนดไว้

หัวข้อเรื่อง

๑. ความหมายของการสื่อสาร
๒. องค์ประกอบของการสื่อสาร
๓. บทบาทของการสื่อสารในสังคม
๔. ความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่เกี่ยวกับการสื่อสาร

วัตถุประสงค์ของบทเรียน (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม)

หลังจากผู้เรียนศึกษาเนื้อหาในหน่วยนี้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถ

๑. อธิบายความหมายของการสื่อสารได้ถูกต้อง

๒. บอกถึงองค์ประกอบของการสื่อสารได้ถูกต้อง
๓. อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสาร กับสถาบันอื่น ๆ ในสังคมได้ถูกต้อง
๔. สรุปความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่เกี่ยวกับการสื่อสารได้ถูกต้อง
๕. สรุปแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารได้ถูกต้อง
๖. มีทักษะในการทบทวนและแปลความหมาย

เวลาที่ใช้ศึกษา   ๓ ชั่วโมง

คำถามที่เสนอแนะให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

๑. จงอธิบายความหมายของการสื่อสาร และองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร
๒. การสื่อสารมีบทบาทอย่างไรต่อการสร้างความสัมพันธ์ของสถาบันต่าง ๆ ในสังคม
๓. ความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการสื่อสารได้แก่อะไรบ้าง ยกตัวอย่าง
๔. แนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับการสื่อสารมีอะไรบ้าง
๕. การทบทวนความ จะให้ประโยชน์อะไรแก่เราบ้าง และจะมีวิธีใดบ้าง ที่จะทำการทบทวนความเข้าใจให้ตรงกัน

เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษา

๑. หนังสือ มนุษย์กับสังคม หน้า ๑๐๘ - ๑๐๙, ๑๑๓ - ๑๒๗
๒. สไลด์ประกอบคำบรรยาย เรื่อง "การสื่อสาร"
๓. เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรื่อง "การทบทวนและแปลความหมาย"

กิจกรรมการเรียนการสอน

- ตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นให้ศึกษาเนื้อหาวิชาจากเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาที่กำหนดให้ในคู่มือการเรียน โดยศึกษาด้วยตนเองนอกห้องเรียน พร้อมทำแบบฝึกหัด

- ตอนที่ ๒ ให้ผู้เรียน เข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัย หลังจากนั้นจึงเฉลยแบบฝึกหัด และทำแบบทดสอบหลังเรียน (ใช้เวลา ๒๐ นาที)
- ตอนที่ ๓ ให้ผู้เรียน เข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อรับเอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม-สัมพันธ์ แล้วจึงดำเนินการดังนี้
๑. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม ๆ ละ ๔ - ๖ คน เพื่อประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เรื่อง "การทบทวนและแปลความหมาย" (ดูเอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์) เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาในการติดต่อสื่อสารและฝึกทักษะในการทบทวนและตีความหมาย เพื่อให้ผู้พูดและผู้ฟังมีความเข้าใจตรงกัน
  ๒. เมื่อดำเนินการกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้เรียนกลับเข้ารวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อร่วมกันอภิปรายตามหัวข้ออภิปรายในเอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม แล้วเขียนรายงานสรุปผลการอภิปราย กลุ่มละ ๑ ฉบับ

การประเมินผล

๑. รายงานผลการอภิปรายกลุ่ม จากการประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	๔๐%
๒. คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน	๔๐%
๓. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และอภิปรายผล	๒๐%

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ใน

ชุดการสอนหน่วยที่ ๑

เรื่อง

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
สถาบันสื่อสาร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงร่างเนื้อหา

หน่วย "สถาบันสื่อสาร"

๑. การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับโดยผ่านช่องทาง ซึ่งสามารถนำความรู้ (สาร) ไปถึงผู้รับ
๒. องค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่
  - ๒.๑ ผู้ส่งสาร เป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร มีบทบาทอยู่ ๓ ประการ คือ
    - เลือกสรรความหมาย สร้างรหัส และส่งสาร
  - ๒.๒ สาร อาจเป็นข้อความ คำพูด รูปภาพ กิริยาท่าทาง ที่สำคัญคือ สิ่งที่จะเป็นสารได้ ต้องทำหน้าที่กระตุ้นความหมายให้แก่ผู้รับ
  - ๒.๓ ช่องทางสำหรับสาร เป็นสิ่งที่จะนำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ ช่องทางมีหลายแบบ เช่น จดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น
  - ๒.๔ ผู้รับสาร หน้าที่ของผู้รับสารมีอยู่ ๓ ประการ คือ รับสาร ถอดรหัส และโต้ตอบความหมาย
๓. การสื่อสารมีอิทธิพลต่อสถาบันต่าง ๆ ของสังคม และจะแยกออกจากสถาบันใดสถาบันหนึ่งไม่ได้ สถาบันเศรษฐกิจต้องพึ่งการสื่อสารในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ และเพื่อประโยชน์ในการติดต่อซื้อขาย สถาบันการเมืองการปกครอง ต้องพึ่งการสื่อสารเพื่อแจ้งให้ประชาชนทราบถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเพื่อนโยบาย และแนวคิดของรัฐบาลให้ประชาชนทราบ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า สถาบันสื่อสาร เป็นสถาบันที่มีลักษณะช่วยส่งเสริมสถาบันอื่น ๆ มากกว่าที่จะเป็นสถาบันที่มีความสำคัญในตัวเอง
๔. ความเข้าใจคลาดเคลื่อนที่เกี่ยวกับการสื่อสาร มีอยู่หลายประการ เช่น
  - ๔.๑ มีคนเข้าใจว่าการสื่อสารจะช่วยแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน การสื่อสารเป็นเพียงการกระตุ้นความคิดให้เกิดขึ้นในใจคนอาจช่วยแก้ปัญหาหรือสร้าง-

ปัญหาขึ้นใหม่ก็ได้

- ๔.๒ คนส่วนมากเข้าใจว่ายิ่งสื่อสารมากยิ่งเป็นการดี เป็นความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง คนไม่ชอบกันทำให้สื่อสารกันมากขึ้น อาจทำให้ไม่ชอบกันมากขึ้นก็ได้
- ๔.๓ บางคนเข้าใจว่าปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้นเพราะขาดการสื่อสาร อันที่จริง ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพราะ "ขาดการสื่อสาร" แต่เป็นเพราะการสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ
- ๔.๔ ความเข้าใจผิดที่คิดว่า ความหมายอยู่ที่สาร อันที่จริงสารเป็นเพียงพาหนะนำความหมายจากผู้ส่งไปยังผู้รับ ความหมายอยู่ในใจของผู้ส่งสาร
- ๔.๕ ยังมีการเข้าใจที่ไม่ถูกต้องว่า การสื่อสารเป็นความสามารถโดยธรรมชาติ ความสามารถทางการสื่อสารได้อย่างดี เป็นสิ่งที่ต้องศึกษาเรียนรู้

สิ่งสำคัญของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยปัจจัย ๒ ประการ คือ ความเข้าใจกระบวนการสื่อสาร และการปฏิบัติโดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารมาใช้ประโยชน์

๕. แนวคิดที่สำคัญของการสื่อสาร

- ๕.๑ การสื่อสารเป็นกระบวนการ เพราะเป็นกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ หรือเป็นกิจกรรมที่เคลื่อนที่โดยไม่สามารถย้อนกลับมาหาของเดิมได้
- ๕.๒ กระบวนการสื่อสารเป็นระบบ ในแง่ที่ว่าส่วนประกอบต่าง ๆ ทั้งหมดของกระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กันในเชิงปฏิบัติการร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง
- ๕.๓ กระบวนการสื่อสารมีลักษณะเป็นปฏิริยาสัมพันธ์ หมายถึงว่าพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องอยู่กับกระบวนการสื่อสาร มีการแลกเปลี่ยนสาระที่เกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลสองคน อันเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับบุคคลที่มีส่วนร่วมกับการสื่อสาร
- ๕.๔ การสื่อสารเป็นไปได้ทั้งเจตนาและไม่เจตนา คนจะต้องทำการส่งและรับสารในลักษณะที่มีได้คิดล่วงหน้ามาก่อน
- ๕.๕ กระบวนการสื่อสารเป็นกิจกรรมของการแลกเปลี่ยน หมายถึงว่าการสื่อสารจะเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม

๕.๖ กระบวนการสื่อสารเป็นหน้าที่ ซึ่งมีอยู่ด้วยกันดังต่อไปนี้

- หน้าที่เกี่ยวกับความใกล้ชิด
- หน้าที่ทางด้านสาระ และความเข้าใจ
- หน้าที่ทางด้านการชักจูง
- หน้าที่ในการวินิจฉัยสั่งการ
- หน้าที่ทางด้านการยืนยัน

๖. การทบทวนและแปลความหมาย เป็นการตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องราวหรือความคิดของกันและกัน หรือเป็นวิธีการที่จะช่วยย้ำให้อีกฝ่ายได้ทราบความต้องการ หรือข้อเสนอแนะได้ตรงตามที่ต้องการ อาจทำได้โดย

- การจดบันทึกความคิดเห็น
- ป้อนคำถามเมื่อไม่เข้าใจ
- ทบทวนความโดยใช้คำพูดที่ว่า "ที่ท่านพูดมาหมายความว่า....." ตามที่เราเข้าใจ เพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงความเข้าใจของเรา แต่ไม่ใช้การพูดซ้ำความที่อีกฝ่ายหนึ่งเสนอมา

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สคริปต์ประกอบคำบรรยาย เรื่อง "การสื่อสาร"

หน่วยที่ ๑ "สถาบันสื่อสาร"

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๑.	คนกลุ่มใหญ่	L.S.	F.U. คนตรี แล้ว Under ๓๐ วินาที
๒.	คนพูดโทรศัพท์	M.S.	F.O.
๓.	แม่ค้าขายของ ที่สนามหลวง	M.S.	จาก เรื่องสังคมและวัฒนธรรมที่เราได้เรียน มาแล้วทำให้เราทราบว่า การที่มนุษย์เรามา อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ใช้ชีวิตและทำกิจกรรม ต่าง ๆ ร่วมกันได้ ก็เพราะมนุษย์ยึดถือระบบ สังคม เป็นแกนกลางในการตกลง เพื่อสามารถ อยู่ร่วมกัน ระบบของสังคมหรือวัฒนธรรมอัน ได้แก่ ภาษา สัญลักษณ์ บรรทัดฐาน และค่านิยม ของสังคมนั้นเอง
๔.	ภาพโล่บาตร	M.S.	วัฒนธรรมเหล่านี้มิได้ติดตัวมนุษย์มาโดยกำเนิด แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขึ้นและตกลงใช้ร่วม กัน เพื่อประโยชน์ของมนุษย์เอง

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๕.	ลอยกระทง	M.S.	<p>แล้วก็มีการถ่ายทอดสืบทอดกันมาจากชนรุ่นหนึ่ง ไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง เมื่อวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง เป็นที่ยอมรับกันแล้ว มันจะมีการถ่ายทอดส่งต่อกัน และในที่สุดก็มีการสื่อสารไปถึงสังคมอื่นด้วย นอกจากนี้แล้วสมาชิกของสังคมยังต้องการที่จะรู้ความเป็นไปของสมาชิกอื่นๆ เพื่อตนเองจะได้ทราบความก้าวหน้าของเพื่อนสมาชิก และเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคมอีกด้วย</p> <p>(F.U. คนตรี แล้ว Under)</p>
๖.	ภาพตัวอักษร "การสื่อสาร"	COPY	<p>ดังนั้นเราขอเสนอ สไลด์-เทป เรื่อง "การสื่อสาร" ให้ท่านได้ชม สไลด์-เทป ชุดนี้มุ่งหวังที่จะให้ท่านผู้ชมเกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง เราจึงจะสลับคำถามไว้ในบางตอนเพื่อให้ท่านได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นร่วมด้วย ขอให้ท่านได้โปรดปฏิบัติตาม เพื่อที่จะได้รับประโยชน์จากการชมสไลด์-เทป ชุดนี้อย่างเต็มที่</p> <p>(F.U. คนตรี แล้ว F.O.)</p>

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๗.	ภาพตัวอักษร "การสื่อสารคืออะไร"	CAPTION	การสื่อสารเป็นเครื่องมือหรือวิธีการที่จะถ่ายทอดกระตุนหรือกระชับความสัมพันธ์ของเรื่องราวอย่างใดอย่างหนึ่งระหว่างสมาชิกในสังคม ให้ถูกต้องตรงกัน อันทำให้เกิดผลดีแก่ตนสังคม และมวลมนุษยชาติ
๘.	คนคุยกัน	M.S.	ในสมัยโบราณ ในสังคมขนาดเล็ก การสื่อสารไม่มีกระบวนการที่ซับซ้อนยุ่งยาก คนในสังคมใช้วิธีบอกกล่าวกันด้วยภาษาง่าย ๆ ก็เป็นที่เข้าใจตรงกัน แต่เมื่อสังคมขยายใหญ่ขึ้นการใช้ภาษาพูดส่งสารต่อ ๆ กันไป อาจคลาดเคลื่อนได้ง่าย การสื่อสารจึงต้องทำเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น
๙.	ศิลาจารึก	C.U.	โดยได้มีการคิดประดิษฐ์ภาษาเขียนขึ้นมาเพื่อบันทึกข่าวสารที่ต้องการจะถ่ายทอด
๑๐.	โรงพิมพ์	M.S.	และเมื่อมนุษย์สามารถผลิตกระดาษ เพื่อใช้ในการบันทึกสำเร็จ การสื่อสารจึงวิวัฒนาการมากขึ้น การส่งข่าวไปยังที่ไกล ๆ ก็ทำได้เพียงตรง รวดเร็ว และมีจำนวนมากขึ้น
๑๑.	ภาพหนังสือพิมพ์ เอกสารวางซ้อนกัน	C.U.	ปัจจุบัน สังคมมนุษย์จึงมีการสื่อสารด้วยภาษาเขียนทางหนังสือ วารสาร หรือหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการสื่อสารประเภทโทรคมนาคม

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๑๒.	คนอ่านโทรเลข	C.U.	เข่นโทรเลข
๑๓.	คนพูดโทรศัพท์	C.U.	โทรศัพท์
๑๔.	รูปห้องส่งโทรทัศน์	COPY	และวิทยุโทรทัศน์ ทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นวิธีการที่จะช่วยถ่ายถอดแนวความคิด หรือข่าวสารไปได้ไกลมาก
๑๕.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	เมื่อพอจะเข้าใจวิวัฒนาการ และกระบวนการของการสื่อความหมายแล้ว ท่านจะให้คำจำกัดความของมันได้ หรือยัง ถ้ายังไม่แน่ใจก็ไม่เป็นไร ลองฟังความหมายของการสื่อสารที่มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้
๑๖.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	ความหมายแรก แปลมาจากรากศัพท์ภาษาละตินโดยตรง ซึ่งหมายถึงการสร้างความเข้าใจที่คล้ายคลึงกัน
๑๗.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	อีกความหมายหนึ่งจากปทานุกรมสังคมศาสตร์ กล่าวว่า การสื่อสารก็คือ การติดต่อส่งข่าวสารข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความคิดเห็นและท่าทีต่าง ๆ จากบุคคลหนึ่งหรือหลายคนไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรือหลายคน

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๑๘.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	และสุดท้าย เอเวอเรสต์ รอเจส ได้ให้ ความหมายไว้ว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการ ถ่ายทอดสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ โดยผ่านช่อง ทาง ซึ่งสามารถนำสารไปถึงผู้รับ
๑๙.	ภาพตัวอักษร ความหมายของ คำว่า "การสื่อสาร"	CAPTION	เมื่อประมวลความหมายต่าง ๆ ข้างต้น เรา ก็พอจะสรุปได้ว่า การสื่อสารก็คือกระบวนการ ถ่ายทอดข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ต่าง ๆ ของบุคคลผู้หนึ่ง ไปยังอีกผู้หนึ่ง อาจ เป็นคนเดียวหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ โดยผ่านสื่อ หรือช่องทางที่ดี เพื่อจะทำให้ข่าวสารนั้น มี ความหมายเที่ยงตรง ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ เกิดความเข้าใจถูกต้องตรงกัน
๒๐.	ภาพการ์ตูน แสดงถึงองค์ประกอบ ของกระบวนการ สื่อสาร	CAPTION	ดังนั้น ถ้าเราปรารถนาจะให้การติดต่อสื่อสาร สัมฤทธิ์ผล คือเกิดความเข้าใจกันระหว่างผู้ ส่งสารกับผู้รับสาร เราก็จำเป็นต้องเข้าใจ ถึงองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร สื่อ และผู้รับสาร ดังจะได้กล่าวในรายละเอียด เป็นลำดับไป
๒๑.	ภาพการ์ตูน ผู้ส่งสาร	CAPTION	องค์ประกอบแรกของกระบวนการสื่อสารก็คือ ผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารเป็นแหล่งของข่าวสาร เป็น ผู้เริ่มทำให้เกิดการติดต่อสื่อสารขึ้นมา

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๒๒.	ภาพการ์ตูน กำลังพูด	CAPTION	ซึ่งอาจเป็นบุคคลคนเดียว กำลังพูด
๒๓.	ภาพการ์ตูน เขียนหนังสือ	CAPTION	กำลังเขียน
๒๔.	ภาพการ์ตูน กำลังแสดงท่าทาง	CAPTION	กำลังแสดงท่าทาง
๒๕.	ภาพการ์ตูน ๔ - ๕ ตัว	CAPTION	หรืออาจ เป็นกลุ่มบุคคลที่แสดงพฤติกรรมข้าง- ต้น อย่างไม่ได้อย่างหนึ่งก็ได้
๒๖.	สำนักงาน หนังสือพิมพ์ บ้านเมือง	L.S.	นอกจากนี้ผู้ส่งสารยังอาจจะเป็น หน่วยงานที่ ทางด้านการติดต่อสื่อสารก็ได้ เช่น สำนักงาน หนังสือพิมพ์
๒๗.	สถานีโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง ๕	L.S.	หรือสถานีโทรทัศน์ เป็นต้น
๒๘.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	คำถามข้อที่ ๑ จุดเริ่มต้นของกระบวนการสื่อ สารคือ ก. ผู้ส่งสาร ข. สาร ค. สื่อ ง. ผู้รับสาร (F.U. คนตรี และทำแบบฝึกหัด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.)

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๒๔.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	จุดเริ่มต้นของกระบวนการสื่อสาร คือ ผู้ส่งสาร
๓๐.	ภาพการ์ตูน และตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	ไม่ว่าจะเป็นบุคคลคนเดียว กลุ่มบุคคลหรือ หน่วยงานก็ตามล้วนมีหน้าที่ในฐานะผู้ส่งสาร ๓ ประการคือ หนึ่ง เลือกสรรความหมายที่จะใช้สำหรับ การสื่อสาร สอง สร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ใน รูปของสาร สาม ส่งสารนั้นออกไป
๓๑.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	คำถามข้อที่ ๒ ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของผู้ส่งสาร ก. ส่งสาร ข. สร้างรหัส ค. ถอดรหัส ง. เลือกสรรความหมาย (F.U. คนตรี และทำแบบฝึกหัด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.)
๓๒.	ตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	หน้าที่ถอดรหัสไม่ใช่หน้าที่ของผู้ส่งสาร
๓๓.	ตัวอักษร "สาร (Message)"	CAPTION	องค์ประกอบที่สองของการสื่อสารก็คือสาร สารคือ เรื่องราวหรือสาระที่ผู้ส่งสารส่งออกไป

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๓๔.	ภาพตำรวจ จรรยาจร	L.S.	อาจเป็นข้อความ คำพูด รูปภาพ หรือกิริยา ท่าทางก็ได้ สารจะต้องแสดงออกมาในรูปของ ภาษาที่สื่อความหมายได้ตั้งแต่ ผู้ส่งสารและ ผู้รับสาร
๓๕.	ภาพการตูน	CAPTION	และที่สำคัญยิ่งก็คือ สิ่งที่จะเป็นสารได้นั้นต้อง ทำหน้าที่กระตุ้นความหมายให้กับผู้รับ เป็น สำคัญ
๓๖.	ตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	คำถามข้อที่ ๓ รอยยิ้มของอาจารย์ที่ปรึกษา ถือเป็นองค์ประกอบใดของกระบวนการสื่อสาร ก. ผู้ส่งสาร ข. สาร ค. สื่อ ง. ผู้รับสาร (F.U. ดนตรี และท่าแบบฝึกหัด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.)
๓๗.	ตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	รอยยิ้มของอาจารย์ที่ปรึกษาถือเป็นสาร ใน กระบวนการสื่อสาร
๓๘.	ตัวอักษร "ช่องทางหรือสื่อ (Channel)"	CAPTION	องค์ประกอบที่สามของกระบวนการสื่อสาร คือ ช่องทางสำหรับสารหรือเรียกง่าย ๆ ว่า สื่อ

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๓๘.	โฆษกกำลัง อ่านข่าว	M.S.	ช่องทางสำหรับสารก็คือ ตัวกลางที่จะนำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับ ช่องทางสำหรับสารมีอยู่ด้วยกันหลายแบบ เช่น
๔๐.	ตัวการดูน	CAPTION	คลื่นเสียงในอากาศ เป็นช่องทางสำหรับการสื่อสารแบบต่อหน้าระหว่างบุคคล
๔๑.	คนส่ง จดหมาย	CAPTION	จดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ ก็เป็นช่องทางสำหรับการสื่อสารระหว่างบุคคลที่อยู่ห่างไกลจากกัน
๔๒.	คนอ่าน หนังสือพิมพ์	L.S.	หนังสือพิมพ์จัด เป็นช่องทางสำหรับส่งสารไปให้กับคนจำนวนมาก ๆ ซึ่งเราเรียกว่าเป็นการสื่อสารมวลชนนั่นเอง ในข้อนี้ สารจึงเป็นสิ่งสำคัญมากและจำเป็นต้องระวังอย่างยิ่งเพราะการแพร่ข่าวสารที่จัดให้กับคนจำนวนมาก ๆ ถ้ามีสิ่งผิดพลาดอาจก่อให้เกิดผลเสียหายในวงกว้าง และยากที่จะแก้ไข
๔๓.	ตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	คำถามที่ ๔ สื่อที่ใช้สำหรับส่งสารให้กับคนจำนวนมาก ได้แก่ ก. จดหมาย ข. โทรศัพท์ ค. โทรทัศน์ ง. โทรเลข (F.U. ดนตรีและทำแบบฝึกหัด ๑๐ วิชาที่ แล้ว F.O.)

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๔๔.	ตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	สื่อที่ใช้สำหรับส่งสารไปให้บุคคลจำนวนมาก ได้แก่ โทรทัศน์
๔๕.	ตัวอักษร "ผู้รับสาร (Receiver)"	CAPTION	องค์ประกอบตัวสุดท้ายของการสื่อสาร ก็คือ ผู้รับสาร
๔๖.	ตัวการ์ตูน	CAPTION	ซึ่ง เป็นที่รู้จักกันในฐานะของผู้ฟัง หรือผู้ชม
๔๗.	ตัวการ์ตูน ประกอบคำบรรยาย	CAPTION	ผู้รับสารอาจมีเพียงคนเดียว
๔๘.	ตัวการ์ตูน ประกอบคำบรรยาย	CAPTION	หรือหลายคน หรือกลุ่มคนจำนวนมาก ๆ ก็ได้
๔๙.	ตัวการ์ตูน ประกอบคำบรรยาย	CAPTION	หน้าที่ของผู้รับสารมีอยู่ ๓ ประการ คือ - รับสาร - ถอดรหัสจากสาร แล้วตีความหมาย และ - ได้ตอบความหมายนั้น โดยแสดงออกในรูป ของปฏิบัติการย้อนกลับ อย่างไรก็ตาม ปฏิกริยาย้อนกลับ อาจจะไม่ เกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการสื่อสารก็ได้

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๕๐.	ตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p>คำถามข้อที่ ๕ หน้าี่ของผู้รับสาร คือ</p> <p>ก. ส่งสาร</p> <p>ข. สร้างรหัส</p> <p>ค. เลือกสรรความหมาย</p> <p>ง. โต้ตอบความหมาย</p> <p>(F.U. คนตรี และทำแบบฝึกหัด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.)</p>
๕๑.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p>หน้าี่ของผู้รับสาร คือโต้ตอบความหมาย</p>
๕๒.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	<p>การติดต่อสื่อสารใด ๆ หากจะให้เกิดประ- สิทธิภาพ ผู้รับสารควรจะร่วมมือในการรับ และแสดงปฏิกิริยาย้อนกลับ</p>
๕๓.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p>ปฏิกิริยาย้อนกลับเป็นผลที่เกิดจากการเปลี่ยน- แปลงในตัวผู้รับสาร ซึ่งผู้รับสารได้แสดงออก เพื่อให้ผู้ส่งได้ทราบถึงผลของสารที่ผู้ส่งได้ส่ง ไปให้ผู้รับ</p>
๕๔.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	<p>ดังนั้น "ปฏิกิริยาย้อนกลับ" จึงเป็นส่วนสำคัญ อันหนึ่งของกระบวนการสื่อสารที่จะช่วยบอกให้ ทราบว่า ผู้รับสารได้รับความหมายและมีความ เข้าใจตรงกับที่ผู้ส่งต้องการหรือไม่ หรืออาจ กล่าวได้ว่า การสื่อสารนั้นเกิดประสิทธิภาพ สูงสุดหรือไม่</p>

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๔๕.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p>คำถามข้อที่ ๖ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ นั้นพิจารณาจากอะไร</p> <p>ก. ผู้รับสาร แสดงท่าทีดึงอกตั้งใจรับสาร ข. เนื้อหาสาระที่ทำการสื่อสารเป็นเรื่อง ที่น่าสนใจ ค. มีปฏิกริยาย้อนกลับเกิดขึ้นในตัวผู้รับสาร ง. ผู้รับสารให้ความร่วมมือในการรับฟัง ดู หรืออ่านอย่างสงบ (F.U. คนตรี และทำแบบฝึกหัด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.)</p>
๔๖.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p>การสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพนั้น พิจารณาจาก ปฏิกริยาย้อนกลับที่เกิดขึ้นในตัวผู้รับสาร</p>
๔๗.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	<p>เมื่อเข้าใจถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ของการ สื่อสารแล้ว ทีนี้มาลองดูซิว่า ในขณะที่ทำการ สื่อสารนั้นจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง</p>
๔๘.	ภาพการ์ตูน และตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p><u>สิ่งแรก</u>ก็คือผู้ส่งสารจะต้องเตรียมการให้รัดกุม ตรงประเด็น เพื่อให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังแปลความ- หมาย ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของผู้รับสาร เรียก ว่ามีการ <u>เสนอที่ดี</u> <u>ประการที่สอง</u> ผู้รับสารก็ ต้องเตรียมตัวเองที่จะรับสารนั้น <u>ไม่ควร</u>มีอคติ ต่อผู้ส่งสารและต่อสาร <u>ควรมี</u>ใจกว้างยอมรับความ คิดเห็นของผู้อื่นและ<u>ประการสุดท้าย</u>สภาวะที่มีความ เข้าใจร่วมกันก็จะถูกสร้างการติดต่อสื่อสารก็จะประ- สพความสำเร็จ</p>

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๕๕.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	<p>การสร้างความเข้าใจร่วมกันโดยใช้ การสื่อสารนั้นอาจเป็นไปได้ไม่่ง่ายนัก เพราะยังมีสิ่งกีดขวางการติดต่อสื่อสารอีกมากมาย ได้แก่ ความแตกต่างในเรื่องอายุ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ภาษา ทัศนคติและการแทรกแซง เพื่อแย่งความสนใจและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ เพื่อให้การติดต่อสื่อสารบรรลุถึงจุดหมายที่ตั้งไว้ ผู้ส่งสารควรพยายามขจัดเครื่องกีดขวางก่อนที่จะเริ่มการสื่อสาร</p>
๖๐.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p>ดังนั้นจึงเป็นปัญหาที่ว่า "ทำอย่างไรเราจึงจะกำจัดสิ่งกีดขวางในการสื่อสารได้สำเร็จ"</p>
๖๑.	ภาพการ์ตูน ประกอบคำบรรยาย	CAPTION	<p><u>สิ่งแรก</u> ก็คือ ผู้ส่งสารจำเป็นต้องรู้จักผู้รับสารของเขาเสียก่อน ผู้ส่งต้องคำนึงถึงประสบการณ์หรือภูมิหลัง วัฒนธรรม ทัศนคติ ระดับการศึกษา ตลอดจนความสนใจของผู้รับสาร ถ้าผู้ส่งสารรู้จักผู้รับสารอย่างดีเสียก่อนแล้ว จะทำให้ผู้ส่งสาร สามารถเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม เพื่อเป็นการลดสิ่งกีดขวางในการสื่อสารให้เหลือน้อยที่สุด</p>

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๖๒.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p>คำถามข้อที่ ๗ ผู้ส่งสารจะกำจัดสิ่งกีดขวาง ใดโดย</p> <p>ก. เลือกใช้สื่อที่มีราคาแพง</p> <p>ข. มีศิลปะในการพูดและมีบุคคลิกดี</p> <p>ค. มีความสัมพันธ์กับผู้รับเป็นอย่างดี</p> <p>ง. คำนึงถึงภูมิหลัง วัฒนธรรม ตลอดจน ทัศนคติของผู้รับ</p> <p>(F.U. คนตรี และทำแบบฝึกหัด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.)</p>
๖๓.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	<p>ผู้ส่งสารควรคำนึงถึงภูมิหลัง วัฒนธรรมตลอด จนทัศนคติของผู้รับสาร เพื่อเป็นการลดสิ่งกีด ขวางในการสื่อสารให้เหลือน้อยที่สุด</p>
๖๔.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	<p><u>ประการที่สอง</u> ผู้ส่งสารควรปรับสารให้เข้า กับกาลเทศะ สามารถนำไปใช้ได้ในสภาพ ที่เป็นจริง</p>

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๖๕.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	และประการสุดท้าย ผู้รับสารต้องพร้อมที่จะ ขจัดสิ่งกีดขวางในตนเอง เพื่อก่อให้เกิด สภาพการสื่อสารที่ดี ไม่เป็นพวกที่ปฏิเสธ ใน การรับฟังสิ่งต่าง ๆ หรือพวกที่รู้หมดแล้ว และพร้อมที่จะตอบคำถามได้ทุกอย่าง ไม่เป็น พวกที่ตอบแต่คำว่า "ไม่รู้ ไม่ทราบ" ตลอด เวลา หรือพวกที่หาข้อสรุปโดยเร็วไม่มีความ อดทน คิดว่าตนเองเข้าใจได้ดีแล้ว ผู้รับสาร ควรมีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ อื่นบ้าง
๖๖.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	คำถามข้อที่ ๔ คุณลักษณะของผู้รับที่ดี คือ ก. พยายามหาข้อสรุปโดยเร็ว ข. คิดว่าตนเข้าใจดีหมดแล้ว ค. เก็บรวบรวมทุกอย่างเอาไว้และพร้อม ที่จะตอบคำถาม ง. ไม่อคติต่อผู้ส่งและต่อสาร ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของผู้อื่น (F.U. คนตรี และทำแบบฝึกหัด ๑๐ วินาที แล้ว F.O.)
๖๗.	ภาพตัวอักษร เหมือนคำบรรยาย	CAPTION	ผู้รับสารควรเป็นผู้มีใจกว้าง ไม่อคติต่อผู้ส่ง- สารและต่อสาร ยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๖๘.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	หลังจากที่ได้กำจัดสิ่งกีดขวางออกไปหมดสิ้น และมีวิธีการนำเสนอที่ดี ตลอดจนการเลือกสื่อที่เหมาะสมมาใช้แล้ว การรับและส่งสารก็สามารถเกิดขึ้นได้ ทำให้การสื่อสารประสบผลสำเร็จ บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ คือ เกิดความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ส่งและผู้รับ
๖๙.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	เมื่อท่านพอจะเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร
๗๐.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	ตลอดจนวิธีการที่จะสร้างความเข้าใจร่วมกันเราหวังว่า
๗๑.	ภาพการ์ตูน	CAPTION	ท่าน คงจะหาโอกาสนำความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร มาใช้ให้เป็นประโยชน์
๗๒.	ภาพ เด็ก	CAPTION	ก่อให้เกิดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ลดความเข้าใจผิด หรือข้อขัดแย้ง และผลเสียต่าง ๆ สร้างเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน อันจะนำมาซึ่งความร่วมมือ ตั้งแต่ระดับบุคคลต่อบุคคล สังคมต่อสังคม ไปจนทั่วโลกในที่สุด F.U. ดนตรี แล้ว Under ขณะเปลี่ยนภาพ

ลำดับ	ภาพ	ถ่ายทำ	คำบรรยาย
๗๓.	ภาพตัวอักษร จัดทำโดย กอแก้ว เพชรบุตร ผ.ศ.สุนันท์ ปัทมาคม อ.จ.ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล ที่ปรึกษา	CAPTION	
๗๔.	ภาพตัวอักษร สวัสดิ์	CAPTION	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ หน่วยที่ ๑ "สถาบันสื่อสาร" วิชามนุษยกับสังคม
 เรื่อง การทบทวนและแปลความหมาย โครงการการศึกษาทั่วไป
 ฝ่ายวิชาการ จุฬา ฯ

- จุดมุ่งหมาย**
๑. เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาในการติดต่อสื่อสาร
  ๒. เพื่อฝึกทักษะในการทบทวน และตีความหมายเรื่องที่สื่อสาร เพื่อให้ผู้พูดและผู้ฟังมีความเข้าใจตรงกัน
  ๓. เพื่อฝึกทักษะในการเป็นผู้พูดและผู้ฟังที่ดี

แนวคิด ในการติดต่อสื่อสารกันนั้นมักจะมีการเกิดความเข้าใจผิด หรือตีความหมายเรื่องที่ฟังผิดไปจากที่ผู้พูดต้องการอยู่เสมอ จนอาจเป็นเหตุทำให้เกิดความขัดแย้ง หรือความไม่เข้าใจกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ทั้งนี้อาจเกิดจากอุปสรรคหลายประการ เช่น ความจำกัดของสมาธิในการฟัง ความแตกต่างในเรื่องของความจำ ประสบการณ์ ผู้ฟังคิดโต้ตอบข้อความก่อนที่จะฟังข้อความให้จบ ประเด็น เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้จะลดน้อยลง หากผู้พูดและผู้ฟังพยายามปรับสัณฐานในการสื่อสารให้ตรงกัน โดยการตรวจสอบความเข้าใจในเรื่องราวหรือความคิดของกันและกันอยู่เสมอ จะโดยวิธีการทบทวนและแปลความหมาย หรือวิธีการใด ๆ ก็ตามที่จะช่วยย้่าให้อีกฝ่ายได้ทราบความต้องการ หรือข้อเสนอแนะได้ตรงตามที่เรต้องการ วิธีการนั้นนอกจากจะช่วยให้เกิดความเข้าใจตรงกันแล้ว ยังช่วยประสานความสัมพันธ์ระหว่างกันให้กระชับดียิ่งขึ้นด้วย สามารถสื่อสารกันได้เข้าใจลดอารมณ์ของการขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นกับความขัดข้องใจในระหว่างการสื่อสาร ช่วยเสริมสร้างบุคลิกให้เป็นคนมีความอดทน สุขุมรอบคอบ ฝึกทักษะในการเป็นผู้ฟังที่ดี สามารถโต้ตอบเรื่องราวได้ตรงประเด็นในการสนทนา

ขนาดของกลุ่ม สมาชิกกลุ่มละ ๔ คน

เวลาที่ใช้ ๑ ชั่วโมง

วัสดุอุปกรณ์ ไม่มี

ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรม

ก. ขั้นกิจกรรม

๑. ผู้สอนกล่าวนำเล็กน้อยเกี่ยวกับความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร

๒. แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละ ๔ คน

๓. ดำเนินกิจกรรมดังนี้

๓.๑ สมาชิกแต่ละกลุ่มจะผลัดกันเป็นผู้พูด ๒ คน และผู้สังเกตการณ์ ๒ คน ขอให้สมาชิกจับคู่ว่าใครจะทำหน้าที่ใด

๓.๒ ในการปฏิบัติงานนั้นให้ผู้พูดเลือกหัวข้อปัญหาที่จะมาอภิปรายเชิงโต้ว่าที่ ๑ ปัญหา ซึ่งจะเป็นปัญหาอะไรก็ได้ เช่น อยู่ชนบทดีกว่าอยู่ในกรุงเทพ ภาพยนตร์ชีวิตสนุกกว่าภาพยนตร์สืบสวน เทียบทะเลดีกว่าเที่ยวภูเขา ผู้ชายกินเหล้าดีกว่าผู้ชายเจ้าชู้ ลูกผู้หญิงดีกว่าลูกผู้ชาย ฯลฯ

๓.๓ ให้ผู้พูดอภิปรายโต้ว่าที่ตามหัวข้อที่เลือกไว้ โดยจะมีกติกาในการโต้ว่าที่ดังนี้

ให้ผู้ปฏิบัติงานผลัดกันเสนอความคิดเห็นคนละ ๓ รอบ ใช้เวลารอบละ ๑ นาที แต่ก่อนที่จะคัดค้านหรือเสนอความคิดเห็นตอบอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องทบทวนใจความสำคัญของข้อคิดเห็นของอีกฝ่ายหนึ่งให้ครบทุกประเด็น จนเป็นที่พอใจของเจ้าของ และในการทบทวนใจความนั้นไม่จำกัด เวลาดังแผนภูมิต่อไปนี้

คนที่ ๑	คนที่ ๒
๑. เสนอข้อคิดครั้งที่ ๑ (๑ นาที)	→ ทบทวนใจความครั้งที่ ๑ (ไม่จำกัดเวลา)
๒. ทบทวนใจความครั้งที่ ๑	← เสนอข้อ คิดครั้งที่ ๑
๓. เสนอข้อคิดครั้งที่ ๒	→ ทบทวนใจความครั้งที่ ๒
๔. ทบทวนใจความครั้งที่ ๒	← เสนอข้อคิดครั้งที่ ๒
๕. เสนอข้อคิดครั้งที่ ๓	→ ทบทวนใจความครั้งที่ ๓
๖. ทบทวนใจความครั้งที่ ๓	← เสนอข้อคิดครั้งที่ ๓

๓.๔ ให้ผู้พูดซักถามข้อสงสัย

๓.๕ ในขณะที่ดำเนินการอภิปราย ผู้สังเกตทำหน้าที่ต่อไปนี้

๓.๕.๑ จับเวลาในการเสนอความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย

๓.๕.๒ ดูแลให้ผู้พูดดำเนินการกิจกรรมให้ครบตามกติกา

๓.๕.๓ สังเกตและบันทึกสีหน้าท่าทางของผู้พูด กับความแตกต่างของการ
เสนอข้อคิดเห็น และการทบทวนความแต่ละครั้ง

๔. ให้ผู้พูด เริ่มดำเนินการกิจกรรม ผู้สอนเดินดูและให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่สมาชิก

๕. เมื่อผู้พูดดำเนินการกิจกรรม เรียบร้อยแล้ว ผลัดให้ผู้สังเกตการณ์มา เป็นผู้พูดบ้าง
และให้ผู้ฟังพูดแล้ว เปลี่ยนมา เป็นผู้สังเกตการณ์

๖. เมื่อผลิตทุกกลุ่มดำเนินการครบทุกขั้นตอนแล้ว ให้ผลิตกลับ เข้ามารวมกันเป็น
กลุ่มใหญ่

ข. ชั้นวิเคราะห์

๗. ผลิตร่วมกันอภิปราย ดังนี้

- ในฐานะผู้สังเกตการณ์ ให้รายงานผลการสังเกตสีหน้าท่าทางของผู้พูดขณะ
เสนอข้อคิดเห็นและขณะทบทวนข้อความ

- ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน ให้แสดงความรู้สึกขณะปฏิบัติงาน

- ให้สมาชิกบอกความแตกต่างในอารมณ์ ความรู้สึกและประสิทธิภาพของการ
ทบทวน การเสนอความคิดเห็นระหว่างครั้งแรกและครั้งสุดท้าย

ค. ชั้นประยุกต์ใช้และสรุป

๘. ผู้สอนถามคำถามเพื่อสรุป ดังนี้

- ท่านได้ข้อคิดอะไรบ้างจากกิจกรรมนี้
- การทบทวนความจะให้ประโยชน์อะไรบ้างแก่เรา
- เราจะมีวิธีใดบ้างที่จะทำการทบทวนความ เข้าใจให้ตรงกัน

๙. ผู้สอนถามคำถาม เพื่อสรุปใช้ในชีวิตประจำวันและการทำงาน ดังนี้

- ในชีวิตประจำวันสมาชิกท่านใด เคยใช้การทบทวนหรือไม่ อย่างไร
ขอให้เล่าให้สมาชิกอื่นฟัง
- ถ้าท่านไม่เคยใช้การทบทวน ท่านคิดว่าเราจะใช้การทบทวนความกันเมื่อไร
อย่างไร
- ท่านเคยประสบปัญหาจากความเข้าใจผิดกัน เนื่องจากขาดการทบทวนความ
กันหรือไม่อย่างไร ขอให้เล่าให้สมาชิกฟัง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบฝึกหัด หน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

จงทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ถูกต้อง และทำเครื่องหมาย ✗ หน้าข้อความที่ผิด

- .....๑. องค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร สาร และผู้รับสาร
- .....๒. หน้าที่สำคัญของผู้ส่งสาร คือสร้างรหัส ส่งรหัส และติดตามผล
- .....๓. การถอดรหัสเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าผู้รับสารมีอคติต่อการถอดรหัส จะทำให้ผลของการสื่อสารไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร
- .....๔. การสื่อสารเป็นกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ โดยไม่สามารถย้อนมาหาของเดิมได้
- .....๕. ในการสื่อสาร ปฏิกริยาย้อนกลับจะเกิดขึ้นทุกครั้งที่มีการสื่อสาร
- .....๖. การสื่อสาร และวัฒนธรรมเป็นสิ่งแยกออกจากกันไม่ได้ เพราะทั้งสองอย่างจำเป็นต้องใช้รหัส และสัญลักษณ์ร่วมกัน
- .....๗. ช่องทางสำหรับสารนั้นได้แก่ จดหมาย วิทยุ โทรทัศน์ หรือสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สิ่งมีชีวิต
- .....๘. ความหมายที่ใช้สำหรับการสื่อสาร อยู่ที่สาร
- .....๙. ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น เป็นเพราะขาดการสื่อสาร
- .....๑๐. ถ้ามนุษย์ในสังคมยิ่งสื่อสารกันมากยิ่งเป็นการดี และจะช่วยแก้ปัญหาได้
- .....๑๑. ระบบการสื่อสาร จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ กับระบบอื่น ๆ ทางสังคม
- .....๑๒. การสื่อสารเป็นเพียงกระบวนการในการกระตุ้นความคิดให้เกิดขึ้นในใจของคน อาจช่วยแก้ปัญหา หรือสร้างปัญหาก็ได้
- .....๑๓. คนที่จะทำการสื่อสารนั้นไม่จำเป็นต้องศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสาร เพราะธรรมชาติได้สร้างความสามารถพื้นฐานให้กับมนุษย์ สำหรับการสื่อสารอยู่แล้ว
- .....๑๔. ในสภาพที่เป็นจริงส่วนใหญ่แล้ว คนจะทำการสื่อสารตลอดเวลาในลักษณะที่ผู้ส่งสารก็ไม่เจตนาจะส่ง และผู้รับสารก็ไม่ได้เจตนาจะรับสาร

- .....๑๕. การที่จะสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วยปัจจัย ๒ ประการคือ ความเข้าใจในเรื่องกระบวนการสื่อสารของมนุษย์ และโอกาสที่จะนำเอาความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารมาใช้ประโยชน์
- .....๑๖. ในการสื่อสารนั้นปฏิกริยาสัมพันธ์จะเกิดขึ้น ถ้าได้มีการแลกเปลี่ยนสาระที่เกี่ยวข้อง อันเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง หรือปรับตนให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในรูปแบบของกริยาอาการและการกระทำต่าง ๆ ทั้งนี้ไม่รวมถึงอารมณ์และทัศนคติที่เกิดขึ้น
- .....๑๗. หน้าที่ของการสื่อสารประการหนึ่งคือ หน้าที่เกี่ยวกับความใกล้ชิด นั่นคือ สร้าง-ความคล้ายคลึงกัน และขจัดความแตกต่างของบุคคล เพื่อให้บุคคลมีความใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น
- .....๑๘. ประสิทธิภาพของการสื่อสารในระดับสังคมขึ้นอยู่กับการคาดคะเนความคล้ายคลึงกัน ของบทบาทที่บุคคลมีอยู่ภายในกลุ่มของสังคม
- .....๑๙. การสื่อสารที่เป็นกิจกรรมแลกเปลี่ยน หมายถึง การสื่อสารจะไม่เกิดขึ้นในสภาวะที่ว่างเปล่า แต่การสื่อสารจะเกิดขึ้นในลักษณะที่เป็นส่วนหนึ่งของสิ่งแวดล้อม
- .....๒๐. การสื่อสารภายในระบบครอบครัวกับการสื่อสารภายในระบบองค์การย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นปัจจัยสำคัญที่จะบ่งบอกถึงลักษณะของการสื่อสารก็คือ ระบบสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน หน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันการสื่อสาร" วิชามนุษย์กับสังคม
 จง ๗ ทั้บตัวอักษรที่ท่านเห็นว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

โครงการการศึกษาทั่วไป
 ฝ่ายวิชาการ จุฬา ฯ

๑. การไหว้อาจารย์ของนิสิตหญิงเป็นการแสดงความเคารพอย่างหนึ่ง ดังนั้นการไหว้จึงจะเป็นองค์ประกอบใดในกระบวนการสื่อสาร
ก. ผู้ส่งสาร	ค. สาร
ข. สื่อ	ง. ขบวนการสื่อสาร
๒. คณะกรรมการหาทุนของมหาวิทยาลัย ทำหน้าที่แสวงหาทุนการศึกษาให้กับนิสิตจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ คณะกรรมการชุดนี้ ถือเป็นองค์ประกอบใดในขบวนการสื่อสารระหว่างผู้ให้ทุนการศึกษา กับนิสิตผู้ขอทุน
ก. ผู้ส่งสาร	ค. สาร
ข. สื่อ	ง. ผู้รับสาร
๓. ข้อใดไม่เป็นระบบการสื่อสารที่สมบูรณ์
ก. ลูกเสือส่งสัญญาณให้รถหยุด
ข. นักร้องร้องเพลงที่สนามหลวง
ค. แม่กับลูกสาว ปรึกษารื้อกันถึงเรื่องปัญหาการคบเพื่อนชาย
ง. โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ
๔. ผู้จัดการแจ้งนโยบายของบริษัทให้กับหัวหน้าฝ่ายผลิตไปบอกกับลูกน้องในฝ่าย หัวหน้าฝ่ายถือเป็นองค์ประกอบใดของกระบวนการสื่อสาร
ก. ผู้ส่ง	ค. สาร
ข. สื่อ	ง. ผู้รับสาร

๔. กระบวนการสร้างสารซึ่งใช้แทนความหมายสำหรับการสื่อสารถือเป็น

- ก. การรับสารของผู้รับ
- ข. การสื่อสารไปยังผู้รับ
- ค. การเลือกสรรความหมายที่ใช้สำหรับการสื่อสาร
- ง. การสร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสาร

๖. หน้าที่ของสาร คือ

- ก. กระตุ้นความหมายให้กับผู้รับ
- ข. เป็นสิ่งที่จะนำข้อมูลจากผู้ส่งไปยังผู้รับ
- ค. ช่วยชักจูงให้ผู้รับสารมีความเห็นคล้อยตาม
- ง. ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งและผู้รับ

๗. ข้อใดไม่ใช่ช่องทางสำหรับสาร

- ก. คำพูด
- ข. จดหมาย
- ค. โทรศัพท์
- ง. คลื่นเสียง

๘. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของผู้รับสาร

- ก. เลือกสรรความหมาย
- ข. โต้ตอบความหมาย
- ค. ถอดรหัสเพื่อให้ความหมาย
- ง. ไม่มีข้อใดถูก

๙. ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับและเป็นตัวกำหนดว่า เกิดการสื่อสารขึ้นหรือไม่ และ

ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด นั่นก็คือ

- ก. การส่งรหัส
- ข. การถอดรหัส
- ค. ปฏิริยาสัมพันธ์
- ง. ปฏิริยาย้อนกลับ

๑๐. ปฏิริยาย้อนกลับจะเกิดขึ้นได้ทันที สำหรับการสื่อสารประเภทใด

- ก. การสื่อสารกลุ่มย่อย
- ข. การสื่อสารมวลชน
- ค. การสื่อสารต่อสาธารณชน
- ง. การสื่อสารระหว่างบุคคล ๒ คน

๑๑. ข้อใดถูกต้อง

- ก. ความหมายอยู่ในตัวบุคคลไม่ได้อยู่ที่สาร
- ข. ผู้ส่งสารควรเป็นบุคคลคนเดียวเท่านั้น
- ค. การสื่อสารเป็นความสามารถโดยธรรมชาติ
- ง. การสื่อสารคือสัญญาณหรือรหัสที่ใช้ในการสื่อสาร

๑๒. เมื่อพ่อของเดวิดถามหาหมวก เดวิดจึงใช้เท้าชี้ไปที่หมวกนั้น พ่อจึงเดินไปหยิบหมวกมาใส่ แต่เมื่อพ่อของสมบัติถามถึงรองเท้าแตะ สมบัติก็ใช้เท้าชี้ในลักษณะเดียวกันบ้าง แต่พ่อของสมบัติกลับทุสมบัติ เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

- ก. ในสังคมไทย การใช้เท้าชี้ถือเป็นการไม่สุภาพ
- ข. พ่อของสมบัติไม่พอใจ เพราะสมบัติสื่อสารด้วยภาษาท่าทางแทนภาษาพูด
- ค. วิธีการสื่อสารวิธีเดียวกันบ้างครั้งจะให้ผลต่างกันในสังคมที่มีวัฒนธรรมต่างกัน
- ง. ถูกทุกข้อ

๑๓. ข้อความใดเป็นแนวความคิดที่ถูกต้องเกี่ยวกับการสื่อสาร

- ก. ปัญหาต่าง ๆ เกิดจาก "ขาดการสื่อสาร"
- ข. การสื่อสารสามารถช่วยแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง
- ค. ปัญหาต่าง ๆ เกิดจากการสื่อสารไม่มีประสิทธิภาพ
- ง. ยิ่งไม่มีการสื่อสารมากขึ้น ยิ่งเกิดปัญหาน้อยลง

๑๔. สิ่งสำคัญของการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ

- ก. ต้องมีปฏิริยาย้อนกลับจากผู้รับสารที่ส่งกลับไปยังผู้ส่งสาร
- ข. ต้องมีลักษณะเป็นปฏิริยาสัมพันธระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร
- ค. ต้องเป็นคนที่มีการคิดและการพูด และมีบุคลิกภาพดีเพื่อสร้างความศรัทธาให้กับผู้ฟัง
- ง. ต้องเข้าใจกระบวนการสื่อสารและนำความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารมาใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๑๕. การสื่อสารเป็นระบบในแง่ที่ว่า

- ก. เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในระบบสังคมและสิ่งแวดล้อม
- ข. เป็นกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ไม่สามารถย้อนกลับมาหาของเดิมได้
- ค. ส่วนประกอบต่าง ๆ ของกระบวนการสื่อสารมีความสัมพันธ์กันในเชิงปฏิบัติการร่วมกัน
- ง. เป็นกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมออาจมีการย้อนกลับบ้าง แต่ก็ เป็นไปอย่างมีระเบียบ

๑๖. สถาบันใดที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับสถาบันต่าง ๆ ในสังคม

- ก. สถาบันครอบครัว
- ข. สถาบันศาสนา
- ค. สถาบันการสื่อสาร
- ง. สถาบันการปกครอง

๑๗. ปัจจัยสำคัญที่บ่งบอกถึงลักษณะของการสื่อสารคือ

- ก. ระบบสังคม
- ข. การศึกษา
- ค. การปกครอง
- ง. สถานภาพทางเศรษฐกิจ

๑๘. หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการสื่อสารก็คือ หน้าที่ทางด้านการชักจูง เราจึงทำการสื่อสารเพื่อ

- ก. ให้ได้ข้อมูลมาช่วยในการตัดสินใจ
- ข. สร้างความคล้ายคลึงกัน และขจัดความแตกต่างระหว่างบุคคล
- ค. หาเหตุผลมาสนับสนุน หรือล้มเลิกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
- ง. เปลี่ยนทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมหรือพฤติกรรมของผู้อื่นให้คล้ายคลึงกับเรา

๑๙. "ในสภาพที่เป็นจริงส่วนใหญ่แล้ว คนจะทำการสื่อสารตลอดเวลาไม่ว่าโดยเจตนาหรือไม่เจตนา และไม่ได้ตระหนักว่ากำลังมีการแลกเปลี่ยนสารเกิดขึ้น" ข้อใดเป็นสภาพการณ์ดังกล่าวข้างต้น

- ก. การแต่งกาย
- ข. การแอบฟังการสนทนาของผู้อื่น
- ค. การเรียนในชั้นเรียนในมหาวิทยาลัย
- ง. จิตแพทย์สั่งเกิดพฤติกรรมของคนไข้

๒๐. ประสิทธิภาพของการสื่อสารในระดับบุคคลขึ้นอยู่กับ

- ก. ความสามารถโดยธรรมชาติของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสื่อสาร
- ข. การคาดคะเนความคล้ายคลึงกันของบทบาทที่บุคคลมีอยู่ภายในกลุ่มของสังคม
- ค. การคาดการณ์ที่ถูกต้องของสิ่งที่มีความคล้ายคลึงกันของบุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน
- ง. ความสามารถของบุคคลที่จะปรับสารที่ส่งให้ผู้รับ และความสามารถที่จะรับสารของผู้ส่ง ตามลักษณะที่เป็น เอกภาพของแต่ละบุคคล

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เฉลยแบบฝึกหัดหน่วยที่ ๑ เรื่อง "สถาบันสื่อสาร"

... ~~X~~ ...๑	...✓...๑๑
... ~~X~~ ...๒	...✓...๑๒
...✓...๓	... ~~X~~ ...๑๓
...✓...๔	...✓...๑๔
... ~~X~~ ...๕	...✓...๑๕
...✓...๖	... ~~X~~ ...๑๖
... ~~X~~ ...๗	...✓...๑๗
... ~~X~~ ...๘	...✓...๑๘
... ~~X~~ ...๙	...✓...๑๙
... ~~X~~ ...๑๐	...✓...๒๐

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อนเรียนพร้อมเฉลย

ชื่อ.....นามสกุล.....รหัส.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หน่วยที่ ๑ เรื่องสถาบันสื่อสาร

๑. ก ข ~~ค~~ ง
๒. ก ~~ข~~ ค ง
๓. ก ข ค ~~ง~~
๔. ก ~~ข~~ ค ง
๕. ก ข ค ~~ง~~
๖. ~~ก~~ ข ค ง
๗. ~~ก~~ ข ค ง
๘. ~~ก~~ ข ค ง
๙. ก ข ค ~~ง~~
๑๐. ก ข ค ~~ง~~
๑๑. ~~ก~~ ข ค ง
๑๒. ก ข ค ~~ง~~
๑๓. ก ข ~~ค~~ ง
๑๔. ก ข ค ~~ง~~
๑๕. ก ข ~~ค~~ ง
๑๖. ก ข ~~ค~~ ง
๑๗. ~~ก~~ ข ค ง
๑๘. ก ข ค ~~ง~~
๑๙. ~~ก~~ ข ค ง
๒๐. ก ข ค ~~ง~~

หน่วยที่ ๒ เรื่องการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

๑. ก ข ค ง
๒. ก ข ค ง
๓. ก ข ค ง
๔. ก ข ค ง
๕. ก ข ค ง
๖. ก ข ค ง
๗. ก ข ค ง
๘. ก ข ค ง
๙. ก ข ค ง
๑๐. ก ข ค ง
๑๑. ก ข ค ง
๑๒. ก ข ค ง
๑๓. ก ข ค ง
๑๔. ก ข ค ง
๑๕. ก ข ค ง
๑๖. ก ข ค ง
๑๗. ก ข ค ง
๑๘. ก ข ค ง
๑๙. ก ข ค ง
๒๐. ก ข ค ง

ชุดการสอนหน่วยที่ ๒

เรื่อง

การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือครู

วิชา "มนุษยกับสังคม"

หน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

คำแนะนำในการสอน

ในการเรียนการสอนที่มีจำนวนหน่วยกิตเป็น ๓ เวลาที่กำหนดไว้ในตารางสอนจะเป็น ๓ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่อาจารย์ผู้สอนจะพบกับผู้เรียนแต่ละกลุ่มอย่างน้อยสัปดาห์ละ ๒ ชั่วโมง หากขบวนการเรียนการสอนไม่เสร็จสิ้นตามที่กำหนดอาจารย์ผู้สอนอาจเพิ่มจำนวนชั่วโมงสอนที่ยังเหลืออยู่ ได้ตามความเหมาะสม สำหรับชั่วโมงที่ปรึกษา อาจารย์ผู้สอนอาจกำหนดเวลาเฉพาะวันนอกเหนือจากชั่วโมงสอนตามปกติ เพื่อให้ผู้เรียนที่มีปัญหาได้พบ เพื่อปรึกษาปัญหาตามความเหมาะสม สำหรับขบวนการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการสอนแบบผสมให้มีประสิทธิภาพ ผู้สอนจำเป็นจะต้องเตรียมตัวล่วงหน้า ดังนี้

๑. สํารวจและเตรียม เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาก่อนนำไปใช้สอน
๒. จัดหาและยืมอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้า สำหรับในหน่วย

ที่ ๒ อุปกรณ์ที่ต้องยืม คือ

๑. ภาพยนตร์ ๑๖ มม. เรื่อง "Communication Shaping the Future"
ของสำนักงานนิเทศระหว่างชาติแห่งสหรัฐอเมริกา (USICA)
๒. เครื่องฉายภาพยนตร์ ๑๖ มม.
๓. จอรับภาพ

๓. อธิบายบทบาทให้ผู้เรียนเข้าใจถึงบทบาทของตนก่อนใช้ชุดการสอน โดยให้ผู้เรียนศึกษาจากคู่มือการเรียนอย่างละเอียด

๔. จัดเตรียมแบบฝึกหัด และแบบทดสอบพร้อมกระดาษคำตอบ เพื่อใช้ประเมินผลการเรียน

หัวข้อเรื่องที่ศึกษา

๑. ประเภทของการสื่อสาร
๒. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม
๓. กลวิธีของการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย

วัตถุประสงค์ของบทเรียน (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม)

เมื่อผู้เรียนศึกษาเนื้อหาในหน่วยนี้จบเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนสามารถ

๑. จำแนกประเภทของการสื่อสารได้ถูกต้อง
๒. อธิบายความหมายของสื่อมวลชน และหน้าที่หลักของสื่อมวลชนได้ถูกต้อง
๓. บอกถึงองค์ประกอบของระบบหนังสือพิมพ์ได้ถูกต้อง
๔. อธิบายถึงหลักการ และสภาพความเป็นจริงของกิจการวิทยุโทรทัศน์ พร้อมวิธีแก้ไขได้ถูกต้อง
๕. บอกถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการพัฒนาเด็กได้ถูกต้อง
๖. อธิบายถึงสภาพการสื่อสารมวลชนในประเทศจีนคอมพิวเตอร์ได้ถูกต้อง
๗. บอกถึงการใช้อักษรเขียนได้ถูกต้อง พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้ถูกต้อง
๘. อธิบายความหมายและแยกประเภทของภาษาท่าทางได้ถูกต้อง
๙. บอกถึงปัจจัยการพูดที่สัมฤทธิ์ผลได้ถูกต้อง

เวลาที่ใช้ศึกษา   ๓ ชั่วโมง

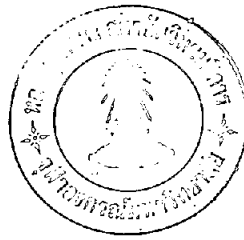
- ศึกษาในห้องเรียน   ๒ ชั่วโมง
- ศึกษานอกห้องเรียน   ๑ ชั่วโมง

มโนทัศน์ / หลักการ

๑. การสื่อสารมีหลายประเภท ได้แก่การสื่อสารภายในตัวบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล ๒ คน การสื่อสารกลุ่มย่อยและการสื่อสารกลุ่มใหญ่
๒. การสื่อสารมวลชน เป็นการนำเอาสื่อมวลชน (Mass media) มาใช้ในการ-

ส่งสารจากกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง สื่อมวลชนที่ใช้ได้แก่ หนังสือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งข่าวสาร ความรู้แก่ประชาชน ให้ความบันเทิงและเป็นที่แสดงความคิดเห็นของประชาชน

๓. หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชน มีบรรณาธิการเป็นผู้ควบคุมเนื้อหา และทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสาร มีเนื้อหาหนังสือพิมพ์เป็นสาร และผู้รับสารก็คือผู้อ่าน
  ๔. ตามหลักการแล้ว วิทยุและโทรทัศน์ มีบทบาทในทางการศึกษามวลชน กระตุ้นมวลชนให้ตระหนักถึงความจำเป็น และปัญหาต่าง ๆ ของสังคม และแสวงหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่ในสภาพความเป็นจริงแล้ว กิจกรรมด้านวิทยุและโทรทัศน์ส่วนใหญ่ มักมีลักษณะเป็นอนาธิปไตย คือ ขาดการควบคุมดูแลจากรัฐ มีกิจการเพื่อการค้า และขาดผู้ชำนาญในการจัดรายการ
  ๕. สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญ ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ปลูกฝังความประพฤติ อุดมนิสัยของเด็ก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของสื่อมวลชนทุกแขนง ที่จะต้องเลือกเสนอสิ่งที่ควรเสนอให้กับเด็ก
  ๖. สภาพของสื่อมวลชนที่มีอยู่ในจีน นิยมการรวมกลุ่มถกเถียงปัญหาการจัดหน่วยโฆษณาเคลื่อนที่ และการปิดโปสเตอร์ เพื่อให้มีการติดต่อกันเป็นส่วนตัวได้มาก ซึ่งนับว่ามีประสิทธิภาพกว่าวิธีอื่น ๆ
  ๗. การใช้ภาษาเขียนให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุด ต้องคำนึงถึงเรื่องความหมาย ตัวสะกด หลักไวยากรณ์ และการเลือกใช้คำหรือสำนวนภาษาต่างประเทศ
  ๘. ภาษาท่าทาง เป็นการใช้ท่าทางในการถ่ายทอดความหมาย ซึ่งรวมถึงการส่งสัญญาณ การกระทำ และการแสดงออกทางวัตถุ เช่น การจัดบ้าน การแต่งกาย เป็นต้น
  ๙. การพูดที่สัมฤทธิ์ผล ผู้พูดจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการสร้างความเชื่อถือศรัทธาในตัวผู้พูด โดยใช้ภาษาท่วงทีลีลาที่สื่อความหมายได้ชัดเจน นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องหาข้อมูล ข้อเท็จจริง และหลักฐานต่าง ๆ และสามารถเรียบเรียง ความเห็นโดยเลือก เห็น เนื้อหาสาระสำคัญ และเตรียมตัวให้พร้อมก่อนออกไปพูด
- (ดูรายละเอียดได้จากโครงร่างเนื้อหาที่ปรากฏในภาคผนวก)

คำถามที่เสนอแนะให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

๑. การสื่อสารแบ่งออกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
๒. หน้าที่หลักของสื่อมวลชนมีอะไรบ้าง
๓. เมื่อหนังสือพิมพ์ถูกนำมาใช้ในกระบวนการสื่อสาร ต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
๔. ในปัจจุบัน กิจการวิทยุและโทรทัศน์ ได้ทำตามหน้าที่ตามหลักการได้มากน้อยเพียงใด เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และมีทางแก้ไขได้อย่างไร
๕. สื่อมวลชน มีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กอย่างไร
๖. ในประเทศจีนคอมมิวนิสต์ มีวิธีการติดต่อสื่อความหมายอย่างไร ระหว่างผู้นำกับประชาชน
๗. ในการใช้ภาษาเขียนให้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรคำนึงถึงหลักการอะไรบ้าง
๘. ภาษาท่าทางหมายความว่าอย่างไร แบ่งออกเป็นกี่ประเภท
๙. เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการพูด เราควรคำนึงถึงหลักการสำคัญอะไรบ้าง (ตอบคำตอบในโครงร่างเนื้อหา)

เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษา

๑. หนังสือมนุษย์กับสังคม หน้า ๑๒๗ - ๑๓๘
๒. เอกสารอ่านประกอบ เรื่อง "ปัจจัยแห่งการพูดที่สัมฤทธิ์ผล"
๓. เอกสารอ่านประกอบเรื่อง "ภาษาท่าทาง"
๔. ภาพยนตร์ ๑๖ มม. เรื่อง "Communication Shaping the Future" ใช้เวลา ๓๐ นาที (มีบทบรรยายภาพยนตร์ในภาคผนวก)
๕. เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม ๕ เรื่อง (จะแจกให้ในชั่วโมง) ดังนี้
  ๑. มองระบบหนังสือพิมพ์
  ๒. วิทยุและโทรทัศน์ให้อะไรใคร
  ๓. การสื่อสารมวลชนในประเทศจีนคอมมิวนิสต์

๔. สื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก

๕. หนังสือพิมพ์กับสื่อสาร

กิจกรรมการเรียนการสอน

- ตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน ๒๐ ข้อ ใช้เวลา ๑๕ นาที หลังจากนั้น ให้ผู้เรียนศึกษาคู่มือการเรียนที่แจกให้อย่างละเอียด และศึกษาเนื้อหาจากเอกสาร และวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดให้ ด้วยตนเองนอกห้องเรียน
- ตอนที่ ๒ ให้ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายประเด็นสำคัญจากการชมภาพยนตร์ หลังจากนั้นให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ ๕ คน ศึกษาเอกสารที่แจกให้กลุ่มละ ๑ ชิ้น แล้วอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดไว้ท้ายบทความ (ใช้เวลา ๓๐ นาที) ส่งผู้แทนเสนอรายงานหน้าชั้นกลุ่มละ ๕ นาที พร้อมเขียนรายงานที่มีความยาวไม่เกิน ๑ หน้ากระดาษ ส่งอาจารย์ผู้สอนในชั่วโมงถัดไป
- ตอนที่ ๓ ให้ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อซักถามข้อสงสัย ในเนื้อหาของบทเรียนในหน่วยนี้ และอภิปรายร่วมกัน หลังจากนั้น จึงให้ทำแบบฝึกหัดจำนวน ๑๐ ข้อ (ใช้เวลา ๕ นาที) เสร็จแล้วจึงเฉลยแบบฝึกหัด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัย แล้วทำแบบฝึกหัดหลังเรียน

การประเมินผล

๑. รายงานอภิปรายกลุ่ม	๔๐%
๒. คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน	๔๐%
๓. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและอภิปรายผล	๒๐%

หนังสือที่นำศึกษาเพิ่มเติม

๑. ภาษาท่าทาง โดย ดร.สุมิตร คุณากร
๒. วารสารผีเสื้อสาร

ภาคผนวก

ในหน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน" มีรายละเอียดดังนี้

๑. บทบรรยายภาพยนตร์
๒. เอกสารอ่านประกอบ เรื่อง "ภาษาท่าทาง" และ "ปัจจัยการพูดที่สัมฤทธิ์ผล"
๓. เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม ๕ เรื่อง ดังนี้
  ๑. มองระบบหนังสือพิมพ์
  ๒. วิทย์และโทรทัศน์ให้อะไรใคร
  ๓. การสื่อสารมวลชนในประเทศไทย
  ๔. สื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก
  ๕. หนังสือพิมพ์กับสื่อสาร
๔. แบบฝึกหัดเลือกตอบ ๑๐ ข้อ ใช้เวลา ๕ นาที
๕. แบบทดสอบประจำหน่วย แบบเลือกตอบ ๒๐ ข้อ ใช้เวลา ๑๕ นาที
๖. กระดาษคำตอบพร้อมเฉลย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คู่มือการเรียนรู้

วิชา "มนุษย์กับสังคม"

หน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

คำแนะนำในการเรียน

ขบวนการเรียนโดยใช้ชุดการสอนแบบผสมนี้ เป็นวิธีการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ควบคู่ไปกับการศึกษาแบบอภิปรายกลุ่มย่อย ฉะนั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องปฏิบัติตามนี้คือ

๑. ศึกษาขบวนการเรียนจากคู่มือการเรียนรู้ที่ได้รับแจกจากอาจารย์ผู้สอนอย่างละเอียด
๒. จะต้องมีความตั้งใจในการศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาที่

กำหนดให้อย่างจริงจัง

๓. จะต้องมีความรับผิดชอบ และเข้าใจในบทบาทของตนอย่างถูกต้อง

๔. หากผู้เรียนมีปัญหาหรือข้อสงสัย ผู้เรียนสามารถเข้าพบอาจารย์ผู้สอนเพื่อปรึกษาในเวลาที่กำหนดไว้

หัวข้อเรื่อง

๑. ประเภทของการสื่อสาร
๒. อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม
๓. กลวิธีของการใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย

วัตถุประสงค์ของบทเรียน (วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม)

เมื่อผู้เรียนศึกษาเนื้อหาในหน่วยนี้จบเรียบร้อยแล้ว ผู้เรียนสามารถ

๑. จำแนกประเภทของการสื่อสารได้ถูกต้อง
๒. อธิบายความหมายของสื่อมวลชน และหน้าที่หลักของสื่อมวลชนได้ถูกต้อง

- ก. บอกถึงองค์ประกอบระบบหนังสือพิมพ์ได้ถูกต้อง
- ข. อธิบายถึงหลักการ และสภาพความเป็นจริงของกิจการวิทยุโทรทัศน์พร้อมวิธีแก้ไขได้ถูกต้อง
- ค. บอกถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่มีต่อการพัฒนาเด็กได้ถูกต้อง
- ง. อธิบายถึงสภาพการสื่อสารมวลชน ในประเทศจีนคอมมิวนิสต์ได้ถูกต้อง
- จ. บอกถึงหลักในการใช้ภาษา เขียนได้ถูกต้อง พร้อมทั้งยกตัวอย่างได้ถูกต้อง
- ฉ. อธิบายความหมายและแยกประเภทของภาษาท่าทางได้ถูกต้อง
- ช. บอกถึงปัจจัยการพูดที่สัมฤทธิ์ผลได้ถูกต้อง

เวลาที่ใช้ศึกษา   ๓ ชั่วโมง

- ศึกษาในห้องเรียน   ๒ ชั่วโมง
- ศึกษานอกห้องเรียน   ๑ ชั่วโมง

คำถามที่เสนอแนะให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

๑. การสื่อสารแบ่งออกเป็นกี่ประเภท อะไรบ้าง
๒. หน้าที่หลักของสื่อมวลชนมีอะไรบ้าง
๓. เมื่อหนังสือพิมพ์ ถูกนำมาใช้ในกระบวนการสื่อสาร ต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
๔. ในปัจจุบัน กิจการวิทยุและโทรทัศน์ได้ทำตามหน้าที่ตามหลักการได้มากน้อยเพียงใด เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นและมีทางแก้ไขได้อย่างไร
๕. สื่อมวลชน มีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กอย่างไร
๖. ในประเทศจีนคอมมิวนิสต์ มีวิธีการติดต่อสื่อความหมายอย่างไร ระหว่างผู้นำและประชาชน
๗. ในการใช้ภาษาเขียนให้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรคำนึงถึงหลักการอะไรบ้าง
๘. ภาษาท่าทางหมายความว่าอย่างไร แบ่งออกเป็นกี่ประเภท
๙. เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการพูด เราควรคำนึงถึงหลักการสำคัญอะไรบ้าง

เอกสารและวัสดุประกอบการศึกษา

๑. หนังสือมนุษย์กับสังคม หน้า ๑๒๗ - ๑๓๘
๒. เอกสารอ่านประกอบ เรื่อง "ปัจจัยการพูดที่สัมฤทธิ์ผล"
๓. เอกสารอ่านประกอบ เรื่อง "ภาษาท่าทาง"
๔. ภาพยนตร์ ๑๖ มม. เรื่อง "Communication Shaping the Future" ใช้เวลา ๓๐ นาที
๕. เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม ๕ เรื่อง ดังนี้
  ๑. มองระบบหนังสือพิมพ์
  ๒. วิทย์และโทรทัศน์ให้อะไรใคร
  ๓. การสื่อสารมวลชนในประเทศจีนคอมมิวนิสต์
  ๔. สื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก
  ๕. หนังสือพิมพ์กับสื่อสาร

กิจกรรมการเรียนการสอน

- ตอนที่ ๑ ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนจำนวน ๒๐ ข้อ ใช้เวลา ๑๕ นาที หลังจากนั้น ให้ผู้เรียนศึกษาคู่มือการเรียนที่แจกให้อย่างละเอียด และศึกษาเนื้อหาจากเอกสารและวัสดุประกอบการศึกษาที่กำหนดให้ด้วยตนเองนอกห้องเรียน
- ตอนที่ ๒ ให้ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปราย ประเด็นสำคัญจากการชมภาพยนตร์หลังจากนั้นให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ ๕ คน ศึกษาเอกสารที่แจกให้กลุ่มละ ๑ เรื่อง แล้วอภิปรายตามประเด็นที่กำหนดให้ท้ายบทความ (ใช้เวลา ๓๐ นาที) ส่งผู้แทนเสนอรายงานหน้าชั้นกลุ่มละ ๕ นาที พร้อมรายงานที่มีความยาวไม่เกิน ๑ หน้ากระดาษ ส่งอาจารย์ผู้สอนในชั่วโมงถัดไป
- ตอนที่ ๓ ให้ผู้เรียนเข้าชั้นเรียนพบอาจารย์ผู้สอน เพื่อซักถามข้อสงสัยในเนื้อหาของบทเรียน ในหน่วยนี้ และอภิปรายร่วมกัน หลังจากนั้นจึงให้ทำแบบฝึกหัด จำนวน ๑๐ ข้อ

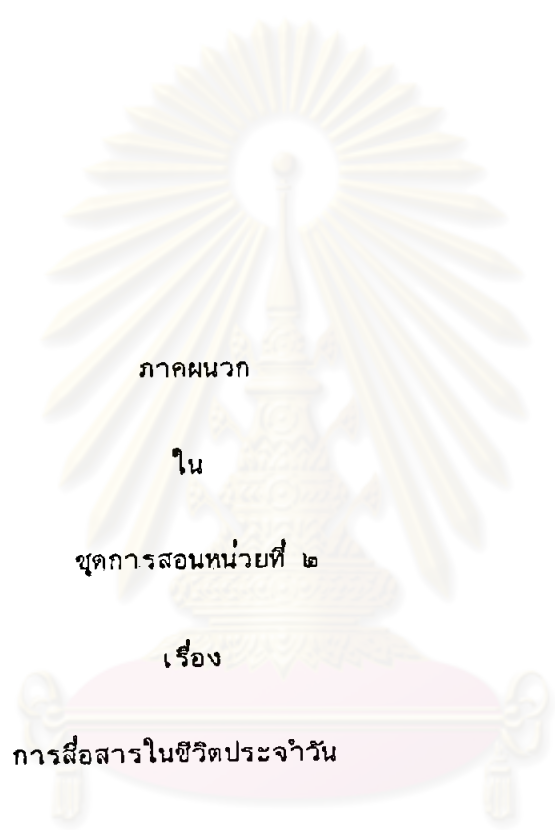
ใช้เวลา ๕ นาที เสร็จแล้วจึงเฉลยแบบฝึกหัด และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถาม
ข้อสงสัย แล้วทำแบบทดสอบหลังเรียน

การประเมินผล

๑. รายงานการอภิปรายกลุ่ม	๔๐%
๒. คะแนนแบบทดสอบหลังเรียน	๔๐%
๓. การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและอภิปรายผล	๒๐%

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ใน

ชุดการสอนหน่วยที่ ๒

เรื่อง

การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงร่างเนื้อหา

หน่วยที่ ๒ "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

๑. การสื่อสารแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ
  ๑. การสื่อสารภายในตัวบุคคล องค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการสื่อสารทั้งหมดรวมอยู่ในบุคคลเดียว
  ๒. การสื่อสารระหว่างบุคคลสองคน บุคคลสองคนทำการสื่อสารซึ่งกันและกันโดยเป็นผู้ส่งและผู้รับพร้อม ๆ กันไป ผสัดเปลี่ยนแปลงบทบาทกัน
  ๓. การสื่อสารของกลุ่มย่อย จะเกิดขึ้นได้เมื่อมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปได้ร่วมกันกระทำกิจกรรมอย่างเดียวกัน สมาชิกภายในกลุ่มสามารถที่จะทำการติดต่อกันได้ทั่วถึง ในทันทีที่มีการรวมกันเป็นกลุ่มขึ้น
  ๔. การสื่อสารของกลุ่มขนาดใหญ่ แบ่งออกเป็น
    - ๔.๑ การสื่อสารภายในองค์กร เช่น การสื่อสารในบริษัทปูนซีเมนต์ไทย
    - ๔.๒ การสื่อสารต่อสาธารณชน เช่น การพูดต่อชุมนุมชน
    - ๔.๓ การสื่อสารมวลชน เช่น การสื่อสารโดยนำเอาหนังสือพิมพ์มาใช้ในการสื่อสาร
๒. การสื่อสารมวลชนเป็นการนำเอาสื่อมวลชนมาใช้ในการส่งสารจากคนกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง กลุ่มบุคคลผู้รับสารจากสื่อมวลชนเป็นคนกลุ่มใหญ่ที่เราไม่สามารถระบุคุณลักษณะเฉพาะ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษาของแต่ละคนได้ สื่อมวลชนที่ใช้ได้แก่ หนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ หน้าี่หลักของสื่อสารมวลชนที่มีต่อสังคม มี ๕ ประการ คือ
  - หน้าี่ในการเป็นแหล่งให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
  - หน้าี่เป็นเวทีแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อประเด็นปัญหา ข้อขัดแย้งต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชนที่อยู่ในสังคม
  - หน้าี่เป็นแหล่งให้ความรู้แก่ประชาชน เท่ากับ เป็นแหล่งเติมพูนปัญญาอันจะนำมา

ซึ่งความก้าวหน้าของตนเองและสังคม

- หน้าที่ในการบันเทิง เพื่อให้ประชาชนได้พักผ่อนทางจิตใจ คลายความตึงเครียด และให้ความสนุกสนาน
- หน้าที่ให้บริการทางธุรกิจ เพื่อประโยชน์ต่อการค้าขายและเศรษฐกิจของสังคม

๓. หนังสือพิมพ์จะมีอิทธิพลได้ดีต่อเมื่อถูกนำมาใช้ในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งอาศัยองค์ประกอบ

๔ อย่าง คือ

๑. ผู้ส่งสาร ในระบบหนังสือพิมพ์จะมีสตาฟหนังสือพิมพ์เป็นผู้ส่งสาร ซึ่งประกอบด้วย บรรณาธิการ ผู้ทำหน้าที่ควบคุมงานด้านเนื้อหา หัวหน้าข่าว นักข่าว นักเขียน ช่างภาพ ช่างเรียง เป็นต้น
๒. สาร เนื้อหาหนังสือพิมพ์ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษร และภาพถือเป็นสาร
๓. สื่อ หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชน โดยที่สตาฟหนังสือพิมพ์เป็นผู้กำหนดนโยบาย ตัดสินใจเลือกเนื้อหา จัดทำเนื้อหาออกมาในรูปแบบต่าง ๆ แล้วตีพิมพ์เนื้อหาลงบนกระดาษ ทำให้หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อกลางที่พร้อมจะนำเสนอต่อมวลชน
๔. ผู้รับสาร ผู้อ่านเป็นผู้รับสาร และเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคม เพราะในการส่งสารหากไม่มีผู้รับสาร กระบวนการสื่อสารก็ไม่เกิดขึ้น

๔. ในสังคมที่กำลังพัฒนาตามหลักการ วิทย์ โทรทัศน์ มีบทบาทที่สำคัญ ๓ ประการคือ

๑. เป็นสื่อในการศึกษามวลชน
๒. เป็นสื่อในการระดมสรรพกำลัง กระตุ้นมวลชนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและ ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม
๓. เป็นสื่อเพื่อแสวงหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

สภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับกิจการด้านวิทย์ และโทรทัศน์ในปัจจุบัน

๑. กิจการด้านวิทย์ มีลักษณะเป็นอนาธิปไตย จำนวนสถานีมีมากเกินไป
๒. กิจการด้านโทรทัศน์ มีแนวโน้มที่จะกระจุกกระจาย และสับสน
๓. รัฐไม่มีความสามารถที่จะควบคุมกิจการได้เลย

๔. สถานีวิทยุ โทรทัศน์ ส่วนใหญ่ดำเนินการกระจายเสียงเพื่อการค้า
๕. ไม่มีการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ในการประกอบกิจกรรมทางรายการวิทยุและโทรทัศน์
๖. วงการวิทยุกระจายเสียงส่วนน้อย ที่ทำหน้าที่อย่างต้อยต่ำ เช่นสถานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ของกรมประชาสัมพันธ์

ทางออกและการแก้ไข

๑. กิจกรรมด้านนี้ ควรเป็นกิจกรรมที่รัฐพึงรับผิดชอบดำเนินการ
  ๒. ควรมีศูนย์การฝึกฝน ทักษะที่สำคัญ ๆ ในด้านวิทยุและโทรทัศน์ เช่น การเขียนบท การจัดรายการ การควบคุมรายการ
๕. วัยเด็กเป็นวัยที่มีความสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม ภาษา และศีลธรรม หากการพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ มีความบกพร่อง หรือเอนเอียงไปจากสิ่งที่ถูกที่ควรแล้ว สิ่งนั้นมักจะยิ่งแน่นติดตัวไปยากที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงเมื่อเติบโตสูงขึ้น ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่พวกเขาควรจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ในการปลูกฝังความรู้ ทัศนคติ และคุณธรรมอันดี สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุดหน้าที่หนึ่งของสื่อมวลชน ที่จะช่วยปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยม และวัฒนธรรมอันดีต่อเด็ก และเยาวชน ซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นกำลังของชาติในอนาคต
๖. การใช้กลุ่มถกเถียงและหน่วยโฆษณาเคลื่อนที่ เป็นศิลปะที่นิยมกันมากในจีน เพราะเหมาะสมกับทัศนะในการปฏิบัติของเฒ่า กลุ่มถกเถียงเป็นชมรมที่เปิดโอกาสให้พนักงานปฏิบัติการมาร่วมกันคิด และปรึกษาหารือ รวมทั้งวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ในแผนการและกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้ว และหน่วยโฆษณาเคลื่อนที่เป็นการกระตุ้นเตือนให้มวลชนตื่นตัว เกี่ยวกับปัญหาที่ทางการโฆษณา นอกจากนี้ ผู้นิยมส่ง เอเยนต์ไปติดตามผล หรือบางทีก็ส่งไปเร้าใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน การส่งเจ้าหน้าที่ออกไปร่วมกับกรรมกรหรือกสิกร ส่วนหนึ่งเป็นการสร้างเสริมกำลังใจให้แก่สามัญชน อีกส่วนหนึ่ง เป็นการแสวงหาข้อมูลไปในตัว ส่วนการใช้โปสเตอร์นั้น เป็นการทำให้เกิดการณ์ให้เอ็กเกริก คนเห็นภาพแล้วไม่รู้ต้องถามเพื่อนด้วยความสนเท่ห์

๗. ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการสื่อสาร ดังนั้นในการใช้ภาษาเขียนให้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด จะต้องคำนึงถึงหลักดังนี้

๗.๑ เรื่องตัวสะกด

๗.๒ ความหมาย

๗.๓ ความกระชับรัดกุมของถ้อยความ

๗.๔ การใช้ความหมาย ถูกหลักไวยากรณ์

๗.๕ เลือกใช้คำ หรือสำนวนภาษาต่างประเทศ ให้ถูกต้อง

๘. ภาษาท่าทาง เป็นการใช้ท่าทางในการถ่ายทอดความหมาย ซึ่งรวมถึง

- ภาษาสัญลักษณ์ เช่น การส่งสัญญาณสื่อสารของลูกเสือ การส่งภาษาใบ้
- ภาษาการกระทำ หมายถึง การกระทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ตั้งใจ หรือไม่ตั้งใจก็ตาม ที่จะก่อให้เกิดการสื่อความหมายแทนคำพูด เช่น การรับประทานอาหารแบบตะกรุมตะกราม ซึ่งอาจสื่อสารว่า เจ้าตัวกำลังหิวจัด
- ภาษาวัตถุ รวมถึงการแสดงออกทั้งที่จงใจและไม่จงใจในการใช้ หรือแสดงวัตถุต่างๆ เช่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ การจัดบ้าน ฯลฯ

๙. ปัจจัยแห่งการพูดที่สัมฤทธิ์ผล ตามทฤษฎีของอริสโตเติล แบ่งเป็น ๓ ประการคือ

๑. ชีตลักษณ์ การสร้างความเชื่อถือศรัทธาในตัวผู้พูด

๒. ตรรกะ มีข้อเท็จจริงและหลักฐานต่าง ๆ มาสนับสนุน

๓. สภาเวศ สภาพอารมณ์ร่วมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

ตามทฤษฎีของซีเซโร และควินทีลีเลียนได้แนะนำหลัก ๔ ประการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพูดที่สัมฤทธิ์ผล ดังนี้

๑. การค้นคว้าหาข้อมูล โดยอาจหาได้จากการสัมภาษณ์ สังเกต สนทนา

๒. การเรียบเรียงความคิด จัดระเบียบให้เข้าใจง่าย

๓. ใช้ภาษา และท่วงทีลีลาที่สื่อความหมายกับผู้ฟังได้ชัดเจน

๔. จัดจำเนื้อหาสาระสำคัญ และเตรียมตัวให้พร้อมก่อนออกไปพูด

๕. แสดงกิริยามารยาทให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และวัฒนธรรม

บทภาพยนตร์

เรื่อง "Communication Shaping the Future"

มนุษย์ทุกคนมีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งต่าง ๆ ดังนั้นมนุษย์จึงรู้จักคิดประดิษฐ์เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้เราได้รู้ ได้เห็น และได้ยิน สามารถแสดงความคิดเห็นและติดต่อสื่อสารกันได้มากขึ้น การติดต่อสื่อสารนี้มีไว้เพื่อเชื่อมโยงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังเป็นการติดต่อเพื่อการเรียนรู้ และความเข้าใจซึ่งกันและกันของมวลมนุษยด้วย

นับเป็นเวลาช่วงศตวรรษที่เดียวที่เทคโนโลยีทางการติดต่อสื่อสาร ได้มีความก้าวหน้าไปอย่างมาก สามารถทำให้ติดต่อสื่อสารกันได้อย่างทั่วทั้งจักรวาล ยังเป็นที่น่าสงสัยว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในขณะนี้จะสามารถตอบสนองความต้องการในการติดต่อสื่อสารที่จะมีมากยิ่งขึ้นในอนาคตหรือไม่? หรือสามารถที่จะทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นวัฒนธรรมได้หรือไม่?

เราเคยคิดว่า ความต้องการในการติดต่อสื่อสารเพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ นี้ เริ่มต้นมาจากความต้องการอาหารและน้ำดื่ม แม้ว่าบางเวลา เราจะไม่ต้องการสื่อสาร เรายังมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล การแยกจากกันก็เป็นการติดต่อสื่อสารแบบหนึ่ง เช่นเดียวกับความเจ็บ ซึ่งเกิดจากการถูกแยกออกไปอยู่ตามลำพัง ได้มีการค้นพบว่า คนสามารถอยู่ได้ตามลำพังในช่วงระยะเวลาที่จำกัด โดยปราศจากการติดต่อกับสิ่งใด ๆ ทั้งสิ้น เพราะประสาทของคนเราต้องการสิ่งเร้าโดยธรรมชาติอยู่แล้ว หากไม่มีการรับรู้โดยประสาทตา, หู และการสัมผัสแล้ว การเติบโตของมนุษย์ก็จะหยุดชะงัก

นักวิทยาศาสตร์พบว่า ในระบบประสาทภายในร่างกายคนเรา ซึ่งยุ่งยากซับซ้อน ยังมีระบบการติดต่อสื่อสารกันได้ ระบบประสาทช่วยให้เราสามารถส่งข้อมูลถึงกัน มีการโต้ตอบกัน การเห็นและการแสดงออก การได้ยินและการพูด ตลอดจนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่าง ๆ

เมื่อเราเห็นหรือรู้สึกต่อสิ่งต่าง ๆ ประสาทรับรู้อของเราจะส่งข้อมูลต่าง ๆ ไปยังสมอง ด้วยอวัยวะต่าง ๆ ภายในปากอันได้แก่ ลิ้น ริมฝีปาก และกล่องเสียง ทำให้เราสามารถออกเสียงได้ ถ้าขบวนการเหล่านั้นหยุดนิ่ง นั่นก็หมายถึงชีวิตที่เต็มไปด้วยการเรียนรู้ก็จะหมดไปด้วย สำหรับบุคคลคนนั้น หรือต่อเพื่อนมนุษย์ทั้งปวง

ในศตวรรษที่ ๑๕ หลังจากยุคมืด คนในซีกโลกภาคตะวันตกต่างก็มีความตื่นตัวมากขึ้น เพราะเครื่องพิมพ์ต่าง ๆ ได้รับการพัฒนามากขึ้น ช่วยให้ความรู้แพร่หลายไปสู่คนทั่วไป เมื่อมีการปฏิวัติทางการสื่อสาร จึงเป็นการเปิดช่องจากโลกเก่าสู่โลกใหม่ จากชนชาติต่างทวีป ต่างดินแดน สามารถสื่อสารกันได้อย่างทั่วถึง รถไฟและการสื่อสารโดยโทรเลข ช่วยให้ส่วนต่าง ๆ ของอเมริกาสามารถผึกกันเป็นประเทศเดียวได้ จากกลุ่มที่อาศัยของผู้บุกเบิกมาเป็นหมู่บ้าน เป็นเมืองเล็ก และกลายเป็นเมืองใหญ่ในที่สุด

ในอเมริกาขณะนี้ ยังมีอาณาเดิมของผู้บุกเบิกแถบตะวันตกเฉียงเหนือในโอตาโอ นักศึกษาคนหนึ่งกำลังเดินไปโรงเรียน เพื่อเข้าเรียนในชั้นเรียนที่ไม่เหมือนกับชั้นเรียนอื่น โรงเรียนที่นั่นมีครู นักเรียน โต๊ะเรียน เหมือนกับโรงเรียนอื่น ๆ แต่บทเรียนนั้นเป็นบทเรียนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่อยู่ไกลจากดินแดนอันห่างไกลจากความเจริญแห่งนี้

บทเรียนนี้จะถูกส่งมาจากดาวเทียม ซึ่งจะช่วยย่นระยะทางในการติดต่อสื่อสารได้นับเป็นพัน ๆ กิโลเมตร โดยใช้คลื่นไมโครเวฟ

ดาวเทียม ATSX เป็นดาวเทียมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อส่งไปยังดวงจันทร์ และเก็บข้อมูลส่งมายังโลก ความเจริญเหล่านี้ เช่น ดาวเทียม โทรทัศน์ ช่วยให้เราได้รู้ถึงโลกที่เราอาศัยอยู่ ตลอดจนตัวเราเอง จักรวาล และดวงอาทิตย์ เทคโนโลยีทางการสื่อสารต่าง ๆ นี้ ทำให้เราได้รับข้อมูลเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลและความรู้ต่าง ๆ จะถูกส่งมาจากดาวเทียม ทางคลื่นไมโครเวฟ ครูผู้สอนจะอยู่ในห้องส่ง และบทเรียนนี้จะถูกส่งไปยังนักศึกษาในทุกหนทุกแห่งในโลก ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

ในยุคของนักค้นคว้า โทมัส เอดิสัน ซึ่งเป็นนักค้นคว้าในทางไฟฟ้า คิดประดิษฐ์หลอดสุญญากาศ เพื่อใช้ขยายเสียงที่เราพูดกัน ในยุคของ ชาลส์ บาร์ดีน และเบรทเทน ซึ่งเป็นผู้ค้นพบทรานซิสเตอร์เพื่อใช้แทน หลอดสุญญากาศ เครื่องมือเครื่องใช้ในการสื่อสารนอกจากจะมีมากขึ้นแล้ว ยังได้รับการออกแบบให้มีขนาดลดลง มีวงจรรสำเร็จรูป และวิธีการใช้อย่างง่าย ๆ เพื่อความสะดวก ถ้าปราศจากสิ่งเหล่านี้ หรือปราศจากดาวเทียมแล้วการติดต่อสื่อสารกันกันระหว่างครูและนักเรียนในระยะทางหลายร้อยกิโลเมตรก็ไม่สามารถกระทำได้เช่นเดียวกัน

เครื่องคอมพิวเตอร์ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารในปัจจุบันเช่นกัน โดยช่วยในการแก้ไขปัญหา การเก็บข้อมูล และให้ความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย และทำให้เกิดยุคที่เรียกว่า ยุคของข้อมูลขึ้น ข้อมูลเหล่านี้สามารถช่วยให้คนในปัจจุบันมีความรู้มากขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ ตลอดจนคุณภาพของชีวิตให้ดีขึ้น เทคโนโลยีทางการสื่อสารในปัจจุบันได้ช่วยให้สามารถติดต่อสื่อสารจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งได้ ดาวเทียมดวงหนึ่ง ๆ สามารถที่จะติดต่อกับผู้คนได้จำนวนมาก และสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างมากมาย ซึ่งมนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากดาวเทียมนี้ในการสื่อสารได้กับทุกคนในภาษาต่าง ๆ กัน

จากที่เห็นนี้ เป็นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารเพื่อให้ความรู้แก่เด็กและผู้ใหญ่ในหมู่บ้านในอินเดีย จำนวนกว่า ๒๕๐๐ คน โครงการนี้เป็นโครงการขององค์การนาซา ในการศึกษาที่จะพัฒนาประเทศอินเดียในด้านการเกษตรและการศึกษาเราทราบคืออยู่แล้วว่าโลกของเรานี้มีทรัพยากรอย่างจำกัด จึงต้องรู้จักเลือกใช้อย่างเหมาะสม ลักษณะของการสื่อสารที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมายก็เช่นเดียวกัน ต้องรู้จักเลือกใช้ให้เหมาะสมและไม่มากจนเกินไป การใช้สื่อสารกับการบิน การใช้คลื่นวิทยุ ในการเดินเรือเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร ความปลอดภัยทั้งในอากาศ และพื้นดิน เครื่องบิน ดาวเทียมในอวกาศ เรือในมหาสมุทร และเครื่องกลไกต่าง ๆ บนพื้นดิน มีการใช้คลื่นวิทยุบ้าง คลื่น ในโลกปัจจุบัน เรามีอิสระมากในการติดต่อสื่อสารทางอากาศ และถ้าเราไม่รู้จักร่วมมือกันในเรื่องของช่องทางในการสื่อสาร ก็อาจทำให้การสื่อสารในอนาคตถูกจำกัดก็ได้

การใช้คลื่นวิทยุ เพื่อประโยชน์อย่างอื่น ๆ อีก เช่น การตรวจสอบสภาพแผ่นดินไหว หรือเครื่องจักรต่าง ๆ ที่อาจถึงชีวิตได้ การติดต่อสื่อสารโดยคลื่นความถี่วิทยุนี้ สามารถจะช่วยให้ผู้ที่เดือดร้อนได้รับ ความช่วยเหลือทางด้าน ยา อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยได้

ความเจริญทางเทคโนโลยีทางการสื่อสาร ช่วยให้ชาวโลกมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น เมื่อนักบินอวกาศที่จะกลับมาจากดวงจันทร์ตามโครงการอพอลโล ๑๓ คนทั่วโลกซึ่งติดตามจากวิทยุและโทรทัศน์ ก็มีความรู้สึกยินดีร่วมกัน เมื่อโครงการนี้เป็นผลสำเร็จ

เมื่อศตวรรษที่แล้ว อเล็กซานเดอร์ เกรแฮม เบลล์ ได้ประดิษฐ์โทรศัพท์ขึ้น ซึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ในปัจจุบัน ได้ช่วยให้ความเจริญเติบโตของระบบโทรศัพท์ สามารถโทรไปไหน ๆ ได้ ในปัจจุบันทรานซิสเตอร์ คอมพิวเตอร์และดาวเทียม ช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปทั่วโลก ที่เห็นนี้คือ ไฟเบอร์ออปติกซึ่งสามารถส่งข่าวสารได้นับล้าน ๆ ข้อมูล ไฟเบอร์นี้สามารถส่งข้อมูลได้มากกว่า

การใช้ระบบสายไฟฟ้าธรรมดา ซึ่งได้เริ่มใช้แล้วในซีกาโก ซึ่งจะช่วยลดปัญหาอื่น ๆ ในสังคม และช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างรวดเร็วเป็นจำนวนมากขึ้นด้วย ซึ่งเกิดจากการสื่อสารแบบเก่า เช่น ปัญหาเรื่องพลังงาน น้ำมันขาดแคลน อากาศเป็นพิษ เสียงเป็นพิษ fibre glass ไมโครเวฟ การสื่อสารผ่านดาวเทียม หรือเครื่องคอมพิวเตอร์เล็ก ๆ สามารถทำให้ ที่ที่อยู่ห่างไกลต่าง ๆ มีความเจริญได้อย่างทัดเทียมกัน แม้ว่าภาษาทางคอมพิวเตอร์จะค่อนข้างสลับซับซ้อน ก็สามารถทำให้คนในโลกเข้าใจกันและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ กันได้ ระบบดาวเทียม ๓ มิติ ซึ่งสามารถส่งคลื่น ไมโครเวฟแบบ ๒ ทาง ไปได้ทั่วโลกทั้งไปและกลับ ช่วยให้ประชาชนจากที่แห่งหนึ่งสามารถติดต่อสื่อสาร หรือประชุมกันอีกแห่งหนึ่งเสมือนหนึ่งว่าอยู่ในที่เดียวกันได้ Space Shuttle Enterprise เป็นวิธีการสื่อสารที่ใหม่ที่สุดซึ่งสามารถส่งข่าวสารและรับข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว โดยจะส่งสัญญาณไปในอวกาศ เพื่อให้โลกอื่นซึ่งอาจจะได้รับสัญญาณ และสามารถเข้าใจสัญญาณ ได้ทราบว่า เรายังมีความต้องการติดต่อ ต้องการความเป็นเพื่อนและอย่างเข้าใจ อยากได้ยินสิ่งต่าง ๆ ในจักรวาลที่ฉลาดกว่าเรา ไม่ว่าจะเป็นการสัมผัส การเห็น การได้ยิน อารมณ์ต่าง ๆ นี้ เทคโนโลยีทางการติดต่อสื่อสารมีส่วนช่วยเหลือให้เราได้รู้ได้เห็นได้ร่วมมือกัน และเข้าใจกันอย่างแท้จริง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปประเด็นสำคัญจากภาพยนตร์

เรื่อง "Communication Shaping the Future"

ภาพยนตร์เรื่องนี้ จะแสดงให้เห็นอิทธิพลของการสื่อสารที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคม ในอนาคตของมนุษย์

เริ่มแรก ภาพยนตร์จะชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารนั้นก็คือชีวิต เพราะว่ามนุษย์จะดำรงชีวิตอยู่ได้ ก็ด้วยการรับรู้จากประสบการณ์สัมผัส ทั้ง ๕ ดังนั้น ถ้าตัดการรับรู้หรือ การสื่อสารนั้นออกไปแล้ว ชีวิตมนุษย์ก็จะมีแต่ความว่างเปล่า หรือเท่ากับว่าไม่ได้มีชีวิตอยู่เลย

เราจะเห็นพัฒนาการการสื่อสารของมนุษย์ เริ่มตั้งแต่เป็นทารก จะรับรู้จากการสื่อสารทางตรง คือ ตาเห็น หูได้ยินเสียง ผิวหนังสัมผัส จมูกได้กลิ่น ลิ้นลิ้มรส แต่สังคมมนุษย์มีการพัฒนาที่กว้างขวางและซับซ้อนนั้น เพราะฉะนั้นในปัจจุบันการรับรู้ทางตรงอย่างเดียวนั้นไม่พอ มนุษย์จึงพยายามค้นหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขึ้นมาช่วยยกระดับการสื่อสารทางอ้อม ตัวอย่างเช่น การใช้ดาวเทียมในการศึกษา นักเรียนไม่ว่าจะอยู่ในชนบทห่างไกล หรือว่าในตัวเมือง สามารถจะเรียนรู้เรื่องเดียวกันได้ในเวลาเดียวกัน พร้อมทั้งสามารถแสดงปฏิกิริยาตอบสนอง ได้ด้วย

เทคโนโลยีในการสื่อสารเริ่มต้นจากการที่ เอ็ดสัน คิดหลอดขยายเสียงซึ่งพัฒนาขึ้นมาจนกระทั่งเป็น โทรานซิสเตอร์ และวงจรสำเร็จรูปขนาดเล็กที่มองด้วยตาเปล่าก็เกือบไม่เห็น ตลอดจนเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์เหล่านี้ จะถูกติดตั้งในดาวเทียม เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและพัฒนาประเทศ

ความเจริญของเทคโนโลยีการสื่อสาร ช่วยให้ชาวโลกมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความใกล้ชิด ตัวอย่างเช่น เมื่อนักบินอวกาศที่จะกลับมาจากดวงจันทร์ ตามโครงการอพอลโล ๑๓ คนทั่วโลกซึ่งติด ตามจากริทยุ โทรทัศน์ ก็มีความรู้สึกยินดีร่วมกัน เมื่อโครงการเป็นผลสำเร็จ

โทรศัพท์ก็เป็นเทคโนโลยีทางการสื่อสารที่ได้รับการพัฒนามากในปัจจุบัน โดยการใช้สายที่ทำด้วยไฟเบอร์กลาส เพื่อให้ติดต่อกันได้รวดเร็ว และเป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาอื่น ๆ ในสังคม ซึ่งเกิดจากการสื่อสารแบบเก่า เช่น ปัญหาเรื่องพลังงานน้ำมันขาดแคลน อากาศเป็นพิษ และเสียงเป็นพิษ

นอกจากการสื่อสาร ๒ ทางซึ่งทำได้ เกือบจะทั่วโลกแล้ว ปัจจุบันการสื่อสารด้วยวิธี Space Shuttle ยังทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสาร กับนอกโลกได้อีกด้วย

ดังนั้นอารยธรรมของสังคมมนุษย์ในอนาคต คงจะเป็นอารยธรรมร่วมกัน นั่นคือ อารยธรรม การสื่อสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการศึกษา หน่วยที่ ๒ "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน" วิชามนุษย์กับสังคม
เรื่อง ภาษาท่าทาง* โครงการการศึกษาทั่วไป
โดย ดร. สุมิตร คุณานุกร ฝ่ายวิชาการ จุฬา ฯ

ภาษาท่าทาง หมายถึง การใช้ท่าทางเป็นสื่อความหมายหรือเป็นภาษาในการถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ระหว่างบุคคล หรือระหว่างสัตว์ หรือระหว่างสัตว์กับคน หรือระหว่างคนกับสัตว์

ภาษาท่าทาง เป็นสิ่งที่คุณเราใช้สื่อสารกันอยู่ทุกขณะ แต่แปลกที่ว่า น้อยคนที่จะรู้ตัว หรือมีเจตนาสังเกตการใช้ภาษาท่าทางของตัวเอง และของผู้อื่นในการแสดงออก หรือถ่ายทอดความหมายและอารมณ์ การสื่อสารด้วยภาษาท่าทาง มีขอบเขตของการแสดงออกกว้างขวางมาก คือคนเราสามารถสื่อสารได้หลายวิธี เช่น การแสดงออกทางสีหน้า สายตา การขยับร่างกาย การจัดระยะระหว่างบุคคล น้ำเสียงและระดับเสียง ผู้ที่ได้ค้นคว้า และเขียนตำราทางด้านนี้ เรียกการสื่อสารประเภทนี้ด้วยคำต่าง ๆ กันออกไป เช่น เรช (Ruesch) ใช้คำว่า การสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษาพูด ซึ่งรวมถึง

๑) ภาษาสัญลักษณ์ (Sign Language) เช่น การส่งสัญญาณหรือสารของลูกเสือการส่งภาษาใบ้

๒) ภาษาการกระทำ (Action Language) หมายถึง การกระทำทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่ตั้งใจหรือไม่ก็ตาม ที่จะก่อให้เกิดสื่อความหมายแทนคำพูด เช่น การรับประทานอาหารแบบตะกรุมตะกรามซึ่งอาจสื่อสารว่า เจ้าตัวกำลังหิวจัด หรือไม่ได้รับการอบรมมาให้รับประทานอย่างเรียบร้อย

๓) ภาษาวัตถุ (Object Language) รวมถึงการแสดงออกที่จงใจ และไม่จงใจในการใช้หรือแสดงวัตถุต่าง ๆ เช่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ การจัดบ้าน รูปร่างลักษณะของบ้าน ฯลฯ

---

* คัดจากหนังสือภาษาท่าทาง ของ ดร.สุมิตร คุณานุกร

การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องภาษาท่าทาง นี้ต้องอาศัยความรู้ทางด้านจิตวิทยา และทางด้านมานุษยวิทยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวัฒนธรรม (Cultural Anthropology) เข้าประกอบด้วย

นักมานุษยวิทยาสาขาวัฒนธรรม พิจารณาความหมายของการสื่อสารในขอบเขตที่กว้างขวางมาก คือจะไม่ศึกษาเฉพาะวิธีสื่อความหมาย หรือภาษาของชนชาติต่าง ๆ เท่านั้น แต่จะศึกษาวัฒนธรรมของชนชาตินั้น ๆ ประกอบด้วย นักภาษาศาสตร์ยอมรับว่า ภาษาและวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ได้คือ ทั้งสองมีอิทธิพล และความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและแน่นแฟ้น ฮอลล์ (Hall) ถึงกับกล่าวว่า วัฒนธรรมคือการสื่อสาร

ความรู้ที่นักมานุษยวิทยาสาขาวัฒนธรรม ได้ให้ต่อความเข้าใจเกี่ยวกับการสื่อสารนั้นมีมากมาย เช่น หลังจากสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว นักวิชาการเหล่านี้ ได้บุกเบิกหาความรู้และความเข้าใจใหม่ ๆ เกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และความรู้ความเข้าใจใหม่ ๆ นี้เอง ที่ได้ช่วยให้มวลมนุษยชาติ ต่างชาติ ต่างศาสนา ต่างวัฒนธรรม ที่อยู่ร่วมโลกเดียวกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน ขึ้นอีกมาก โดยเฉพาะเมื่อการติดต่อระหว่างประเทศเพิ่มขอบเขตมากขึ้น

ในขณะที่นักมานุษยวิทยาเน้นการศึกษาระบบสื่อสาร โดยพิจารณาจากสังคมและวัฒนธรรมทั้งหมดประกอบ แต่นักจิตวิทยากลับเน้นที่จะศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการสื่อสารของสมาชิกแต่ละคนในสังคมมากกว่า คือยอมรับว่าวัฒนธรรมนั้น หรือวัฒนธรรมนี้ มีวิธีการสื่อสารโดยรวม ๆ อย่างไร แต่มุ่งศึกษาความแตกต่างระหว่างบุคคลในวัฒนธรรมนั้น ๆ ว่ามีพฤติกรรมในการสื่อสารแตกต่างกันไปจากนิสัยปกติของคนในสังคมนั้นอย่างไร

คำจำกัดความของนักจิตวิทยา ส่อให้เห็นถึงประเด็นที่เน้นนี้เช่นกัน กล่าวคือ "การสื่อสารคือการโต้ตอบหรือตอบสนอง (response) ของสิ่งมีชีวิตที่เกิดขึ้น หลังจากที่ได้รับสิ่งเร้าหรือการกระตุ้น (stimulus)" การโต้ตอบหรือการตอบสนองนี้จำกัดอยู่ เฉพาะการตอบสนองที่เกิดจากการเรียนรู้เท่านั้น เช่น หลังจากที่ยืนตากแดด หน้าจะแดง ไม่ใช่การตอบสนองที่เป็นการสื่อสารตามความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่ถ้าขณะยืนตากแดดอยู่ รู้สึกร้อน และเอามือออกมากาง เช่นนี้ จึงเป็นการตอบสนองที่นักจิตวิทยานับว่าเป็นการสื่อสาร

ในการสื่อสารหรือที่เรียกกันง่าย ๆ ว่า การส่งภาษานั้นมนุษย์เราใช้ภาษาพูด (Verbal Communication) เสียเป็นส่วนใหญ่ จนทำให้เกิดความรู้สึกทั่ว ๆ ไปว่า ถ้าจะส่งภาษาหรือสื่อ-

ความหมายอะไรแล้ว มักจะต้องอาศัยภาษาพูดเสมอไป แต่ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น เราส่งภาษา
กันด้วยคำพูด ด้วยการเขียนเป็นตัวอักษรหรือเป็นรูปภาพ เป็นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้มากมาย นอก
จากภาษาพูด และภาษาเขียนที่ใช้กันอยู่เสมอ ๆ แล้ว การสื่อสารความหมายและความรู้สึกในชีวิต
ประจำวันยังใช้ภาษาท่าทางอีกด้วย

การสื่อสารด้วยท่าทาง เป็น เรื่องของธรรมชาติมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์ปฏิบัติกันมาตั้งแต่เริ่ม
ต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อยังไม่ได้พัฒนาการพูด และภาษาเขียนอย่างเป็นทางการ เป็นกิจลักษณะเหมือนใน-
ปัจจุบัน คนไทยเข้าใจเรื่องนี้ดี หากแต่ไม่ได้มีการรวบรวมเขียนเป็นตำราขึ้นมาเท่านั้นเอง ขอให้
ผู้อ่านลองพิจารณาคำกล่าวไทย ๆ ที่ว่า

ธรรมดาว่ารัก เขามักรู้

เพราะตาหุบอก เหตุสังเกตง่าย

เจรจาพามีแยบคาย

ใครอย่าหมายว่าจะปิดไม่มิดเลย

คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้กล่าวขอมรับว่า ในการสื่อสารนั้นเราใช้ทั้งภาษาพูดและภาษา
ท่าทาง "ตาหุบอกเหตุสังเกตง่าย" ก็คือการสื่อสารหรือส่งภาษาให้ผู้อื่นรู้ถึงความรู้สึก (ความรัก)
โดยการใช้หูตาเป็นท่าทางและ "เจรจาพามีแยบคาย" เป็นการใช้ภาษาพูด

จากการศึกษา เรื่องภาษาท่าทางนี้ ผู้เขียนมีความรู้สึกว่าคนไทยมีความรู้ความเข้าใจที่
ลึกซึ้ง ในเรื่องการส่งภาษาด้วยท่าทางมาก และใช้กันมากด้วย จะเห็นได้จากศิลปการเล่นโขน ผู้ที่
มีความรู้เพียงเล็กน้อย เกี่ยวกับการเล่นโขนย่อมทราบดีว่า มีการกำหนดท่าทางการแสดงโดยใช้มือ
ใช้การขยับร่างกาย ใช้เท้า เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกและอารมณ์ต่าง ๆ เช่น ทศกัณฐ์เวลาโกรธ
จะกระตืบเท้า เวลาโมโหหรือหงุดหงิดจะใช้มือถูที่หลังหู เวลาแสดงความรักความเสน่หาจะใช้มือ
ทั้งสองวางลงบนอก หรือเวลาร้องไห้ก็จะเอามือปากที่ตา และทำอะไรต่อมิอะไรอีกมากมาย ซึ่ง
สามารถถ่ายทอดความรู้สึกให้ผู้ชมทราบได้โดยไม่ต้องมีภาษาพูดกำกับเลยแม้แต่น้อย การแสดงแบบ
อื่น ๆ ของไทยก็ยังเต็มไปด้วยภาษาท่าทางด้วย เช่น ลิเก ละคร เป็นต้น นอกจากการแสดงออก
ของภาษาท่าทางในศิลปการแสดงแล้ว คนไทยเรายังใช้ภาษาท่าทางกันมากในชีวิตประจำวัน มีการ
"เล่นหูเล่นตา" มีท่าทางต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเมื่อผู้เขียนลองเปรียบเทียบกับฝรั่งดูแล้ว รู้สึกว่าใน
ทางปฏิบัติ คนไทยเราชำนาญเรื่องการสื่อสารด้วยท่าทางมากกว่า

แม้ว่าโดยทั่วไป เรามักมีความโน้มเอียงที่จะละเลยความสำคัญของการสื่อสารด้วยท่าทาง แต่ในทางปฏิบัติแล้ว เราใช้มันอยู่เสมอโดยไม่รู้ตัว เช่น ในการพูดกับผู้อื่น เรามิได้ฟังแต่คำพูดของเขาเท่านั้น กิริยาท่าทาง น้ำเสียง สีหน้าของผู้พูดจะมีอิทธิพลต่อผู้ฟังไปด้วยในขณะเดียวกัน บางครั้งเราเกิดความรู้สึกสงสัยผู้พูดว่าพูดจริงหรือไม่ ทั้งนี้เพราะเราสังเกตว่าคำพูดกับกิริยาท่าทาง น้ำเสียง และสีหน้าของผู้พูด ขัดกับคำพูดที่พูด หรือบางครั้งผู้ฟังอาจเชื่ออย่างสนิทใจเพราะคำพูดที่เป็นวาจา และการแสดงออกทางท่าทางสอดคล้องเสริมกัน กรณีเหล่านี้ย่อมแสดงให้เห็นชัดเจนว่า การสื่อสารของผู้พูด และการรับรู้ของผู้ฟัง มิได้ขึ้นอยู่กับภาษาพูดเท่านั้น แต่อิทธิพลของภาษาท่าทาง เข้ามามีส่วนด้วยตลอดเวลา

ภาษาท่าทางเป็นการสื่อสารออกมาจากส่วนลึกของความรู้สึกนึกคิด ผู้พูดมักปล่อยภาษาท่าทางออกมาตามความรู้สึกนึกคิดที่แท้จริง ดังนั้นภาษาท่าทางจึงเป็นภาษาที่สื่อสารความจริงออกมามากกว่าภาษาพูด ด้วยเหตุนี้เองภาษาท่าทางจึงมีอิทธิพลโดยอัตโนมัติต่อผู้ฟังพอ ๆ กับภาษาพูด หรือบางครั้งอาจมากกว่าด้วยซ้ำ

หากผู้อ่านพิจารณาตุหารก หรือเด็กที่ยังไม่เข้าใจภาษา จะเห็นว่าเด็กระดับนี้ สามารถสื่อสารและรับสารกับบุคคลรอบ ๆ ตัวเราได้เป็นอย่างดี โดยที่พูดอะไรยังไม่เป็นเลย และฟังภาษาพูดไม่รู้เรื่องด้วย แต่การสื่อสารการถ่ายทอดความรู้สึกเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้โดยอาศัยการสังเกตภาษาท่าทางเป็นหลัก ภาษาท่าทางที่เด็กในวัยนี้อาศัยจับความรู้สึกของผู้ใหญ่ได้แก่ การแสดงออกของผู้ใหญ่ทางระดับเสียงและน้ำเสียงที่ใช้ สายตา สีหน้า และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการสัมผัส ลักษณะการสัมผัสที่ถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกของผู้ใหญ่ได้ดีมาก การสัมผัสอย่างนุ่มนวลย่อมแสดงถึงความรัก ความรู้สึกทะนุถนอม ความเห็นอกเห็นใจและการยอมรับ ส่วนการสัมผัสที่กระต้าง ย่อมแสดงออกถึงความรู้สึกในทางตรงกันข้าม ภาษาท่าทางเหล่านี้เองที่เด็กใช้เป็นเครื่องมือประเมินความรู้สึกของผู้ใหญ่ที่มีต่อเขา และเป็นเครื่องมือที่เชื่อถือได้ ภาษาพูดไม่ได้มีบทบาทเลย จนกระทั่งเด็กเรียนรู้ความหมายของคำต่าง ๆ ที่ใช้ ส่วนผู้ใหญ่ก็เช่นกัน ภาษาท่าทางของเด็กที่ยังพูดไม่ได้ จะช่วยสื่อสารให้ผู้ใหญ่ทราบว่าเด็ก มีความรู้สึกเช่นไร ต้องการอะไร ชอบหรือไม่ชอบสิ่งไร ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ต่างใช้ภาษาท่าทางสื่อความหมายกันทั้งสิ้น

ขออธิบายเสริมอีกเล็กน้อยในประเด็นที่ว่า ภาษาท่าทางเป็นการแสดงออกที่แท้จริงของสภาพความรู้สึกนึกคิดของบุคคล ในวงการแพทย์ได้มีการค้นพบว่า ขนาดของลูกตา (pupil)-

จะขยายใหญ่ขึ้น เมื่อคนเราเห็นสิ่งซึ่งทำให้เกิดความพอใจ การทดลองนี้จัดขึ้นโดยให้ผู้ชายดูรูปผู้หญิงเปลือย ผลปรากฏว่า ลูกตาของผู้ชายเหล่านี้ขยายใหญ่ขึ้นกว่าเดิมถึง ๒ เท่า จึงสรุปได้ว่า การที่คนอื่นจะรู้ว่าเราเกิดความพึงพอใจในสิ่งที่เรากำลังมองอยู่หรือไม่นั้น นอกจากจะสังเกตได้จากอากัปกิริยาอื่น ๆ แล้ว ยังสามารถดูได้ที่ขนาดของลูกตาก็ด้วย การหดและการขยายของลูกตาในกรณีเช่นนี้ เจ้าตัวไม่สามารถจะบังคับได้ เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารหรือส่งภาษาท่าทางให้คนอื่นทราบ ว่า "ฉันพอใจหรือรู้สึกดีใจกับสิ่งที่กำลังดูอยู่" โดยที่ไม่ต้องใช้ภาษาพูดประกอบเลย เมื่อประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้เข้ากับการเล่นไพ่แล้ว ก็พอจะเข้าใจได้ว่า ทำไมคนที่เล่นไพ่โป๊กเกอร์เก่งๆ ถึงจะสามารถทายได้ว่าคู่ต่อสู้ถือไพ่ดีหรือไม่ดี เพราะสังเกตดูจากขนาดของลูกตาซึ่งคู่ต่อสู้เองก็ไม่รู้และบังคับไม่ได้

จากตัวอย่างที่ยกมาทั้งหมดนี้ แสดงให้เห็นว่าภาษาท่าทางนั้น มีขอบเขตกว้างขวางมาก กล่าวรวม ๆ ก็คือ การส่งภาษาให้คนอื่นรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการของตนเอง โดยไม่ใช้ภาษาพูดแต่ใช้วิธีแสดงออกตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ไม่ว่าจะเป็นการขยับหรือเคลื่อนไหวของอวัยวะส่วนต่าง ๆ ที่อยู่ในการควบคุมของจิตใจ หรืออยู่นอกเหนือการควบคุมของจิตใจ เช่น การขยายของลูกตาดังที่กล่าวมาแล้ว รวมทั้งการใช้ภาษายายตา สีหน้า ลักษณะท่าหนึ่ง ท่ายืน การเดิน การเว้นระยะระหว่างบุคคล ฯลฯ การแสดงออกเหล่านี้ เป็นการส่งภาษาเงียบ เป็นภาษาที่ออกมาโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่เรากำลังพูดอยู่ด้วยหรือคนอื่น ๆ รอบข้าง สามารถจะประเมินอะไรบางอย่างเกี่ยวกับตัวเราได้ก็คือการ ส่งภาษาท่าทาง

การส่งภาษาท่าทาง และการเข้าใจภาษาท่าทางมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้เพราะกิริยาท่าทางของคน ในวัฒนธรรมหนึ่งอาจแสดงออกถึงความรู้สึกในจิตใจอย่างหนึ่ง ในขณะที่กิริยาท่าทางเดียวกันนี้ ถ้าไปแสดงออกในวัฒนธรรมอื่น อาจแสดงถึงความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป ขอบกตัวอย่างของการยิ้ม และการหักท่ายของหญิงสาวที่ให้ต่อชายหนุ่ม การยิ้มการหักท่ายนี้เป็นลักษณะหนึ่งของการส่งภาษาท่าทาง ในวัฒนธรรมไทย การที่หญิงสาวส่งยิ้ม และกล่าวคำหักท่ายให้กับชายหนุ่มก่อน เป็นการแสดงความเป็นมิตร ความรู้จักคุ้นเคย และเป็นการยอมรับความสัมพันธ์กันมากกว่าปกติธรรมดา สาวไทยมักจะไม่ยิ้มกับหนุ่มที่ไม่รู้จักกันมาก่อน ถึงแม้หนุ่มคนนี้จะมาจ้องมองเธอหรือส่งยิ้มให้เธอก่อนก็ตาม ดังนั้นการยิ้มให้และการหักท่ายสำหรับสาวไทยและหนุ่มไทย จึงสื่อความหมายตามทำนองที่กล่าวมาแล้ว ถ้าสาวไทยคนไหน เดินไปสบตากับหนุ่มที่ยังไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แล้ว-

เกิดไปยิ้มให้พร้อมกับทักทาย หม่อมไทยมักเหมาเอาว่าเธอทอคสะพานให้ หรือพูดอย่างชัด ๆ ว่า "ให้ ทำกัน"

แต่ในวัฒนธรรมของฝรั่งคือ อเมริกา การยิ้ม และการที่หญิงสาวเป็นฝ่ายทักทายหม่อมขึ้นก่อน ว่า "สวัสดีค่ะ" (Hi) มิได้สื่อความหมายอะไรมากกว่าการทักทายอย่างปกติธรรมดา ชาวอเมริกันมักยิ้มและทักทายหม่อม เช่นนี้ เสมอเมื่อมีโอกาสสบตากัน ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จักกันมาก่อนเลย และไม่ได้หมายถึงการทอคสะพาน หรือการให้ทำแต่อย่างใดทั้งสิ้น หม่อมไทยที่เพิ่งไปอเมริกาใหม่ ๆ และยังไม่เข้าใจว่าการใช้ภาษาท่าทาง นั้นต้องพิจารณาความหมายในวัฒนธรรมของเขา ก่อน พอสาวอเมริกันยิ้มให้ พร้อมทั้งทักทายด้วยท่าทาง เป็นกันเอง หม่อมไทยก็เหมาเอาตามภาษาท่าทางในวัฒนธรรมไทย ว่า เจ้าหล่อนทอคสะพานให้ หรือให้ทำจึงคิดตามจับเป็นพัลวัน ซึ่งในที่สุดส่วนมากก็จะรู้เองในภายหลังว่า- การที่สาว เขายิ้มให้ และกล่าวคำทักทายกับชายแปลกหน้านั้น เป็นภาษาท่าทาง ที่ไม่ได้รวมถึงการทอคสะพาน หรือการให้ทำเลย ไม่เหมือนอย่างในวัฒนธรรมไทย

ระยะใกล้หรือไกลระหว่างบุคคลก็เช่นกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ง่ายถ้าไม่คำนึงถึงวัฒนธรรม ชาวอเมริกันมักไม่ค่อยถือตัว การที่เข้าไปยืนชิด ๆ กับผู้ชาย หรือไปถูกต้องตัวผู้ชายบ้าง เล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ได้มีความหมายอะไรต่อเขา แต่ในวัฒนธรรมไทย ถ้าไม่มีอะไรกันเป็นพิเศษมากกว่าเพื่อนธรรมดาแล้ว สาวไทยจะไม่เข้าไปใกล้ตัวหม่อมมากนัก จะตั้งระยะพอสมควร และจะไม่ไปแตะต้องตัวผู้ชายเด็ดขาดถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำดังกล่าว อาจเป็นการบอกผู้ชายโดยภาษาท่าทางว่า "ฉันเป็นคนไม่รักนวลสงวนตัว เรื่องถูกต้องตัวเป็นของธรรมดา" ซึ่งฝ่ายชายมักตีความหมายเอาเช่นนี้จริง ๆ เสียด้วย

การตีความหมายภาษาท่าทางเกี่ยวกับระยะระหว่างบุคคลนี้ ขอยกตัวอย่างในวัฒนธรรมของชาวอาหรับประกอบอีกตัวอย่างหนึ่ง เพราะมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดมาก ในวัฒนธรรมไทยเราไม่เน้นการพูดกันอย่างใกล้ชิด เพื่อแสดงออกถึงปริมาณของความรักที่ผู้พูดทั้งสองมีต่อกัน เวลาคู่กันก็มักจะตั้งระยะยืนให้ห่างกันพอสมควร หากเป็นเพื่อนสนิทอาจจะเข้าไปใกล้หน่อย แต่ในหมู่ชาวอาหรับด้วยกันแล้ว หากเป็นเพื่อนสนิทรักกันมากเท่าไรแล้ว ต้องพูดใส่หน้ากันให้ใกล้เท่านั้นเพราะถือว่าไม่รังเกียจลมปากกันแล้ว แสดงว่ามีความเป็นเพื่อนกันอย่างสนิทสนม ไม่รังเกียจกันเลย แม้แต่ลมปาก ผู้อ่านที่เคยคุยกับชาวอาหรับ หรือชาวฝรั่งเศสคงทราบดีว่า ระยะที่เขายืนคุยกับเรานั้นมันใกล้เกินไปเราไม่เคยชินกับระยะดังกล่าวในวัฒนธรรมของเรา การที่ใครมาพูดกับเราแล้วยืนเสียด

ใกล้จนไอลมปากหรือฝอยน้ำลายกระเด็นมาถูก เป็นสิ่งที่คนไทยรังเกียจ เป็นภาษาท่าทางที่ผู้พูดส่ง
 ไปให้ผู้ฟังในทำนองที่ว่า "ฉันไม่เกรงใจแกฉันจะพูดรดหน้าแก" แต่ในวัฒนธรรมทั้งสองวัฒนธรรมที่
 กล่าวมาแล้ว กลายเป็นภาษาท่าทางทำนองว่า "แกกับฉันสนิทกันมาก เราไม่รังเกียจกันเลยแม้กระทั่ง
 ทัั้งลมปาก" การสื่อสารด้วยท่าทางดังกล่าวเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องใช้ภาษาพูดเลย

การสัมผัส เป็นการแสดงออกอีกวิธีหนึ่งในการใช้ภาษาท่าทาง การสัมผัสนี้หมายถึงการ
 เอามือสัมผัสกับวัตถุต่าง ๆ หรือสัมผัสบุคคลอื่น หรือการยื่นพิงสิ่งต่าง ๆ การกระทำเหล่านี้แสดงออก
 ถึงความรู้สึกและอารมณ์ของบุคคลเช่นกัน คนที่รู้สึกเขิน มือไม้มักอยู่ไม่สุข จะต้องหาเรื่องจับโน้นจับ
 นี้แก้เขินอยู่ตลอดเวลา บางครั้งคนที่รู้สึกท้อแท้ รู้สึกเหงาก็จะไม่อยู่เฉย ๆ เช่นกัน แต่มักจับหรือ
 ลูบคลำสิ่งโน้นสิ่งนี้ ที่อยู่ใกล้ตัวหรือเอื้อมตลอดเวลา ลองสังเกตคนที่อายุมาก ๆ ที่ไม่ค่อยมีใครให้ความ
 สนใจ ไม่ค่อยมีใครคุยด้วย แกจะต้องจับโน้นคลำนี้อยู่ไม่ได้หยุด

การสัมผัสโดยการลูบหลังหรือโอบไหล่ก็เป็นการสนิทสนม ความไว้เนื้อเชื่อใจได้ด้วย-
 เหมือนกัน การถูกเนื้อต้องตัวระหว่างชายหญิงเป็นการสื่อความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย
 ไม่ต้องใช้คำพูดเลย แต่การสัมผัสระหว่างบุคคลทำนองนี้อาจเกิดผลทางจิตได้ต่าง ๆ กัน ขึ้นอยู่กับ
 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เวลา และสถานที่ในระดับความสัมพันธ์อย่างหนึ่ง การลูบหลังโอบไหล่
 อาจเป็นการแสดงความสนิทสนม ความไว้เนื้อเชื่อใจ หรือการเอาใจใส่ แต่อาจกลายเป็นการ
 ละลอบละล้วงได้ หากผู้มีอาวุโสน้อยเกิดไปลูบหลังโอบไหล่ผู้มีอาวุโสสูงกว่าเข้า บางครั้งชายหนุ่ม
 ถูกเนื้อต้องตัวผู้หญิงสาว อาจเป็นการแสดงออกซึ่งความรักความเสน่หา แต่ในบางครั้งอาจกลายเป็นการ
 การดูถูก หรือการลวนลามได้ ในกรณีที่ยังไม่รู้จักกันดี พอถึงขนาดจับมือถือแขนกัน เรื่องการถูก
 เนื้อต้องตัว นี้เป็นภาษาท่าทางที่ต้องระมัดระวังมาก เพราะมีข้อแม้ต่าง ๆ มากมายเข้ามาเกี่ยวข้องกับ
 บุคคลบางคน ในบางเวลาและในบางสถานที่ การสัมผัสจะก่อให้เกิดผลดี และถ้าไม่สัมผัสก็จะ
 เป็นการแปลกและผิดปกติ หรือในทางตรงกันข้ามก็เช่นกัน

นอกจากการสัมผัสหรือไม่สัมผัสแล้ว การสัมผัสอย่างไร ก็ยังเป็นสื่อความหมายอีกด้วย
 หลังจากการเจรจาตกลงอะไรกันแล้ว ผู้ตกลงมักจะจับมือกัน บางครั้งก็จับมือกัน เสียแน่นแถมเขย่า
 ไปเขย่ามาชิงชิงอีกด้วย ซึ่งหมายความว่า "เราตกลงกันอย่างแน่นอน และจะทำตามที่ตกลงกันไว้
 ไม่ปัดเปื้อน" ทำนองเดียวกับการจับอย่างขอไปทีหรือจับเบา ๆ ไม่มีน้ำหนักซึ่งแสดงว่า "เอาตกลง
 ก็ตกลง แต่จะจริงจังแค่ไหนก็ไม่รู้"

สรุปแล้ว อากัปกิริยาท่าทางและร่างกายของคนเราส่งภาษายู่ตลอดเวลา เราขมวดคิ้ว
เมื่อเวลาที่ไม่เข้าใจอะไรสักอย่าง เรายักไหล่เมื่อไม่เห็นความสำคัญไม่มีพระยักคิ้วหลิวตาแสดงการ
ล้อเลียน หรือเพื่อส่งสัญญาณลับถอนหายใจแสดงความโล่งอก ฯลฯ ทั้งนี้เป็นไปโดยอัตโนมัติ ในการ
พูดจากันนั้น เราควรใช้ทั้งสองภาษา คือภาษาพูดและภาษาท่าทาง และในการรับฟัง เราก็ควรฟังทั้ง
คำพูดและสังเกตภาษาท่าทางของผู้พูดไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การสื่อความหมาย และการรับความหมาย
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องตามความประสงค์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบการศึกษา หน่วยที่ ๒ "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"วิชามนุษย์กับสังคม

เรื่อง ปัจจัยแห่งการพูดที่สัมฤทธิ์ผล* โครงการการศึกษาทั่วไป

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จานง วิบูลย์ศรี

ในการสื่อสารด้วยการพูดของมนุษย์ทุกสังคมและทุกระดับ ผู้พูดจะต้องระลึกเสมอว่าสิ่งที่ตนพูด นั้นมีลักษณะเป็นคาบสองคม คือ ถ้าการพูดสัมฤทธิ์ผล ก็อาจจะนำความสุขความเจริญมาสู่ตัวผู้พูดเอง ในทางตรงกันข้าม ถ้าการพูดไม่สัมฤทธิ์ผล ก็อาจจะนำความทุกข์โศกมาสู่ตัวผู้พูดได้ ซึ่งเข้าทำนองที่ว่า "พูดดีเป็นศรีแก่ตัว พูดชั่วอัปราชัย" เพราะฉะนั้น เพื่อเป็นประจักษ์แสงสว่างให้แก่ผู้พูด ในฐานะผู้ทำการสื่อสารได้นำไปใช้สำหรับ ปรับปรุงพฤติกรรมการพูดของตนเองให้มีประสิทธิภาพ ผู้เขียนจึงได้เรียบเรียงเรื่องนี้ขึ้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้.-

การพูดที่สัมฤทธิ์ผล หมายถึงพฤติกรรมที่ผู้พูดสามารถถ่ายทอดความหมาย หรือความรู้สึกนึกคิด ของตนไปสู่ผู้ฟังได้อย่างดีที่สุด โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์เฉพาะของผู้พูดเป็นหลัก เช่น ถ้าผู้พูดมุ่งจะพูดเพื่อให้ข่าวสารความรู้ ผู้ฟังก็จะได้รับความรู้ความเข้าใจตามข้อเท็จจริง หรือถ้าผู้พูดมุ่งจะพูดเพื่อโน้มน้าวจิตใจ ผู้ฟังก็จะเกิดความเชื่อถือและปฏิบัติตาม เหล่านี้เป็นต้น

ปัจจัยแห่งการพูดที่สัมฤทธิ์ผล สามารถอธิบายได้หลายทฤษฎี แต่ในที่นี้จะขอกกล่าวเพียง ๒ ทฤษฎีเท่านั้น ทฤษฎีแรกเป็นของนักปราชญ์กรีกผู้หนึ่งชื่อ แอริสโตเติล (Aristotle) ส่วนทฤษฎีที่ ๒ เป็นทฤษฎีที่รวมแนวคิดของนักปราชญ์โรมัน ๒ คน คือ ชิเซโร (Cicero) กับควินติเลียน (Quintilian) เหตุผลที่เลือกทฤษฎีทั้ง ๒ นี้มากกล่าว เพราะว่ามีแนวคิดจากทฤษฎีเหล่านี้ได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในบรรดา นักวิชาการทางด้านนาทวิทยา แม้ในปัจจุบันนี้

ทฤษฎีของแอริสโตเติล

จากการวิเคราะห์ของแอริสโตเติลในเรื่องพฤติกรรมการพูด ปรากฏว่าปัจจัยสำคัญแห่งการ

*

คัดจาก วารสารนิเทศสาร ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ เดือนสิงหาคม ๒๕๒๒

พูดที่สัมฤทธิ์ผล แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท คือ ธัตถลักษณะ (Ethos) ตรรกะ (Logos) และ
 สภาวะ (Pathos)

๑. ธัตถลักษณะ (Ethos) หมายถึงการสร้างลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้พูดให้ปรากฏอยู่ใน
 ในใจของผู้ฟัง หรือจะพูดอีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้าง บุคลิกภาพของผู้พูดให้ผู้ฟังมีความประทับใจและ
 มีความเลื่อมใสในศรัทธา ธัตถลักษณะแบ่งออกได้เป็น ๓ มิติ คือ

๑.๑ มีความรู้จริงในเรื่องที่พูด (Expertness)

คุณสมบัติข้อนี้หมายถึง การที่ผู้พูดมีความรู้กระจ่างแจ้งในเนื้อหาสาระโดยครบถ้วน
 และมีความสามารถที่จะถ่ายทอดเนื้อหาสาระเหล่านั้นให้ผู้ฟังเข้าใจได้อย่างชัดเจน
 การมีความรู้จริงในเรื่องที่พูด ยังรวมไปถึงความสามารถและทักษะทางสติปัญญา
 สำคัญสำนึก เขาวนไวไวพริบ และปฏิภาณที่ผู้พูดใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะที่พูดด้วย
 ตัวอย่างเช่น ในการหาเสียงเลือกตั้งของนักการเมืองขณะที่กำลังพูดหาเสียงอยู่นั้น
 เขาถูกปาด้วยไข่เน่า นักการเมืองผู้นั้น จึงเข็ดไข่เน่าออกจากเสื้อผ้าอย่างใจเย็น
 แล้วพูดว่า "นี่แหละครับ พี่น้องควรระลึกไว้ อะไรที่มาจากพรรคฝ่ายตรงกันข้าม
 ย่อมเน่าเหม็นเช่นนี้เสมอ"

การที่จะมีความรู้จริงในเรื่องที่พูด ย่อมต้องอาศัยการเตรียมตัวอย่างถูกวิธี
 วิธีที่ใช้กันมากและได้ผลคือวิธี สุ จิ ปุ ลิ (ฟัง คิด ถาม จด) นั่นเอง

๑.๒ มีคุณธรรมหรือความดีงามในตัวผู้พูด (Moral Character)

ผู้พูดที่สัมฤทธิ์ผลต้องพิสูจน์ให้เห็นว่า เรื่องที่ตนพูดนั้นถูกต้องตามข้อเท็จจริง ไม่ปิด
 เบือนให้หลงผิด และตัวผู้พูดเองควรจะเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ และมีความเที่ยงธรรม
 ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอคติใด ๆ เช่น โลก โกรธ หลง ขณะเดียวกันก็มีความ
 หนักแน่น สุขุมรอบคอบ ให้ระลึกเสมอว่า "ปลาหมอตายเพราะปาก" ฉะนั้น "จง
 คิดก่อนพูด อย่าพูดก่อนคิด" และ "จงพูดแต่ดี อย่างดีแต่พูด"

๑.๓ มีเจตนาดีต่อผู้ฟัง (Good will)

คุณสมบัติข้อนี้ สังเกตได้จากท่าที่เป็นมิตรของผู้พูด เช่นการแสดงออกทางสีหน้าและ
 แววตา หรือน้ำเสียง ขณะที่พูดนั้น การใช้สายตามองผู้ฟังให้ทั่วถึง จำเป็นมากเพราะ
 "สายตาเป็นหน้าต่างของหัวใจ" ผู้พูดมีประสิทธิภาพจะไม่มองออกไปนอกหน้าต่าง

หรือไม่มองพยาน หรือไม่มองต้นฉบับมากจนเกินไปจนล้มสบตากับผู้ฟัง นอกจากนั้น จะต้องมีความแจ่มใส และมีชีวิตชีวาด้วย

๒. ตรรกะ (Logos) หมายถึงการใช้ความคิดวินิจฉัยวิเคราะห์ และสรรหาคำพูด ที่เปรียบพร้อมไปด้วยเหตุผล (Logic) มาเสนอต่อผู้ฟัง ตรรกะ ประกอบด้วยข้อเท็จจริง (Fact) หลักฐานต่าง ๆ (Evidence) และกระบวนการในการพิจารณาเหตุผล (Reasoning) คุณสมบัติของตรรกะที่ดี ก็มีข้อเท็จจริงและหลักฐานต่าง ๆ มาสนับสนุนอย่างเพียงพอ และหลักฐานเหล่านั้น สอดคล้องกับความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมของผู้ฟังด้วย

ข้อเท็จจริง หมายถึงเนื้อหาสาระที่ผู้พูดพยายาม เลือกรวบรวมมาเสนอต่อผู้ฟัง ที่มาของเนื้อหา สาระดังกล่าวขึ้นอยู่กับคำถามต่อไปนี้คือ (๑) ใคร (๒) อะไร (๓) ที่ไหน (๔) เมื่อไร (๕) ทำไม และ (๖) อย่างไร

หลักฐานหมายถึงข้อมูลหรือข้อสนเทศที่ผู้พูดนำมาเสนอ เพื่อสนับสนุนความคิดของตนและ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าความคิดของตนนั้นสมเหตุสมผล ตามทัศนคติของแอริสโตเติลถือว่า หลักฐานเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้พูดที่ล้มเหลวก็เป็นผู้ที่สามารถให้ผู้ฟังเสื่อมใส ศรัทธาและคล้อยตามได้เป็นอย่างดี ตามปกติแล้วหลักฐานที่ผู้พูดสามารถนำมาแสดงนั้นมีอยู่มากมาย แต่ที่สำคัญพอจะแบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ

๒.๑ หลักฐานทางตรง (Direct Evidence)

๒.๒ หลักฐานทางอ้อม (Indirect Evidence)

๒.๓ หลักฐานเชิงปฏิเสธ (Negative Evidence)

๒.๔ หลักฐานตามที่เป็นจริง (Real Evidence)

๒.๑ หลักฐานทางตรง (Direct Evidence) มีลักษณะสำคัญคือ

๒.๑.๑ เป็นหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ถูกพูดโดยตรง และหลักฐานเหล่านั้น ผู้พูด มีประสบการณ์ด้วยตนเอง นอกจากนั้น หลักฐานดังกล่าวสามารถนำมาถ่ายทอด ให้ผู้ฟังพิจารณา และตรวจสอบได้ด้วยตัวของผู้ฟังเองด้วย

๒.๑.๒ เป็นหลักฐานประเภทตัวบุคคลที่ผู้พูดนำมาเป็นประจักษ์พยาน ให้ผู้ฟังได้พบเห็น และซักถามเพิ่มเติมได้

๒.๑.๓ เป็นหลักฐานที่หาได้ยาก แต่มีน้ำหนักที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับหลักฐานประเภท

อื่น ๆ ทั้งหมด

๒.๒ หลักฐานทางอ้อม (Indirect Evidence) มีลักษณะสำคัญคือ

๒.๒.๑ เป็นหลักฐานที่ผู้พยานได้ประสบมาด้วยตนเอง แต่ก็ได้ทราบมาจากการบอกเล่าของผู้อื่น หรือจากการอ่าน เช่น ข้อมูลที่เป็นตัวเลขทางสถิติ เหตุการณ์ที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ที่จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ รวมทั้ง คำคม คำพังเพย และสุภาษิตต่าง ๆ

๒.๒.๒ เป็นหลักฐานที่อาจต้องอาศัยการตีความประกอบ เพราะไม่สามารถหาประจักษ์พยานที่แท้จริงได้อย่างชัดเจน

๒.๒.๓ เป็นหลักฐานที่นำมาใช้อ้างอิงกันอยู่เสมอ

๒.๓ หลักฐานเชิงปฏิเสธ (Negative Evidence) มีลักษณะสำคัญคือ

๒.๓.๑ เป็นหลักฐานที่มีได้สนับสนุนคำกล่าวอ้างโดยตรง แต่ชี้ให้เห็นว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะมีหลักฐานอื่นใดมาหักล้างคำกล่าวอ้างนั้น ๆ เลย เช่น การพูดหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำของพรรคการเมืองหนึ่งอาจอ้างว่า พรรคของตนดีกว่าเด่นกว่าพรรคอื่น ๆ เพราะพรรคของตนนั้น มีนโยบายแน่นอน รัดกุม ที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ส่วนพรรคการเมืองอื่น ๆ นั้น ไม่มีนโยบายที่แน่นอนดังกล่าวระบุไว้เลย ข้อความที่ขีดเส้นใต้เป็นหลักฐานเชิงปฏิเสธ

๒.๓.๒ เป็นหลักฐานที่ไม่ค่อยมีน้ำหนักเท่าที่ควร จึงทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับ ความน่าเชื่อถือของหลักฐานประเภทนี้

๒.๔ หลักฐานตามที่เป็นจริง (Real Evidence) มีลักษณะสำคัญคือ

๒.๔.๑ เป็นหลักฐานรูปธรรมที่ถูกสร้างขึ้น (Created Evidence) โดยมีเจตนาที่แน่นอน เช่น บัตรประจำตัวนักเรียน นิสิต นักศึกษา บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวข้าราชการ ใบโฉนดที่ดิน ใบขับขี่รถยนต์ และภาพถ่ายของบุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้น ยังหมายถึงโสตทัศนอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ แบบจำลอง แผนภูมิ การสาธิต และนิทรรศการต่างๆที่ผู้พยานนำมาแสดงประกอบการพูดของตนแต่ละครั้ง

๒.๔.๒ เป็นหลักฐานรูปธรรมที่ปรากฏขึ้นเองโดยไม่มีผู้ใดเจตนาสร้างขึ้น (Accidental Evidence) หรือเป็นผลพลอยได้จากสภาพแวดล้อมโดยไม่มี การเตรียมตัว

ล่วงหน้ามาก่อน เช่น หลักฐานต่าง ๆ ที่ค้นพบเกี่ยวกับคดีฆาตกรรม มี เครื่องมือการสังหาร รอยเท้า รอยนิ้วมือ คราบอสุจิ เป็นต้น

เท่าที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นว่ามีหลักฐาน มีคุณลักษณะผิดแผกแตกต่างกัน ฉะนั้น ผู้พูดที่ดี จะต้องรู้จักเลือกหลักฐานมาสนับสนุนให้เหมาะสม หลักเกณฑ์ในการเลือก หรือทดสอบว่า หลักฐานใดเหมาะสมหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ ๓ ประการ คือ

๑. ความตรงต่อประเด็น (Relevancy) หมายถึงคุณลักษณะของหลักฐานที่นำมาอ้าง ในการพูดแต่ละครั้งว่า ตรงตามเนื้อหาหรือประเด็นที่จะพูดมากน้อยเพียงใด

๒. ปริมาณและคุณภาพ (Materiality) เพียงพอหรือไม่ และมีน้ำหนักเพียงใด

๓. ความน่าเชื่อถือ (Credibility) หมายถึงคุณลักษณะของหลักฐานนั้น ๆ ที่สามารถทำให้ผู้ฟังเชื่อถือ และคล้อยตามได้ มีระดับสูงต่ำเพียงใด

นอกจากความรู้ในเรื่องประเภท และวิธีการทดสอบหลักฐานดังที่กล่าวมาแล้ว สิ่งที่จะต้องเข้าใจต่อไปอีกก็คือ เรื่องกระบวนการในการพิจารณาหาเหตุผล (Reasoning) กระบวนการในการพิจารณาหาเหตุผลทำได้ ๒ วิธี จะใช้วิธีใดก็ได้ ย่อมแล้วแต่ความเหมาะสมตามสภาพของข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องคือ (๑) วิธีนิรนัย และ (๒) วิธีอุปนัย

๑. วิธีนิรนัย (Deduction) หมายถึงวิธีการแสดงเหตุผลโดยเริ่มจากหลักการทั่วไป (General) ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันแล้วเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เฉพาะ (Specific) ตัวอย่าง เช่น ภาพยนตร์เรื่องใดก็ตามที่ไฟโรจน์ และลลมนำแสดง ทำรายได้ถึงล้านบาท ไฟโรจน์และลลมนำแสดงเรื่อง "รักอุตุลุต" เพราะฉะนั้น ภาพยนตร์เรื่อง "รักอุตุลุต" ย่อมทำรายได้ถึงล้านบาท

๒. วิธีอุปนัย (Induction) หมายถึงวิธีการแสดงเหตุผลในทิศทางที่ตรงกันข้ามกับวิธีนิรนัย คือเริ่มจากข้อสรุปที่เฉพาะ (Specific) เพื่อนำไปสู่หลักการทั่วไป (General) ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่อง "รักอุตุลุต" ซึ่งไฟโรจน์และลลมนำแสดง ทำรายได้ถึงล้านบาท ภาพยนตร์เรื่องอื่น ๆ ที่ ไฟโรจน์และลลมนำแสดงเช่น "ชื่นขุนมน" ก็ดี "วัยอลวน" ก็ดี ล้วนแต่ทำรายได้ถึงล้านบาททั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ภาพยนตร์เรื่องใดก็ตามที่ไฟโรจน์และลลมนำแสดง ย่อมทำรายได้ถึงล้านบาท ผู้พูดที่ประสบความสำเร็จ จะต้องสรรหาเหตุผลและหลักฐานต่าง ๆ ให้

ผสมกลมกลืนกับเรื่องที่พูดเสมอ

๓. **สมาเวศ (Pathos)** หมายถึงสภาพของอารมณ์ร่วมระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งผู้พูดเป็นฝ่ายสร้างขึ้นโดยได้สอดแทรกเข้าไปในสาร เพื่อให้ผู้ฟังเกิดศรัทธาในตัวผู้พูดและคล้อยตามการสร้างสมาเวศให้ได้ผลขึ้นอยู่กับ การเลือกเฟ้น และจัดเนื้อหาสาระให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้ฟัง แอริสโตเติล ให้ข้อสังเกตว่า พฤติกรรมการพูดในแต่ละครั้งย่อมประกอบด้วยปฏิบัติการสัมพันธ์ของสี่สิ่ง คือ ผู้พูด เนื้อหาที่จะพูด ผู้ฟัง โอกาส และกาละเทศะ ในบรรดาสี่สิ่งนี้กลุ่มผู้ฟังกับโอกาส และกาละเทศะ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งที่จะกำหนดเนื้อหาในการพูด นอกจากนั้น ผู้พูดที่สามารถจะสร้างสมาเวศให้มีประสิทธิภาพจะต้องเข้าใจ ถึงองค์ประกอบใหญ่ ๆ ๓ ประการ คือ

- ๓.๑ ธรรมชาติความต้องการของมนุษย์โดยทั่วไป
- ๓.๒ ความต้องการของกลุ่มผู้ฟังแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะ
- ๓.๓ ระดับของการใช้ภาษา

๓.๑ ธรรมชาติความต้องการของมนุษย์โดยทั่วไป แม้ว่ามนุษย์เราจะมีความต้องการบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกัน แต่โดยทั่วไปแล้วมนุษย์แต่ละคน มีความต้องการขั้นพื้นฐานตรงกัน เช่น ต้องการประสบความสุข และความสำเร็จในธุรกิจการงาน ต้องการให้ผู้อื่นยกย่องสรรเสริญ และเคารพนับถือ ต้องการความรักความอบอุ่นจากบุคคลทั่วไป ต้องการความปลอดภัย ต้องการความเป็นใหญ่เป็นโต ร่ำรวย และมีเกียรติ และต้องการให้มีปัจจัยสี่ครบถ้วนบริบูรณ์ คืออาหารที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ฉะนั้น ในการพูดแต่ละครั้ง ถ้าเนื้อหาสาระมีส่วนเกี่ยวข้องกับความต้องการดังกล่าว ก็ย่อมจะดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้ง่ายขึ้น

๓.๒ ความต้องการของกลุ่มผู้ฟังแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะ ตามปกติแล้ว ผู้ฟังแต่ละกลุ่มอาจจะมีความต้องการเฉพาะที่เหมือนกัน เช่น กลุ่มผู้ฟังที่เป็นนักธุรกิจ ย่อมมีความต้องการเฉพาะผิดไปจากกลุ่มผู้ฟังที่เป็นนักวิชาการ หรือกลุ่มผู้ฟังที่เป็นนักวิชาการ ย่อมมีความต้องการเฉพาะผิดไปจากกลุ่มผู้ฟังที่เป็นนักการเมือง เป็นต้น

ฉะนั้นก่อนไปพูด ณ สถานที่ใดก็ตาม ผู้พูดที่มีประสิทธิภาพจะต้องทำการวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังล่วงหน้า เพื่อจะได้ปรับเนื้อหาและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มผู้ฟังนั้น ๆ

๓.๓ ระดับของการใช้ภาษา ผู้พูดที่สัมฤทธิ์ผล จะต้องใช้ภาษาให้เหมาะกับระดับของผู้ฟัง และภาษาเหล่านั้น จะต้องแสดงให้เห็นถึงธรรมเนียมที่ดั่งงามด้วย นอกจากนี้ภาษาที่ใช้พูดควรจะมีท่วงทีลีลาของการสนทนาเพราะว่า การสนทนานั้น เป็นกิจกรรมที่คนเราใช้กันอยู่เสมอจนเคยชินในชีวิตประจำวันจึง เป็นวิธีการที่ง่ายที่สุด และสะดวกที่สุดแก่การเข้าใจด้วย

ปัจจัยหลักทั้งสามประการที่กล่าวมาแล้วคือ เอกลักษณ์ ตรรกะ และสมาเวศ มีส่วนสัมพันธ์และสนับสนุนกันประดุจลูกโซ่ จะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งหาได้ไม่ ปัจจัยทั้งหมดนี้ย่อมเปรียบเสมือน "เครื่องอาภรณ์" อันล้ำค่าซึ่งผู้พูดที่มีประสิทธิภาพจะต้องนำไปประดับประดาตกแต่งให้เหมาะสม และกลมกลืนกับ บุคลิกภาพของตนเอง

ทฤษฎีของซีเซโรและควินทีลีเลียน

นอกจากคำอธิบายตามที่คณะของแอริสโตเติลแล้ว นักปราชญ์ทางวาทวิทยาชาวโรมัน ๒ ท่าน ชื่อ ซีเซโร (Cicero) และควินทีลีเลียน (Quintilian) ได้แนะนำหลัก ๕ ประการ ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพูดที่สัมฤทธิ์ผล หลัก ๕ ประการ ดังกล่าวคือ

๑. การคิดค้น (Invention) หมายความว่า ผู้พูดจะต้องทำการคิดแล้วค้นคว้าจนพบว่ามีความเห็นประการใดบ้างที่ตนจะนำไปเสนอให้ผู้ฟังทราบ เพื่อผู้ฟังจะได้คุณประโยชน์จากความคิดเห็นนั้น ๆ การคิดค้น ควรเริ่มต้นพิจารณาดูว่า ในเรื่องที่จะพูดนั้น มีอะไรบ้าง ที่รู้ดีอยู่แล้ว และมีอะไรบ้างที่ยังไม่รู้และต้องค้นคว้าต่อไป การค้นคว้าอาจทำได้โดยการอ่าน การสนทนา การสัมภาษณ์ รวมทั้งการสังเกตอย่างมีระบบ เป็นต้น

๒. การประมวลความคิด (Organization) หมายถึงการนำความคิดที่ได้มานั้นมาจัดระเบียบให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย การประมวลความคิดที่ดี ควรจะจัดทำในรูปของโครงเรื่อง (Outline) โดยแบ่งเป็น ๓ ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนอารัมภบทส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป ในแต่ละส่วนก็ควรจะมีวิธีเชื่อมโยงความคิดให้ต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่

๓. การใช้ภาษาและท่วงทีลีลา (Style) หมายถึงการกำหนดระดับภาษาที่นำมาใช้ รวมทั้งท่วงทีลีลาต่าง ๆ ที่สื่อ ความหมายกับผู้ฟังได้ชัดเจน ในเรื่องภาษานี้ใช้หลักสำคัญคือ ต้องมีชีวิตจิตใจ กระชับ ชัดเจนไม่คลุมเคลือ และไม่ซ้ำซากจนน่าเบื่อ ส่วนท่วงทีลีลานั้น ควรจะมีความแจ่มใส กระตือรือร้นที่จะติดต่อสื่อสารกับผู้ฟัง นอกจากนี้นอกจากปฏิกิริยาที่แสดงประกอบ ก็ควรจะสอดคล้อง

กับภาษาที่ใช้ และควรจะควบคุมการเคลื่อนไหวของอวัยวะต่าง ๆ ให้นุ่มนวล และน่าประทับใจด้วย

๔. การกำหนดจดจำ (Memory) หมายถึงการจำเนื้อหาสาระสำคัญ และการเตรียมตัว ให้พร้อมก่อนออกไปพูด การเตรียมตัวให้พร้อมทำได้โดยการฝึกซ้อม และเตรียม โสตทัศนอุปกรณ์เพิ่มเติม เพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้ฟัง โสตทัศนอุปกรณ์ที่นำไปแสดง จะต้องมีความโดดเด่นผู้ฟังทั่วทุกมุมห้องสามารถมองเห็นได้อย่างชัดเจน

๕. การแสดงออกให้ปรากฏ (Delivery) หมายถึงการออกไปปรากฏตัว เพื่อพูดต่อหน้าที่ประชุม การออกไปพูด จะต้องคำนึงถึงน้ำเสียง และอากัปกริยา คือจะต้องเปล่งเสียงให้ดัง ชัดเจน และถูกต้อง ตลอดจนรู้จักเน้นหนักเบา ให้เหมาะกับเนื้อเรื่อง นอกจากนี้ ผู้พูดจะต้องแสดงอากัปกริยาและมารยาทให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และวัฒนธรรมและต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังก่อนเสมอ

ในที่สุดนี้ ผู้เขียนมั่นใจว่า แนวคิดต่าง ๆ จากทั้ง ๒ ทฤษฎีที่กล่าวมาแล้ว คงจะมีประโยชน์ต่อการปรับปรุงพฤติกรรมทางการพูดของท่านให้สัมฤทธิ์ผลยิ่งขึ้น ถ้าหากว่าท่านได้พยายามนำหลักฐานต่าง ๆ เหล่านี้ไปประยุกต์ใช้อย่างแท้จริง

- คำถาม
- เพื่อจะให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการพูดท่านควรคำนึงถึงหลักการที่สำคัญ ๆ อะไรบ้าง
  - บทความนี้ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายอะไร และท่านได้ประโยชน์อะไรจากบทความนี้หรือไม่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม หน่วยที่ ๒ "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน" วิชามนุษยกับสังคม
เรื่อง มองระบบหนังสือพิมพ์* โครงการการศึกษาทั่วไป
โดย อาจารย์ จาระโน แกลโกศล ฝ่ายวิชาการ จุฬา ฯ

สังคมเกิดขึ้นได้เพราะการสื่อสาร การสื่อสารเกิดจากปฏิกริยาโต้ตอบระหว่างบุคคลซึ่งต่างก็มี บุคลิกภาพ ความรู้ ทัศนคติ และสถานภาพ ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ต่างกันออกไป ความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้ก่อให้เกิดสังคมกลุ่มย่อย ๆ ขึ้นมากมาย และยิ่งสังคมกระจายกลุ่มออกไปมากเท่าใดโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งก็ยิ่งมากขึ้นทุกที

แรกทีเดียวกลุ่มสังคมแต่ละกลุ่ม เป็นเพียงกลุ่มเล็ก ๆ การติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่มก็สามารถกระทำได้โดยตรง คือพูดกันตัวต่อตัวหรือที่ไกลจากตัวที่สุดก็เท่าที่เสียงตะโกนถึง ดังจะสังเกตเห็นได้จากวิถีชีวิตของคนในหมู่บ้านเล็ก ๆ ที่เมื่อมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นก็สามารถบอกกล่าวกันต่อ ๆ ไป จากปากหนึ่งถึงอีกปากหนึ่ง ต่อไปเรื่อยจนกระทั่งรู้จักกันทั่วทั้งหมู่บ้าน

ต่อมาสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น เรื่อย ๆ คนแยกย้ายกันอยู่กระจัดกระจายกันออกไป กลุ่มสังคมมีขนาดใหญ่ขึ้น โครงสร้างของการสื่อสารก็สลับซับซ้อนมากขึ้นเป็นเงา ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์ต้องจุนเจือกับภาระกิจในการสนองความต้องการของตนและของกลุ่มมากขึ้นกว่าแต่ก่อน โอกาสที่ทราบข่าวคราวความเป็นไปของคนในกลุ่มและต่างกลุ่มมีน้อยลง แต่อย่างไรก็ดี มนุษย์ยังจำเป็นต้องผูกพันตนเองเข้ากับคนอื่น อย่างน้อยที่สุดก็เพื่อให้ตนเองสามารถเผชิญกับภาวะแวดล้อมได้อย่างปลอดภัยและเพื่อสนองกิเลสอันซับซ้อนของตนได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ มนุษย์จึงได้พยายามหาสื่อกลางในการติดต่อกันเพื่อ

- (๑.) การรับรู้เรื่องราวของกันและกัน (To Inform)
- (๒.) รับอิทธิพลของกันและกัน (To Persuade)
- และ (๓.) เพื่อให้ความบันเทิงแก่กัน (To Entertain)

ความพยายามของมนุษย์ในอันที่จะหาสื่อมาใช้ ก่อให้เกิดกระบวนการทางสื่อมวลชนขึ้นและโดยเหตุที่เราไม่สามารถแยกการสื่อสารออกจากระบบสังคมได้ ดังนั้น เมื่อสังคมมีระบบการควบคุมการสื่อสารซึ่งเป็นองค์ประกอบร่วมอยู่จึงต้องมีระบบควบคุมด้วย เป็นเหตุให้เกิดระบบสื่อสารมวลชน Mass Communication System ขึ้น

การสื่อสารมวลชน เป็นการนำเอาสื่อมวลชน (Mass Media) มาใช้ในการส่งสารจากคนกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง กลุ่มบุคคลผู้รับสารจากสื่อมวลชน เป็นคนกลุ่มใหญ่ที่เราไม่สามารถระบุคุณลักษณะเฉพาะ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ของแต่ละคนได้ สื่อมวลชนที่ใช้ ได้แก่ หนังสือ-สือพิมพ์ และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ วิทยุ โทรทัศน์และภาพยนตร์

มีผู้กล่าวกันเสมอว่า "สื่อมวลชนนั้นมีอิทธิพล" คำกล่าวทำนองนี้ วิลเบอร์ แชมม (Wilbur Schramm) ว่าเป็นการมองสื่อมวลชนแบบ "กระสุนนัดวิเศษ" คือเมื่อยิงไปเมื่อไรก็ต้องถูกใจ-กลางเป้าเมื่อนั้น ซึ่งอันที่จริงแล้ว เราจะหวังผลเช่นนั้นจากการสื่อสารไม่ได้เลย เพราะสื่อมวลชนจะมีอิทธิพลได้ก็ต่อเมื่อมีกระบวนการสื่อสารเกิดขึ้น และการสื่อสารอาจก่อให้เกิดผลที่เราคาดหวังและไม่คาดหวัง

สื่อมวลชนมีทั้งคุณอนันต์และโทษมหันต์ ประโยชน์ก็คือ สื่อมวลชนช่วยสนองความต้องการด้านการสื่อสารทั้ง ๓ แง่ ส่วนโทษก็คือ ผลจากการรับสารจากสื่อมวลชน ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้หลายแง่ ทั้งที่เราคาดฝันและไม่คาดฝัน ทั้งที่เราปรารถนา และไม่ปรารถนา อย่างเช่น เรานำภาพยนตร์อาชญากรรมมาฉายเพื่อความเพลิดเพลินของผู้ดู แต่คนดูบางส่วนดูแล้วก็นำเอาวิธีการในภาพยนตร์มาเป็นประโยชน์ในการก่ออาชญากรรม หรือสำหรับผู้ดูบางกลุ่ม อาชญากรรมอาจเป็นเรื่องธรรมดาไม่ใช่เรื่องเสียหาย หรือผิดศีลธรรมแต่อย่างใด ผล ๒ ประการ เหล่านี้เป็นผลที่ไม่คาดฝัน เป็นผลร้ายและก่อให้เกิดผลเสียหายทางวัฒนธรรม ที่อาจเรียกได้ว่า เป็นสิ่งที่ปฏิกุลทางวัฒนธรรม

ลำพังตัวสื่อมวลชน มิได้ก่อให้เกิดสิ่งปฏิกุลใด ๆ เพราะเป็นเพียงวัตถุที่เราคิดประดิษฐ์ขึ้นไม่มีจิตใจ ไม่มีพลังในตัวเอง จึงไม่สามารถจะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้นในสังคมได้ ไม่ว่าจะด้านดีหรือด้านร้าย สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลก็ต่อเมื่อมีผู้นำไปใช้เป็นอุปกรณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง และจะต้องมีผู้รับผลจากการใช้นั้นไปด้วย ดังนั้น เมื่อเรากล่าวหาว่าสื่อมวลชน ก่อให้เกิดสิ่งปฏิกุลขึ้นในสังคม เราควรจะสามารถระบุได้ว่าสื่อมวลชนอะไร ก่อให้เกิดปัญหาอะไร และมีอะไรเป็นสาเหตุ มิฉะนั้นคำกล่าวนั้นก็เป็นคำกล่าวหาที่หลกกลอย เพียงแต่ก่อให้เกิด

ความรู้สึกเจ็บแสบแก่ผู้ถูกกล่าวหา แต่ก็ไม่เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านที่คิดขึ้นแต่อย่างไร

สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลได้ก็ต่อเมื่อถูกนำมาใช้ในขบวนการสื่อสาร (Communicator Process) ซึ่งอาศัยองค์ประกอบอย่างน้อย ๔ อย่าง คือ

- (๑) ผู้ส่งสาร (Sender, Communicator)
- (๒) สาร (Message)
- (๓) สื่อมวลชน (Media)
- (๔) ผู้รับสาร (Receiver, Communicatee)

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ปัญหาสื่อมวลชนเป็นปัญหาในขบวนการสื่อสาร ดังนั้น ในการแก้ปัญหา เราจึงจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบแต่ละอย่างอย่างถี่ถ้วน ว่าองค์ประกอบไหนก่อให้เกิดปัญหาแน่ และถ้าปัญหาเกิดจากองค์ประกอบหลายอย่างรวมกัน ปัญหาเกิดจากองค์ประกอบใดบ้างและเกิดลักษณะใด

ลองพิจารณาสื่อประเภทหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นเป้าหลักของการวิจารณ์ ว่าเป็นสื่อ นำมาซึ่งสิ่งปฏิรูปทางวัฒนธรรมและสังคม คำกล่าวหาทำนองนี้ออกจะ "อคติ" ต่อหนังสือพิมพ์ เพราะเป็นการมองอย่างรวม ๆ โดยไม่คำนึงถึงองค์ประกอบของปัญหา ผลร้ายต่อสังคมที่เกิดจากหนังสือพิมพ์ เป็นผลทางการสื่อสารที่ถูกสะสมผ่านช่วงเวลาตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น การโทษเฉพาะองค์ประกอบหนึ่ง เพียงองค์ประกอบเดียวย่อมไม่ยุติธรรมแน่ อาจมีผู้ค้านว่าถ้าไม่มีหนังสือพิมพ์เสียอย่าง ปัญหาดังกล่าวก็อาจจะไม่เกิดขึ้น ปัญหาที่มีอยู่ว่า หากไม่มีสื่อประเภทหนังสือพิมพ์แล้ว สิ่งปฏิรูปจากผล การสื่อสารก็ยังคงมีต่อไปแน่นอน トラบเท่าที่ดังมีการใช้สื่อมวลชนชนิดอื่นอยู่ และหากมีคำถามต่อไป อีกว่า เราจะสามารถเลิกใช้สื่อมวลชนทั้งหมด ได้หรือไม่ มีนักนิเทศศาสตร์ และนักสังคมวิทยาอเมริกัน บางกลุ่ม ก็คิดแก้ปัญหาสังคมด้วยวิธีนี้เหมือนกัน จนถึงขนาดเรียกร้องให้มนุษย์หันกลับไปดำรงวิถีชีวิตแบบเดิม คือการใช้สื่อสารระบบตรงไม่ผ่านสื่อใด ๆ แต่ปัญหามีต่อไปอีกว่า ถ้าเราจะย้อนกลับไปใช้ระบบการสื่อสารแบบเก่า เราจะสามารถจำกัด และกำจัดพลเมืองใต้เหลือน้อยลงเท่ากับสังคมสมัยโบราณได้หรือไม่ ถ้าทำไม่ได้ สื่อมวลชนก็เป็นอุปกรณ์ที่เราจำเป็นต้องใช้ การใช้สื่อยังเป็นสิ่งจำเป็น เรา มีเหตุผลอะไรที่เราจะใช้สื่อประเภทอื่นทุกอย่าง แต่ไม่ใช้สื่อประเภทหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์มีข้ออาวุธสำหรับบุคคล หรือกลุ่มบุคคล สำหรับต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ของตน งานหนังสือพิมพ์มีระบบและระบบหนังสือพิมพ์ขึ้นอยู่กับระบบสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบทางการเมือง

หนังสือพิมพ์เป็นระบบสื่อมวลชนที่ซ่อนอยู่ในระบบสังคม ซึ่งมีรูปแบบแตกต่างกัน ๔ รูปแบบ คือ

(๑) ระบบอำนาจนิยม มีหนังสือพิมพ์ใช้สนับสนุน และส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลที่กำลังทรงอำนาจ และเพื่อรับใช้รัฐ

(๒) ระบบอิสระ ภาพนิยม มีไว้เพื่อแจ้งข่าวสาร ให้ความบันเทิง เพื่อการค้า แต่ที่สำคัญที่สุด ก็เพื่อแสวงหาสัจจะและเพื่อควบคุมรัฐบาล

(๓) ระบบความรับผิดชอบทางสังคม หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เหมือนในระบบอิสระ ภาพนิยม คือทำหน้าที่แจ้งข่าวสาร ให้ความบันเทิง และเพื่อการค้าเหมือนกัน แต่ต่างกันตรงที่มุ่งยกการขัดแย้งขึ้นสู่ระบบการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

(๔) ระบบเบ็ดเสร็จนิยมแบบโซเวียต หนังสือพิมพ์มีหน้าที่ช่วยสร้างความสำเร็จและความสืบเนื่องของระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของอำนาจเผด็จการของพรรค

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในระบบเสรีนิยม

ในระบบสื่อมวลชนแบบเสรีนิยม เราถือว่าหนังสือพิมพ์เป็นเวทีแลกเปลี่ยนทัศนะระหว่างฝ่ายปกครองประเทศคือ รัฐบาล กับฝ่ายที่อยู่ใต้ปกครอง คือประชาชน ประเทศที่ยึดหลักการปกครองและระบบสื่อมวลชนแบบเสรีนิยม จึงไม่อาจหวังให้เวทีทัศนะนี้ปราศจากความขัดแย้งได้ เพราะความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของสังคม และของทัศนะจากกลุ่มชน ปัญหาจึงมีต่อไปว่า หนังสือพิมพ์จะสามารถดำเนินบทบาทที่มุ่งหวังนี้ได้ดีเพียงใด ในเมื่อในลัทธิทางฝ่ายเสรีนั้น หนังสือพิมพ์เป็นธุรกิจเอกชน ที่รัฐเข้าไปก้าวก่ายในกิจการภายในเกินขอบข่ายที่กฎหมายระบุไว้ไม่ได้ และหนังสือพิมพ์มีหน้าที่อุทิศตนเพื่อปรองขม ดังนั้น ปัญหาที่หนังสือพิมพ์ต้องเผชิญจึงมีหลายด้าน อาทิ ทำอย่างไรกิจการหนังสือพิมพ์จึงจะอยู่ได้ และดำเนินต่อไปด้วยดี? ทำอย่างไร สตีฟจึงจะเห็นคล้อยตามนโยบายของหนังสือพิมพ์ตน? ทำอย่างไรจึงจะสนองนโยบายของรัฐบาล? และทำอย่างไรจึงจะสนองความต้องการของประชาชนได้ ในขณะเดียวกัน เพราะการสนองความต้องการของคนแต่ละกลุ่มซึ่งมี บุคลิกภาพ ทัศนคติ ความสนใจ ค่านิยม ต่างกัน ฯลฯ นี้ไม่ใช่ของง่าย

แม้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ จะถูกจำกัดโดย (๑) ระบบบริหารงานของหนังสือพิมพ์เอง (๒) กฎหมาย (๓) จริยธรรม อยู่แล้ว แต่โดยทั่วไปข้อจำกัดดังกล่าว ยังก่อให้เกิดช่องโหว่ได้ยิ่งมาก ดังนั้นองค์ประกอบที่จะช่วยควบคุม หรือกำหนดขอบข่ายของหนังสือพิมพ์ ได้อีกทางหนึ่งก็คือ ผู้อ่าน

ในระบบสื่อมวลชนแบบเสรีนั้น ความถูกต้องของเนื้อหาเป็นสิ่งสำคัญ การเสนอสิ่งที่ เป็นเพียงข้อสันนิษฐานนั้น เป็นอันตรายอย่างยิ่งเพราะ ถ้าหนังสือพิมพ์เพียงสันนิษฐานเองว่า เนื้อหาที่ตนเสนอเป็นความต้องการของมวลชน ถ้าเสนอข่าวต่างจากนี้หรือมีคุณภาพมากกว่านี้ ผู้อ่านคงไม่ชอบ (ซึ่งความจริง อาจจะชอบ) ถ้าจะเขียนวิจารณ์ภาพยนตร์ โดยติบ้างชมบ้าง คนคงไม่ชอบ (ซึ่งความจริงอาจจะชอบ) ต้องเขียนชมอย่างเดียวจึงจะถูกใจผู้อ่าน ข้อสันนิษฐานเหล่านี้ไม่ได้ช่วยให้หนังสือพิมพ์เสนอเนื้อหาได้ตรงกับความต้องการของผู้อ่าน อีกทั้งยังไม่ช่วยเสริมสร้างมาตรฐานที่ดีให้สังคมอีกด้วย ลองคิดเลยต่อไปอีกว่า ถ้ารัฐบาลสันนิษฐานเอาว่า ทำอย่างนั้นอย่างนี้ประชาชนคงจะพอใจ และประชาชนก็สันนิษฐานเอาว่า ตนทำอย่างนั้นอย่างนี้สังคมคงจะพอใจและรัฐบาลคงจะพอใจ หนังสือพิมพ์ก็สันนิษฐานเอาว่าสิ่งที่ตนทำนั้นดีที่สุดในแล้ว ผู้เขียนก็ยังมองไม่เห็นว่ เราจะห้ามและขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ได้อย่างไร หากเราได้หาข้อมูลอะไรมาสนับสนุนข้อสันนิษฐาน หรือถึงจะหากีหาจากอคติของตัวเอง คือถือวิจรรย์ญาณของตนเอง เป็นใหญ่ สด้าหนังสือพิมพ์เป็นผู้ส่งสาร

สด้าหนังสือพิมพ์ประกอบด้วย ผู้ทำหน้าที่ลดหล่นกันลงมาตั้งแต่ บรรณาธิการผู้ทำหน้าที่ควบคุม งานด้านเนื้อหา หัวหน้าข่าว นักข่าว นักเขียน ช่างภาพ ช่างเรียง เป็นต้น โดยเหตุที่บรรณาธิการมีหน้าที่ควบคุมเนื้อหาหนังสือพิมพ์ ดังนั้น จึงเป็นผู้ทำหน้าที่คัด เลือกสาร หรือเป็นนายทวาร (Gatekeeper) ที่จะตัดสินใจว่าสารใดควรผ่านออกสู่ผู้อ่านได้บ้าง โดยเหตุนี้หากมีข้อบกพร่อง ผิดพลาดขึ้น อาทิ เช่น นักเขียนหรือนักข่าว นำเสนอข้อมูลหรือ ข้อความที่ไม่ถูกต้อง หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นแล้ว บรรณาธิการจะอ้างว่าตนไม่รับผิดชอบ เพราะมิได้เป็นผู้เขียนข้อความ เหล่านั้นก็ไม่ได้ เพราะบรรณาธิการ เป็นผู้ถูกกำหนดโดยสายงานและโดยกฎหมายให้ เป็นผู้รับผิดชอบ ในการคัด เลือกสารทั้งหมด

แม้ว่าถารจัดทำเนื้อหาหนังสือพิมพ์ จะมีบรรณาธิการ เป็นผู้รับผิดชอบแทนสด้าฟ หรือแทนผู้ส่งสารทั้งหมด แต่ความบกพร่องผิดพลาดของหนังสือพิมพ์ก็ยังคงเกิดขึ้นได้อัน เนื่องมาจาก

(๑) ความจำกัดด้านเวลา เพราะหนังสือพิมพ์ต้องออกจำหน่ายทุกวัน และต้องแข่งกับหนังสือพิมพ์ฉบับอื่น ๆ ในการสรรหาข่าว และ เนื้อหาที่ใหม่และเป็นที่สนใจของคนทั่วไป การต้องทำ งานแข่งเวลาและสับคู้แข่ง เป็นเหตุให้เนื้อหาที่นำเสนอต่อผู้อ่านถูกต้องสมบูรณ์ได้ยาก

(๒) การผ่านชั้นตอนต่าง ๆ กว่าจะงานแต่ละชิ้นจะผ่านชั้นตอน ออกมาสู่สายตาผู้อ่านได้ ก็ต้องผ่านดุลยพินิจของคนในสตัด้าฟหลายต่อ เช่น ของนักข่าว ของบรรณาธิการ ของช่างเรียง ของคนพิสูจน์อักษร เป็นต้น และในการดำเนินงานแต่ละชั้นตอนก็อาจมีการตรวจแก้ ดัดต่อผลงานซึ่งอาจก่อให้เกิดความผิดพลาดได้เหมือนกัน

(๓) คุณสมบัติของสตัด้าฟ ปัญหาที่เรามักถามกันอยู่เสมอก็คือว่า สตัด้าฟหนังสือพิมพ์ควรมีความรู้มากน้อยเพียงไร ความรู้กับประสบการณ์อย่างไหนจะสำคัญกว่ากัน นักวิชาการก็ถือความรู้เป็นหลักใหญ่ ส่วนผู้ประกอบการยึดประสบการณ์เป็นหลักใหญ่ ซึ่งอันที่จริงทั้งความรู้และประสบการณ์ต่างก็สำคัญทั้งสองอย่าง เพราะเป็นองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดวิจรรย์ญาณที่ดี การขาดความรู้และประสบการณ์ ในด้านหนังสือพิมพ์ ด้านสังคม ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และองค์ประกอบต่าง ๆ ทางสังคม เป็นเหตุให้นักหนังสือพิมพ์ขาดวิจรรย์ญาณที่ดี และตั้งข้อสังเกตที่ผิดพลาด ตลอดจนนำเสนอเรื่องที่ไม่ถูกต้องได้เหมือนกัน

เนื้อหาหนังสือพิมพ์ เป็นสาร

เนื้อหาหนังสือพิมพ์ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์และภาพถือเป็นสาร ในการที่จะส่งสารออกไป ผู้ส่งสารคือสตัด้าฟหนังสือพิมพ์ โดยความรับผิดชอบของบรรณาธิการ จะต้องกำหนดว่าต้องเสนอเนื้อหา(Content) อะไร เสนอในรูปแบบไหน (Code) เสนอเป็นข้อเขียน ภาพ ฯลฯ และจะเสนออย่างไร (Treatment) คือถ้าเป็นข้อเขียน เขียนอย่างไร เป็นข่าวเขียนอย่างไร เป็นต้น

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชน

การที่สตัด้าฟหนังสือพิมพ์ กำหนดนโยบายตัดสินใจเลือกเนื้อหา จัดทำเนื้อหาออกมาในรูปแบบต่าง ๆ แล้วตีพิมพ์เนื้อหานั้นลงบนหน้ากระดาษ ทำให้หนังสือพิมพ์ เป็นสื่อกลางที่พร้อมจะนำเสนอต่อมวลชนได้ คือพร้อมที่จะนำเนื้อหาเหล่านั้น ส่งผ่านไปยังมวลชนผู้รับสาร

ผู้อ่านเป็นผู้รับสาร

ผู้รับสารเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่จะก่อให้เกิดสิ่งปฏิภูลทางวัฒนธรรม และสังคมขึ้น เพราะในการส่งสารหากไม่มีผู้รับสาร กระบวนการสื่อสารก็ไม่เกิดขึ้น หรือหากหนังสือพิมพ์ ถูก-

ผลิตออกมาแล้วแต่ไม่มีผู้อ่าน เนื้อหานั้นก็ไม่สามารถก่อให้เกิดผลใด ๆ

ปัญหาเกี่ยวกับผู้อ่านนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับบ้านเรา เพราะเท่าที่สังเกตดูการใช้สื่อใด ๆ เมื่อมีผลเสียเกิดขึ้นเรามักโทษว่าเป็นความผิดของผู้ส่งสาร หรือไม่ก็โทษสื่อซึ่งโดยปกติแล้วจะไม่มีอิทธิพลใด ๆ ถ้าไม่มีผู้รับสารเป็นองค์ประกอบ ดังนั้นเราจะคิดแก้ปัญหาแล้วควรจะมองให้ครบองค์ประกอบ และมองว่า ผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากอะไร และอะไรเป็นเหตุของอะไร

ในสังคมที่ผูกพันอยู่กับระบบสื่อมวลชนแบบเสรีนั้น ผู้อ่านจำเป็นต้องมีวิจารณญาณสูง รู้จักเลือกว่าอะไรควร อะไรดีอะไรไม่ดี เพราะปรัชญาในการเสนอเนื้อหาทางสื่อมวลชนตามระบบนี้ผูกพัน อยู่กับการเสนอ ทั้งสิ่งดีและไม่ดี เพื่อผู้รับจะได้มีอิสระในการใคร่ครวญและตัดสินใจ เลือกสิ่งที่ดี คิดว่าเป็นประโยชน์ และทิ้งสิ่งที่เป็นโทษ

ความรู้เป็นที่มาของความเข้าใจ และทั้งความรู้ ความเข้าใจ เป็นที่มาของวิจารณญาณที่ดี ผู้เขียนมีความเห็นว่า ถ้าจะตามหนังสือพิมพ์ให้ทัน ผู้อ่านควรจะรอบรู้ทั้งในด้านความเป็นไปของสังคม และด้านองค์ประกอบ เทคนิค ตลอดจนข้อแม้ต่าง ๆ เกี่ยวกับงานหนังสือพิมพ์ ในด้านความเป็นไปในสังคม อย่างน้อยควรรู้ภาวะด้านการเมือง เศรษฐกิจ และปัญหาต่าง ๆ ทางสังคม และทางด้านหนังสือพิมพ์ ก็ควรรู้บทบาทของหนังสือพิมพ์ว่าเป็นสถาบันที่เชื่อมโยงระหว่างรัฐกับประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นเวที ทัศนะ ให้ทั้งสองฝ่าย และในระบบสื่อมวลชนแบบเสรีนั้น แม้สื่อมวลชนจะมีสิทธิในการเสนอเนื้อหา โดยที่รัฐจะเข้าไปก้าวก่ายไม่ได้ แต่ความเสรีของหนังสือพิมพ์ก็มีขอบข่าย ซึ่งควบคุมโดยระบบบริหารงานหนังสือพิมพ์เอง โดยกฎหมาย โดยจริยธรรม และที่สำคัญยิ่งก็คือโดยผู้อ่านเอง บทบาทของหนังสือพิมพ์ในฐานะที่เป็นธุรกิจของเอกชน ซึ่งต้องอุทิศประโยชน์ ให้กับส่วนรวม เป็นบทบาทที่ปฏิบัติได้ยาก เพราะถูกกำหนดด้วยความต้องการของมวลชน ซึ่งสลับซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไม่มีที่สิ้นสุด ส่วนในด้านเนื้อหาหนังสือพิมพ์ ให้ทั้งข้อเท็จจริงและความเห็น ข้อเท็จจริงที่แท้ก็มีระดับความน่าเชื่อถือที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหนังสือพิมพ์ต้องทำงานแข่งกับเวลา การสังเกตการณ์ผิดพลาด ผู้สังเกตการณ์แนะนำเสนอเหตุการณ์ผิดพลาด การบันทึกเหตุการณ์ไม่ถ้วนถี่ การเรียบเรียงเหตุการณ์ไม่ถูกต้องสมบูรณ์ หรืออาจเกิดจากเทคนิคด้านการพิมพ์ เป็นต้น การเสนอความเห็นทางหน้าหนังสือพิมพ์ ก็เป็นเพียงความเห็นของนักเขียน ซึ่งในบางครั้งอาจจะตรงกับความคิดของมวลชน หรือผู้เชี่ยวชาญ แต่ไม่ใช่ความคิดของมวลชน หรือผู้เชี่ยวชาญ

การที่จะแก้ปัญหาสื่อมวลชนได้ ต้องทำพร้อมกันทั้งกระบวนการและทั้งระบบ กล่าวคือถ้าเรากล่าวหาว่า หนังสือพิมพ์เป็นตัวก่อให้เกิดสิ่งปฏิรูปขึ้นในวัฒนธรรม เราก็ต้องหันมาพิจารณากระบวนการตามองค์ประกอบที่ได้กล่าวแล้ว โดยพิจารณาองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบอย่างเป็นระบบ เช่น ในระบบผู้ส่งสาร เราจะพิจารณาหรือเพ่งเล็งเฉพาะบรรณาธิการไม่ได้ แต่จะต้องมองไปถึงสต๊าฟซึ่งเป็นผู้ก่อพฤติกรรมในระบบขององค์ประกอบผู้ส่งสารด้วย ในองค์ประกอบของสารก็มีระบบซ่อนอยู่ หรือในองค์ประกอบผู้รับสารก็มีระบบซ่อนอยู่เช่นกัน ผู้เขียนไม่เชื่อว่าการแก้เพียงเฉพาะบางจุด เป็นต้นว่าที่สต๊าฟ คือผู้จัดทำ หรือที่ตัวสารคือเนื้อหาหนังสือพิมพ์จะช่วยแก้ปัญหาได้ ถ้ามิได้แก้ปัญหาด้านผู้อ่าน จริงอยู่การแก้ปัญหาระบบพร้อมกัน เป็นเรื่องทำได้ยาก ผู้เขียนไม่ต้องการปิดปัญหาไปให้นักการศึกษาว่า ควรจะมีการเรียนการสอน วิชาการหนังสือพิมพ์เพิ่มเข้าไปด้วย เพราะเห็นใจว่าปัญหาทุกอย่างในสังคม ไม่ลงเอเย่ที่นักการศึกษาทั้งหมด แต่หากทำได้ก็นับว่าดี พร้อมทั้งอยากจะตั้งความหวังว่าถ้าผู้อ่าน รับสารอย่างฉฉฉฉเพราะห้กว่าเดิม คือไม่ยึดสารที่รับมาเป็นสรณะ ไม่ยึดว่าสิ่งที่เรารับมานั้นจะต้องถูกเสมอ จะช่วยให้เรามองสารได้อย่างปราศจากอคติ และมองได้หลายด้านหลายแง่หลายมุม มองได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล การสื่อสารมักก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านดีและด้านร้าย แต่ถ้าเรามีใจเป็นกลาง ไม่ยึดสารเป็นสรณะ และมองสารในรูปของระบบ เหตุผล เราก็จะสามารถกันตัวเองออกจากผลกระทบด้านร้ายได้มากขึ้นทุกที

กิจกรรม

ท่านเห็นด้วยหรือไม่กับ คำวิจารณ์ที่ว่า "หนังสือพิมพ์เป็นตัวก่อให้เกิดสิ่งปฏิรูปขึ้นในวัฒนธรรม" ไปรตอภิปรายและยกเหตุผลประกอบ เสร็จแล้วเขียนรายงาน สรุปผลการอภิปรายส่งผู้สอน
กลุ่มละ ๑ ฉบับ พร้อมทั้งส่งผู้แทนของกลุ่มมา เสนอรายงานในชั้นเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม หน่วย "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

วิชามนุษย์กับสังคม

เรื่อง วิทยุ และโทรทัศน์ให้อะไรใคร *

โครงการการศึกษาทั่วไป

โดย ดร. เกษม ศิริสัมพันธ์

ฝ่ายวิชาการ จุฬา ฯ

ในการพิจารณาว่าวิทยุโทรทัศน์ให้อะไรกับใครนั้น ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การพิจารณาว่า วิทยุโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนทางอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทอย่างไรในสังคม ในข้อเขียนครั้งนี้ผู้เขียนจะเสนอข้อคิดที่เกี่ยวกับบทบาทของวิทยุโทรทัศน์ในสังคมที่กำลังพัฒนาอย่างเช่นสังคมไทยในปัจจุบัน - เป็นสำคัญ เพราะการกล่าวถึงหลักการของวิทยุโทรทัศน์ในสภาพสังคมอย่างอื่นย่อมไม่เกิดประโยชน์อันใดทั้งสิ้น การพิจารณาในที่นี้จะแบ่งออกเป็น ๓ หัวข้อ คือ ในขั้นแรกจะพิจารณาถึงหลักการ กล่าวอีกนัยหนึ่งสภาพที่ควรจะเป็นตามหลักการต่อมาในหัวข้อที่สอง จะได้กล่าวถึงข้อสังเกตเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงในวงการกระจายเสียง และโทรทัศน์ของบ้านเราในปัจจุบันและในตอนสุดท้าย ผู้เขียนขอเสนอทางแก้สภาพความเป็นอยู่

หลักการ

มีข้อพิจารณาในเรื่องวิทยุโทรทัศน์ที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเราไม่ควรมองข้ามไป กล่าวคือ วิทยุและโทรทัศน์เป็นทรัพยากรทางเทคโนโลยีที่สำคัญ การที่กล่าวว่าสื่อมวลชนทั้งสองนี้ เป็นทรัพยากรทางเทคโนโลยีนั้น ย่อมมีความหมายว่าเมื่อเป็นทรัพยากร เราจะใช้ทรัพยากรนี้อย่างไร เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นทรัพยากรทางเทคโนโลยี เช่น วิทยุโทรทัศน์นั้น การใช้สอยและดำเนินการย่อมต้องการทุนรอนและสิ้นเปลืองเป็นอันมาก ทั้งการดำเนินงานของสื่อมวลชนทั้งสองด้านนี้ ต่างต้องการทักษะหรือความชำนาญชำนาญ จึงจะเกิดความประณีตและความสมบูรณ์อย่างแท้จริง กล่าวโดยสรุปการใช้วิทยุโทรทัศน์ซึ่งเป็นทรัพยากรทางเทคโนโลยี นั้น เป็นเรื่องสิ้นเปลืองและเป็นของแพงและเมื่อ

* คัดจาก รายงานการสัมมนาแห่งชาติว่าด้วย วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ เมื่อวันที่

พิจารณาประกอบกับสภาพทางเศรษฐกิจของบ้านเราแล้ว ก็จำที่จะต้องกล่าวว่า การใช้วิทยุและโทรทัศน์ไปในทางที่ผิดนั้นย่อมเป็นการพลาทรพยากรทางเทคโนโลยี ไม่เป็นการประหยัด และไม่คุ้มค่าเลย

ในสังคมที่กำลังพัฒนา ตามหลักการ วิทยุโทรทัศน์จึงมีบทบาทที่สำคัญ ๓ ประการด้วยกัน คือ

๑. เป็นสื่อในทางการศึกษาของมวลชน สังคมที่กำลังพัฒนาอย่างเช่นสังคมไทย กำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงและปรับตัว ในสภาพสังคมเช่นนี้ย่อมมีความต้องการที่จะต้องขยายทัศนคติของมวลชนและเพิ่มพูนทักษะของมวลชนในหลายด้านด้วยกัน วิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อซึ่งเข้าถึงมวลชนได้กว้างขวางมากที่สุด ฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าวิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อเพื่อการศึกษา

คำว่า "การศึกษา" ในที่นี้ขอได้โปรดพิจารณาในความหมายที่กว้าง ไม่ได้หมายถึงเฉพาะการศึกษาในโรงเรียน หรือการศึกษาในชั้นเรียน แต่การศึกษาในความหมายที่กว้าง ย่อมหมายถึงการขยายและเปลี่ยนแปลงทัศนคติของมวลชนเป็นสำคัญ รายการข่าววิทยุและโทรทัศน์ ถ้าจะจัดทำให้ถูกต้องตามหลักการก็เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา เพราะเปิดหูเปิดตาประชาชนผู้ฟังผู้ชม แม้รายการบันเทิงก็อาจเป็นสื่อของการศึกษาละครวิทยุ ถ้าทำกันได้ดีมีบทสอดแทรกเรื่องราวที่เป็นสาระประโยชน์ เป็นการแนะนำทางทำมาหากินของประชาชนก็ย่อมทำได้ และจะได้ผลมากเสียกว่าการเสนอรายการบรรยายเสียอีก เพราะฉะนั้น วิทยุและโทรทัศน์มีเทคนิคที่จะนำไปสู่สาระประโยชน์ไปสู่มวลชนได้ง่าย ถ้าเราจะทำให้ถูกต้องและมีความประณีตตามสมควร

๒. วิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อในการระดมสรรพกำลัง (mobile action) ของสังคมที่กำลังพัฒนา เป็นสังคมที่ต้องการรวมกำลังของประชาชนชาติในทุกด้าน เพื่อการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความผาสุกของส่วนรวม หลักในการพัฒนานี้สำคัญนั้นจึงมีอยู่ประการหนึ่งว่า ในสังคมของการพัฒนานั้นจำเป็นต้องมีการรวมระดมสรรพกำลังของประชาชนชาติ (national mobilization) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการยอมรับ การเสียสละ และการปรับตัวเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ซึ่งเป็นผลของการเปลี่ยนแปลง

วิทยุและโทรทัศน์ เป็นสื่อซึ่งอาจกระตุ้นมวลชนให้ตระหนักถึงความจำเป็นและปัญหาต่าง ๆ ของสังคม ตลอดจนมาตรการต่าง ๆ ที่จะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลง การกระตุ้นให้ประชาชน

ตระหนักในปัญหาดังกล่าวเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เพราะวิบุยโทรทัศน์ อาจสร้างให้เกิดความรู้สึกในการร่วมชะตากรรม ของประชาชาติทั้งหมด แต่ทั้งนี้เนื้อหาและสิ่งซึ่งเสนอต่อมวลชนทางวิบุยโทรทัศน์นั้น จะต้องเหมาะสมและเป็นคุณประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง มิใช่เป็น เรื่องเลื่อนลอยและขาดความจริงใจต่อผู้ฟังและผู้ชม,

๓. วิบุยและโทรทัศน์ เป็นสื่อเพื่อการแสวงหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมสังคมไทยเป็นสังคมที่กำลังอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม เช่นนี้ทำให้เอกลักษณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมสั่นคลอนไปหมดกล่าวอีกนัยหนึ่ง คนไทยเราทุกวันนี้ไม่แน่ใจในเอกลักษณ์ของความเป็นไทย อะไรคือ ชาตินิยม อะไรคือวัฒนธรรมไทย อะไรคือค่านิยม หรือคุณธรรมที่แท้จริงของสังคมไทย อะไรคือเป้าหมายสูงสุดของสังคมไทย ความสับสนในเอกลักษณ์ดังนี้ ก่อให้เกิดความท้อแท้ ให้เกิดความหงุดหงิดและความท้ออาลัย ลักษณะเช่นนี้จำเป็นที่จะต้องแก้ไข และสร้างเสริมพื้นฐานอันมั่นคงทางวัฒนธรรม

ในที่นี้ขอทำความเข้าใจความหมายของ "วัฒนธรรม" สักเล็กน้อย คำว่า "วัฒนธรรม" นี้ได้ใช้กันในความหมายที่ต่าง ๆ กัน และสับสนกันอยู่มาก แต่ความหมายของคำว่า "วัฒนธรรม" ในที่นี้หมายถึงกรอบหรือแนวร่วมกันของพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม วัฒนธรรมในความหมายเช่นนี้ ไม่ได้หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นมรดกมาจากอดีตเสมอไป และวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ไม่ใช่สภาวะหยุดนิ่ง (static) แต่เป็นภาวะที่เคลื่อนไหว (dynamic) อยู่ตลอดเวลา เป็นการผสมกลมกลืนระหว่างสิ่งซึ่งสืบเนื่องมาจากอดีต สภาวะที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน และความสืบเนื่องก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

วิบุยโทรทัศน์ เป็นสื่อมวลชนที่สำคัญ ย่อมมีบทบาทเป็นสื่อในการแสวงหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นอย่างดี วิบุยโทรทัศน์จะต้องสร้างเสริมความมั่นใจของสังคม จะต้องให้แนวทางแก่สังคม จะต้องให้ความเหมาะสมและทางออกของสังคม เพราะในสังคมที่กำลังเคลื่อนไหวอย่างสังคมไทย-วิบุยโทรทัศน์ซึ่งไม่เอาไหนย่อมเป็นสิ่งซึ่งพุ่ม เฝือกเกินไปเสียแล้ว และความไม่เอาไหนของวงการวิบุยและโทรทัศน์ นั้นก็อาจจะทำให้เกิดเป็นปัญหาตามกันขึ้นได้ว่า ถ้าเช่นนั้นเราจะมีวิบุยและโทรทัศน์ให้สิ้น เบื้องกันไปทำไม

ข้อสังเกตเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง

๑. กิจการด้านวิทยุกระจายเสียงในบ้านเราทุกวันนี้ มีลักษณะเป็นอธิปไตยอย่างชัดเจน จำนวนสถานีวิทยุกระจายเสียงมีมากมายจนเกินความจำเป็น กิจการกระจายเสียงขาดการควบคุมและรับผิดชอบ และความสับสนในทางเทคนิคและเนื้อหาของการกระจายเสียงนั้นดูจะเพิ่มพูนมากขึ้น และดูจะยากแก่การแก้ไข และปรับปรุงปฏิรูปรวมขึ้นทุกที

๒. กิจการด้านโทรทัศน์ ของเรานั้นยังไม่สับสนเท่ากับวงการวิทยุกระจายเสียง แต่ก็มีแนวโน้มที่จะกระจุกกระจายและสับสนเช่นเดียวกัน

สำหรับกิจการด้านโทรทัศน์นั้น มีข้อสังเกตว่าเป็นกิจการซึ่งถ้าจะทำให้สมบูรณ์ และประสิทธิผลจริงจังแล้ว ย่อมเป็นกิจการที่ต้องสิ้นเปลืองเป็นอย่างมาก เป็นการสิ้นเปลืองทั้งในด้านความสามารถ ในด้านกำลังคน เช่น ผู้จัดการรายการ ผู้ควบคุมรายการ คนเขียนบท ผู้แสดง หรือโฆษก สิ้นเปลืองทั้งในด้านอุปกรณ์เครื่องมือ ปัญหาที่มีอยู่ว่า เราขยายกิจการด้านโทรทัศน์ออกไปทุกที โดยไม่คำนึงถึงความสิ้นเปลือง และพลังความสามารถอย่างจริงจังแล้ว กิจการโทรทัศน์ในอนาคต อาจจะก้าวหน้าหรือถอยหลังกันแน่

๓. กิจการวิทยุโทรทัศน์ของเรานั้น เป็นของหน่วยราชการหรืออยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการ สภาพเช่นนี้ ถ้าดูแต่ผิวเผินจะเห็นว่า เป็นกิจการที่อยู่ในความรับผิดชอบ และอยู่ในความควบคุมของรัฐบาล แต่ความจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ในเมื่อกิจการวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ กระจุกกระจายอยู่ในสังกัดหน่วยราชการต่าง ๆ รัฐบาลจึงไม่มีความสามารถที่จะควบคุมกิจการด้านนี้ได้เลย ยกตัวอย่างเช่น ความพยายามของรัฐบาลที่จะควบคุมโฆษณาสินค้าทางวิทยุกระจายเสียง ในระยะสามปีที่ผ่านมา นับได้ว่าไม่ประสบความสำเร็จเท่าใดนัก

๔. ถึงแม้ว่าสถานีวิทยุโทรทัศน์ จะเป็นของหน่วยราชการ หรืออยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการ สถานีวิทยุและโทรทัศน์ส่วนใหญ่ ก็ดำเนินเป็นกระจายเสียงเพื่อการค้า (commercial broadcasting) มีการโฆษณาสินค้าเป็นรายได้หลัก เหตุผลที่ต้องมีการกระจายเสียงเพื่อการค้า สำหรับสถานีส่วนใหญ่ ก็เพราะแต่ละสถานีต้องหา "รายได้" มา "เลี้ยง" สถานีของตัวเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ กิจการด้านวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์จึงพัวพันถึงผลประโยชน์ ซึ่งย่อมจะทำให้การปรับปรุงปฏิรูปกิจการสื่อสารมวลชนด้านนี้ เกือบจะเป็นไปไม่ได้เสียทีเดียว

๕. ในด้านการจัดรายการทั้งทางวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ในปัจจุบัน มีลักษณะ เป็นสื่อกาแฟกินมากชิ้นทุกที เพราะกิจการด้านจัดรายการของสื่อมวลชนทั้งสองด้านนี้ ยังถือว่าเป็นกิจการสมัครเล่น ไม่มีการฝึกฝนทักษะด้านต่าง ๆ ที่สำคัญในการประกอบกิจกรรมทางราชการ วิทยุและโทรทัศน์นอกจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดรายการของวงการวิทยุและโทรทัศน์ขาดความรู้ลึกในวิชาชีพ (professionalism) เพราะฉะนั้นรายการวิทยุและโทรทัศน์ส่วนใหญ่ จึงมีลักษณะสื่อกาแฟกินกันอย่างที่เห็นกันทุกวันนี้

๖. ในด้านผู้ฟังหรือผู้ชมจึงมองวิทยุและโทรทัศน์ด้วยความรู้สึก ไม่เอาจริงเอาจังนึก เห็นวิทยุโทรทัศน์เป็นเพียง เครื่องฆ่าเวลาหรือเพื่อการปล่อยอารมณ์มากกว่า กล่าวอีกนัยหนึ่ง วิทยุและโทรทัศน์ ส่วนใหญ่ในบ้านเรามีได้สร้างความเคารพนับถือจากผู้ฟัง และผู้ชมเลย ความซื่อสัตย์สำคัญนัก ท่านผู้เกี่ยวข้องกับวงการสื่อสารมวลชนอย่างมองข้ามไป กิจการสื่อมวลชนใดนั้น ถ้าฝ่ายสื่อมวลชนนั้น ๆ ไม่สามารถสร้างความเคารพในผู้อ่าน ผู้ฟัง ผู้ชมแล้ว กิจการสื่อมวลชนนั้นย่อมไม่บรรลุสัมฤทธิ์ผล หรือมีอิทธิพลอันใด เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวมทั้งสิ้น

๗. ขอดำเนินการโปรดสังเกตว่า ในการกล่าวถึงสภาพความเป็นจริงของวงการวิทยุและโทรทัศน์นี้ ผู้เขียนได้บรรยายภาพที่ไม่น่าดูตลอดมา แต่ผู้เขียนใช้คำว่าวงการวิทยุและโทรทัศน์ "ส่วนใหญ่" ของเรา กล่าวอีกนัยหนึ่ง ในวงการวิทยุกระจายเสียงยังมี "ส่วนน้อย" ซึ่งได้ทำหน้าที่อย่างดีอยู่บ้างเหมือนกัน เช่น สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยของกรมประชาสัมพันธ์ สถานีวิทยุศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และสถานีวิทยุของสถาบันการศึกษา และหน่วยราชการบางแห่ง เป็นต้น

ทางออก

๑. เราเห็นจะต้องรับความจริงที่ว่า กิจการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ในบ้านเรา จะต้องเป็นกิจกรรมที่รัฐบาลจะต้องพึงรับผิดชอบดำเนินการ ฉะนั้นรัฐควรมีพลังที่จะปฏิรูปสภาพอนาธิปไตย ในวงการสื่อสารมวลชนสาขานี้ได้

๒. รัฐควรจะมีปฏิรูประบบการกระจายเสียงและโทรทัศน์ ไม่ใช่มาแก้ไขห้ามการโฆษณาสินค้าหรือในเรื่องเล็กน้อยอย่างอื่น กิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์น่าจะเข้าร่วมอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการเดียว การกระจายเสียงจะได้มีประสิทธิภาพ มีการควบคุมคุณภาพ และเป็น การประหยัด

ตัวอย่างในต่างประเทศที่จัดกิจการวิทยุโทรทัศน์ มาอยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงแถลงข่าว (Ministry of Information) นั้นเป็นเรื่องน่าพิจารณาอย่างยิ่ง แต่จะต้องพิจารณากันให้รอบคอบทั้งผลดี และผลเสีย แต่บางทีรูปแบบเช่นนี้อาจเป็นทางออกที่ดีกว่าสภาพในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะไม่เป็นสภาพที่ดีที่สุดก็ตาม

อาจมีผู้ท้วงว่า การรวมการกระจายเสียงและโทรทัศน์มาอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยราชการเดียว จะทำให้วิทยุและโทรทัศน์เป็น "กระบอกเสียงของรัฐบาล" ความข้อนี้ขอแก้ว่า ในปัจจุบัน ก็มีสภาวะอย่างนั้นอยู่แล้ว และสภาพอย่างสังคมไทย หรือสังคมที่กำลังพัฒนาอีกหลายประเทศ การให้วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์เป็นอิสระจริง ๆ นั้น ยังเห็นจะเป็นไปไม่ได้ ฉะนั้นจึงน่าที่จะให้รัฐจัดการด้านสื่อสารมวลชนทั้งสองนี้มีประสิทธิภาพ ซึ่งย่อมดีกว่าสภาวะอนาธิปไตยทุกวันนี้ ถึงแม้ว่าจะไม่เป็นสภาวะที่ดีที่สุดก็ตาม

๓. สำหรับกิจการด้านวิทยุและโทรทัศน์ ขอให้เราเพลาความภาคภูมิใจในความสำเร็จด้านวิศวกรรมลงเสียบ้าง และหันมาสนใจในด้านการจัดรายการ ควรจะมีศูนย์การฝึกฝนทักษะที่สำคัญในด้านวิทยุและโทรทัศน์ เช่น การเขียนบท การควบคุมรายการ การจัดรายการ ทั้งนี้เพื่อตัดลักษณะสมัครเล่นในวงการวิทยุและโทรทัศน์ออก

อีกประการหนึ่งในวงการวิทยุและโทรทัศน์ ควรจะสร้างเสริมความรู้สึกในวิชาชีพ (professionalism) ขึ้นมา เพราะความสำนึกในวิชาชีพจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความมั่นใจ การสุกเอาเผากินจะได้น้อยลง การแสวงหาความเป็นเลิศ (pursuit of excellence) จะเกิดขึ้นบ้างในวงการวิทยุและโทรทัศน์ในบ้านเรา

ท่านผู้จัดสัมมนากำหนดหัวข้อให้ผู้เขียนเขียนในเรื่อง "วิทยุ โทรทัศน์ให้อะไรใคร" หัวข้อนี้มีลักษณะเป็นคำถาม ก่อนจบผู้เขียนจึงขอสรุปตอบคำถามในหัวข้อเรื่องนี้ว่า วิทยุโทรทัศน์ "ส่วนใหญ่" ในบ้านเรายังไม่ได้ให้อะไรกับใครเลย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายและเสียใจเป็นอย่างยิ่ง

กิจกรรม

เมื่ออ่านบทความนี้แล้ว โปรดอภิปรายเพื่อนร่วมงานในหัวข้อต่อไปนี้

- ก. วัตถุประสงค์ของบทความ
- ข. สำคัญสำคัญของบทความ
- ค. ข้อคิดที่ได้จากบทความ

เสร็จแล้วโปรดเขียนรายงานสรุปผลการอภิปรายส่งอาจารย์ผู้สอนกลุ่มละ ๑ ฉบับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม หน่วยที่ ๒ "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน" วิชามนุษยกับสังคม

เรื่อง การสื่อสารมวลชนในประเทศไทยจีนคอมมิวนิสต์

โครงการการศึกษาทั่วไป

ฝ่ายวิชาการ จพว ฯ

บทความเรื่องนี้มีลีลาในทำนองคุยกัน ไม่เคร่งในอันดับความว่าอันใดควรจะกล่าวหน้าหรือหลัง และไม่คอยกังวลว่าจะประมวลเรื่องมากล่าวครบถ้วนสมกับชื่อหัวข้อเรื่องหรือไม่ คิดได้เท่าไร และมีเอกสารอ้างอิงใกล้เคียงเท่าไร ก็เอาแต่เพียงเท่านั้น

อันว่าสื่อมวลชนในที่นี้ เน้นหนักถึงขบวนการรายงานข่าวสารจากฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่งในระหว่างผู้มีอำนาจปกครองกับสื่อมวลชน ที่พูดว่า "ขบวนการ" ก็เพราะว่าเราไม่ได้เพิ่งเล็งแต่เฉพาะวัตถุที่เป็นสื่อมวลชน (อันได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วรรณคดี มหรสพ ฯลฯ) เท่านั้น แต่ยังพิจารณาถึงวิธีการสื่อสารและความหมายของการสื่อสารอันนั้น ๆ ด้วย

ก่อนอื่นขอข้อมความเข้าใจว่า สื่อมวลชนเป็นสื่อมวลชนได้ก็เพราะมีการสื่อสาร (เช่นเดียวกับการเล่นฟุตบอลต้องมีลูกบอล) และการสื่อสารเป็นที่มาที่สำคัญของการเมือง (Politics) และที่จริงแก่นของการเมือง ก็คือขบวนการที่จะพยายามลบล้างความแตกต่างระหว่าง "IS" กับ "OUGHT" ("คืออะไร" กับ "ควรจะเป็นอย่างไร") ด้วยเหตุนี้ นาย Norbert Wiener จึงรวมการสื่อสารเข้ากับการควบคุม เหตุผลที่สำคัญของท่านมีอยู่ว่า ถ้าคนจะควบคุมคนอื่นได้อย่างได้ผลแล้ว เขาจำต้องได้ข่าวสารโดยค้ำประกันว่าข่าวสารที่เขาจะได้ออก จะเป็นไปในทำนองว่าผู้รับเข้าใจ และเชื่อฟังเขา

รัฐบาลทุกรัฐบาลมีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมสังคม และว่าที่จริงหน่วยของสังคมทุกหน่วยต้องการควบคุมกันเองอย่างไม่มีรู้ตัว หน่วยเหล่านี้คงสภาพอยู่ได้ด้วยวิธีการสื่อสารเป็นสำคัญ แต่ข้อแตกต่างระหว่างสังคมประชาธิปไตยตะวันตก กับสังคมจีนคอมมิวนิสต์อยู่ที่ว่า สื่อมวลชนของตะวันตกเน้นหน้าที่ประดับประดา (steering) ความสำนึกของประชาชน แต่ของจีนเน้นหน้าที่ เสริมสร้าง ความสำนึก และขับเคลื่อน (drive) ให้เกิดการปฏิบัติ ข่าวสารของจีนสร้างขึ้นโดยกลุ่มชนที่ก้าวหน้า

(หมายความว่าถึงตั้งอยู่บนรากฐานของสังคมในอดีต และปฏิเสธสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน) แล้วใช้สื่อมวลชนสร้างมติดมหาชน เพื่อสร้างสังคมในอนาคต แต่ของตะวันตกมีความโน้มเอียงไปในทางสร้างขึ้นจากสังคมตามสภาพความเป็นจริงในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม ผลจะเกิดขึ้นในทำนองเดียวกันว่าสมาชิกในสังคมเดียวกันจะถือมูลค่างูโลเลเดียวกันยิ่งขึ้นทุกที เพราะอำนาจของสื่อมวลชน

เมมา เซตุงยีตอำนาจการเมืองได้โดยอาศัยความสามารถในการสื่อสารเป็นสำคัญ และเขาได้ใช้เทคนิคในการสื่อสารนี้แหละรักษาอำนาจจะปฏิวัติสังคมต่อไป

โดยประเพณีแล้ว สังคมจีนมีจุดอ่อน เรื่องการติดต่อระหว่างเบื้องบนกับเบื้องล่าง ผู้ใหญ่กับผู้น้อยนอกจากนั้นยังมีจุดอ่อนในระบบการติดต่อกันระหว่างคนหรือหน่วยสังคมที่มีฐานะเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพราะคนจีนตามประเพณีเกรงกลัวการขัดแย้ง เข้าตำราที่ว่าพูดมากก็ผิดมาก ปิดปากไว้ดีกว่าหัวหน้าครอบครัวหรือหัวหน้าตระกูล หรือผู้นำสมาคม มีโอกาสติดต่อคนหรือกลุ่มชนอื่นอยู่บ้าง ส่วนคนอื่น นิยมเป็นผู้ตามอย่างไม่รู้สำนึก และมีความกลัวต่ออำนาจเป็นนิสัย "เพียงแต่เห็นหน้าปากก็รู้แล้วว่าท่านไม่พอใจ" บ้างบางคนวางตัวน่าเกรงขาม ถ้าปากกับลูกเดียวกัน หมายความว่าลูกไม่อยู่ในโอวาท ความกลัวต่ออำนาจนี้ เป็นต้นเหตุสำคัญของการบิดเบือนข่าวสาร พฤติกรรมเช่นนี้ติดมาจนกระทั่งสมัยจีนคอมมิวนิสต์ เมื่อสมัยมีการรณรงค์ "ก้าวหน้าแบบกระโจน" (Great Leap Forward) ปี ๑๙๕๗ - ๕๘ มีพนักงานเป็นอันมากรายงานข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ไปสู่เบื้องบนอย่างบิดเบือน เพื่อให้ถูกใจเบื้องบน

พิจารณาในแง่เทคนิคของการสื่อสาร เมมายึดอำนาจได้ด้วยการมีความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมการเมืองของจีนเป็นสำคัญ เขาสร้างพรรคที่อาศัยการสนับสนุนจากมวลชนโดย บังคับให้พนักงานของเขากระทำการต่าง ๆ ดังไม่เคยปรากฏในสมัยก่อน เป็นต้นว่าให้พนักงานและทหารของเขาส่งคนออกไปช่วยชาวบ้านทำงาน ไม่ให้ทหารจับเบ็ดจับไก่ของชาวบ้านฆ่ากินฟรี หยิบขนมตามขวดโหลพ่อค้าแม่ค้ามากินก็ต้องจ่ายสตางค์ ความประพฤดิธรรมตาเช่นนี้ เป็นของแปลกสำหรับสังคมจีนในขณะนั้น ประชาชนพากันฉงน และให้ความสนับสนุนโดยการให้ข้าวคราวและขนเสปียงอาหารให้ นอกจากนั้นพรรคได้ทำลายระบบข้าราชการเก่าด้วยการส่งหน่วยของพรรคออกทำการโฆษณา ทำการสืบราคา และควบคุมประชาชนไปในตัว ใน "บริเวณปลดแอก" เมมายึดอำนาจในผืนแผ่นดินใหญ่ได้แล้ว คอมมิวนิสต์ ย้ำแล้วย้ำเล่าในเอกสารการอบรมพนักงานของพรรค ให้สละละทิ้งนิสัยการปฏิบัติงานอย่างบงการ (Commandism) และการเถรตรงตามทฤษฎี (Dogmatism) ประกาศิตของเมมา

ซึ่งในระยะหลังได้กลายเป็นคำขวัญประจำสังคมนั้น มีอยู่ว่า "คนที่ยังไม่ได้ทำการสืบสวน (ความเป็นไปของสังคมนั้น) ไม่มีสิทธิ์พูด" ที่เป็นไปตามหลัก "แนวทางของมวลชน" ตามที่เม่าเซตงว่าไว้

ความพยายามของ เม่าเซตงที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้การปกครองนั้นไม่ใช่ของง่าย บางแห่งที่ทดลองให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ นั้น ปรากฏว่าไม่ได้ผล เพราะประชาชนไม่คุ้นเคยต่อชีวิตแบบนั้น และไม่สนใจการรบเร้าจากพนักงานของพรรคให้คนไปประชุมเพื่อตัดสินใจปัญหาเกี่ยวกับ ผลประโยชน์ของประชาชนก็กลายเป็นการกลั๊กกลาย เสรีภาพส่วนตัวของคน เม่าเซตง มีปัญหาคำเขาควาย แต่ในที่สุดเขาเลือกทางออกในทำนองคำกล่าวของท่านรูสโซ้ที่ว่า "จะต้องบังคับคนให้มีอิสระ" (Man must be Forced to be Free) เป็นการบังคับคน "เบื้องล่าง" ให้ควบคุมพนักงาน "เบื้องบน" ตามหลัก "การควบคุมโดยประชาชน" (People's Control) ของเม่า ปรัชญาของเม่ามีอยู่ว่า อำนาจที่เข้มแข็งย่อมมาจากการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง ไม่ใช่กีดกันเขา อบรมเขาให้ดีไม่ใช่ให้ตาย การปล่อยให้มวลชนเหิงเฉยต่อการเมืองอาจทำลายเสถียรภาพในทางการเมืองในยุคปฏิวัติ ทั้งนี้เพราะนักปฏิวัติต้องการการสนับสนุนจากมวลชนเพื่อต่อสู้กับการคุกคามของฝ่ายตรงข้าม และอิทธิพลของประเพณีเก่า แต่การให้มีการควบคุม จากเบื้องล่างก็ถูกถ่วงอำนาจโดยการบงการจากเบื้องบนตามหลัก "ประชาธิปไตยของการ" (Democratic Centralism) ปรัชญาการเมืองอันสับสนเช่นนี้แหละทำให้ปัญหาของการสื่อสารในสังคมมิวนิสต์มีความสำคัญเป็นพิเศษ

การพยายามผนึก "เบื้องบน" กับ "เบื้องล่าง" เป็นการทำลายแบบแผนของการสื่อสารเก่า และสร้างแบบแผนของการสื่อสารแบบใหม่ ผู้ดำรงตำแหน่งสูงถูกแนะนำให้ไต่ถามผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับปัญหาที่ตนไม่รู้

ตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๖๔ เป็นต้นมาเห็นได้ชัดว่าเม่าเซตง ต้องการลบล้างสัญลักษณ์ของความสูงต่ำ ดังที่ยึดถือกันมาแต่ดั้งเดิม คณะกรรมการกลางของพรรคชุดที่ ๔ ซึ่งมีสมาชิกอยู่ ๒๗ คน กมนั้นเป็นพนักงานของพรรคในระดับประชาคม (Commune) หรือต่ำกว่าลงไปไม่น้อยกว่า ๔๔ คน - (ประมาณว่าที่จริงมีประมาณ ๑ ใน ๓ เป็นทหารเสีย ๑ ใน ๓ และเป็นพนักงานชั้นสูงดั้งเดิมอีก ๑ ใน ๓)

เมื่อได้หมายความว่าความพยายามของเม่าจะได้รับผลสมบูรณ์ นอกจากมีการปิดเป็นข่าวสารในสมัย "ก้าวหน้าแบบกระโจน" ดังได้กล่าวแล้ว ในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรม (๑๙๖๖-๑๙๖๘)

ยังแสดงให้เห็นว่าการสื่อสารมวลชน ถูกปิดเบือนโดยพนักงานของพรรคและของรัฐ คนที่ยังอยากเอาใจ นายนั้นยังมีมาก นายหยาง เจิง อู่ ต้องการยกย่องเม่า จึงเขียนบทความเรื่องหนึ่งลงในหนังสือพิมพ์ ประชาชนรายวัน โดยให้หัวข้อเรื่องว่า "จงพยายามเป็นพิเศษในการเสริมสร้างอำนาจอันสมบูรณ์ให้แก่ประธานเม่า และส่งเสริมอำนาจอันสมบูรณ์ให้แก่ความคิดของเม่าเชตุง" พนักงานพิมพ์ผลตลลพูนัน (บ้านเกิดของเม่าเชตุง) ต้องการสร้างอนุสาวรีย์ให้เม่าเชตุง ที่เมืองเช่าซันในปลายปี ๑๙๖๗ เม่าได้รับรายงานจึงตำหนิคนประเภทนี้ว่าแม้แต่การฉลองวันเกิดของผู้นำก็ต้องห้าม นอกจากนั้นเม่าได้ถือโอกาสเทศนา นายหยาง เจิง อู่ จนตกอำนาจไป โจวเอินไหล วิจารณ์ว่าคนต้องการสร้างฐานะของตัวเองด้วยวิธีการผิดธรรมชาติดังหยาง ย่อมต้องถูก "ตีล้ม" ไปโดยเร็ว

เหมือนกับรัฐรวมอำนาจเบ็ดเสร็จอื่น ๆ จีนผู้ขนาดสื่อมวลชน และรัฐสนใจในการปรับปรุงระบบการสื่อสาร เพื่อใช้ในการควบคุม หรือที่ถูกต้องกว่าคือ เพื่อใช้ในการจูงใจมวลชน ให้เชื่อตามลัทธิที่ผู้นำยึดถือ ในทางทฤษฎีแม้สมัยก่อนหน้าี่จะมีผู้นำชาวจีนอื่น ๆ ที่ต้องการให้ประชาชนยึดถือค่านิยม (Value) ร่วมกัน (เหมือนกับพ่อบ้านชาวจีนในไทยที่เคร่งครัด ในการอบรมบุตรธิดาให้ประพฤติตามที่ตนต้องการ ี่เป็นเรื่องของวัฒนธรรมการเมือง) แต่ระบบเทคโนโลยีไม่อำนวยความสะดวกให้กระทำอย่างได้ผล นอกจากนั้น ไม่มีผู้นำจีนคนใดในอดีต ที่ให้ความสนใจสื่อสารมวลชน เพื่อหวังผลในทางการเมืองดังผู้นำชุดนี้ ผู้นำชุดนี้เน้นการจูงใจมากกว่าการบังคับ ฉะนั้นสื่อมวลชนจึงถูกใช้ไปในทางจูงใจคน นั่นก็หมายความว่า สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือโฆษณาของรัฐ ใน " On Opposing Formalism" ที่เขียนในปี ๑๙๙๒ เม่าเชตุงถามว่า "ใครเป็นนักโฆษณา?" คำตอบของเขาเองก็คือ "ไม่เฉพาะครูเท่านั้นที่เป็นนักโฆษณา ผู้สื่อข่าว นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน และพนักงานทั้งหมดล้วนเป็นนักโฆษณา" จะเห็นได้ว่า คำว่า "โฆษณา" (Propaganda) ไม่มีความหมายไปในทางชั่วแต่ประการใด วิทญุกระจ่ายเสียงก็ดี โทรทัศน์ก็ดี หนังสือพิมพ์ก็ดี มหรสพก็ดี ล้วนแต่เป็นเครื่องมือโฆษณา และถูกควบคุมโดยรัฐ

แต่การโฆษณามีได้ไร้สาระเลยทีเดียว สำหรับคนที่รู้จักแยกแยะว่าอะไรเป็นข่าว อะไรเป็นเรื่องของการแสดงออกซึ่งอารมณ์ และอะไรเป็นเรื่องที่ผู้ทำข่าวต้องการอบรมคนอื่น นอกจากนั้น ผู้วิเคราะห์ข่าวยังต้องหาความสัมพันธ์ระหว่างการพูดกับการกระทำว่ามันสอดคล้องต้องกันอย่างไรหรือไม่ สิ่งเหล่านี้ผู้วิเคราะห์ต้องมีความรู้วัฒนธรรมการเมืองของจีนเป็นพื้นฐาน แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content unalysis) ตามหลักวิชาการ ข่าวสารบางตอนจากสื่อมวลชนเป็นเพียงคำพูด

และสัญลักษณ์ (Verbal and Symbolic) ไม่ได้มีความหมายจริงจังเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เป็นต้นว่า คำว่า " เราขอสนับสนุนมวลชนที่ถูกกดขี่ขูดรีดโดยจักรวรรดินิยมอเมริกาด้วยน้ำใจอันแน่วแน่ " แต่เอเยนต์ในการปฏิบัติตามคำพูดนี้ไม่มี ก็เป็นแต่เพียงการให้การสนับสนุนกันทางใจ ซึ่งสื่อมวลชนจีนนิยมมาก แต่ข่าวสารบางอย่างผู้นำกระทำเพื่อให้เกิดการปฏิวัติ เช่น " เราจงเตรียมพร้อมเพื่อต่อสู้กับภัยจักรวรรดินิยมเพื่อมาตุภูมิของเรา " เมื่อคำพูดท่านองนี้ พูดในขณะที่สหรัฐขยายการทิ้งระเบิดในเวียดนามเหนือก็ดี พูดในขณะที่สงครามชายแดนกับสหภาพโซเวียตก็ดี จะยังให้เกิดผลในทางปฏิบัติ คือมีหน่วยพนักงานออกชักจูงใจให้คนไปฝึกว่ายน้ำโดยมีอาวุธติดตัว หรือบางทีก็มีพนักงานออกฝึกอาวุธให้แก่ประชาชน

อะไรที่เป็นสื่อมวลชนในจีนคอมมิวนิสต์นั้น เคยมีบทความแปลเป็นภาษาไทยไว้แล้ว จึงขอคงไม่กล่าวในเชิงบรรยาย แต่จะขอวิเคราะห์ถึงสาเหตุของสภาพการณ์ ของสื่อมวลชนที่มีอยู่ ระบบการศึกษาเป็นกลไกสื่อมวลชนที่สำคัญที่สุดของรัฐครู เป็นสื่อมวลชนชนิดหนึ่งที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดคำนิยมของสังคมให้แก่เด็ก เรียน นอกจากการศึกษาในตัวของมันเองจะเป็นการเชื่อมโยงความคิดให้แก่กันแล้ว การศึกษายังช่วยผลิตผู้อ่านออกเขียนได้มาเป็นผู้รับรู้ และผู้สร้างสื่อมวลชนต่อไปอีกด้วย ด้วยเหตุนี้การขยายตัวของปริมาณหนังสือพิมพ์จึงถูกจำกัดโดยระบบการศึกษาของสังคม แต่ก็ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้จีนหันความสนใจไปที่สื่อมวลชนประเภทอื่น เช่น วิทยุกระจายเสียง แต่วิทยุกระจายเสียงก็ถูกจำกัดขีดความสามารถ ในการถ่ายทอดคำนิยมของทางการ บางท้องถิ่นภาษาที่ใช้ในระดับมวลชนนั้น แตกต่างกับอีกท้องถิ่นหนึ่ง แม้ภาษาจีนกลางปัจจุบันใช้ได้ทั่วประเทศ แต่ก็ยังมีคนอีกเป็นอันมากที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และไม่เข้าใจภาษาจีนกลาง แม้การถ่ายทอดเสียงโดยการใช้ภาษาท้องถิ่นจะนิยมกระทำกัน แต่ก็ดูเหมือนมีขีดจำกัดอีก เพราะระดับของเทคโนโลยีและกำลังคนที่มีความรู้ที่จะปฏิบัติงานในด้านนี้ถูกจำกัด โทรทัศน์ในจีนยังไม่แพร่หลาย ทั้งนี้เพราะระดับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมในความเห็นกันเป็นเครื่องขัดขวาง โทรทัศน์เป็นของฟุ่มเฟือยสำหรับเอกชน ใครมีส่วนตัวในระยะนี้ย่อมต้องเสี่ยงต่อการถูกตราหน้าว่าเป็นชนชั้นกรรมาชีพ ครอบงำที่จีนยังไม่สามารถผลิตได้เพียงพอแก่ความต้องการของทุกครอบครัวแล้ว โทรทัศน์จะยังไม่เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทสำคัญ เพราะรัฐบาลไม่ส่งเสริม แม้โทรทัศน์จะดีกว่าวิทยุในการถ่ายทอดคำนิยมของผู้นำไปยังมวลชนแต่ปัญหาการถ่ายทอดให้ทุกคนภายในสังคม เข้าใจทั่วถึง คงจะกินเวลานานกว่าวิทยุมากในเมื่อคำนิยามถึงระดับความรู้ของคนและ เทคโนโลยี เมื่อวิเคราะห์ถึงท่วงทีของผู้นำขุดนี้ เกี่ยวกับหลักการกำหนด-

นโยบายและการแบ่งหน้าที่ ระหว่างการกำหนดนโยบายกับการปฏิบัติการตามนโยบาย ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า ข้อจำกัดเหล่านี้เป็นปัจจัยที่อยู่ในความพิจารณาของผู้นำชุดนี้

ด้วยเหตุนี้ เราพอเข้าใจได้ว่าทำไมจีนจึงนิยมขบวนการรณรงค์ (mass campaign) การรวมกลุ่มถกเถียงปัญหา (Study group) จัดหน่วยโฆษณาเคลื่อนที่ และการปิดโปสเตอร์ การเปิดขบวนการรณรงค์ เป็นการเปิดโรงเรียนการเมืองตามทัศนะของเมา เขาเคยพูดไว้ตั้งแต่ปี ๑๙๕๗ แล้วว่า "แม้จะสร้างโรงเรียนรัฐศาสตร์และกฎหมายสักหมื่นโรง ก็ไม่สามารถให้การศึกษาแก่ประชาชน ชายและหญิง เด็กและแก่ ตลอดทั่วถึงชนบทที่ห่างไกลได้ ไม่เหมือนกับสิ่งซึ่งกระทำได้ในชั่วระยะเวลาสั้นโดยสมาคมชาวนา (ซึ่งมีหน้าที่ทำลายอำนาจของผู้นำมั่งคั่งในขณะนั้น) คำว่า - "จักรวรรดินิยม" "ขุนศึกจงพินาศ" "ข้าราชโกงจงพินาศ"... คำขวัญในทางการเมืองเหล่านี้มีอิทธิพลมันบินไปสู่คนเยาว์วัยกลางคน และคนชรา.....

เมาเขตุงไม่ยากเห็นการเมืองเป็นเรื่องของคนกลุ่มน้อยและด้วยเหตุนี้ เขายอมให้คนเอาสมุดปกแดงของเขาไปแห่แห่นตามท้องถนน สมุดปกแดงเป็นสัญลักษณ์เกี่ยวกับความคิดของเขาที่เขาต้องการให้ประชาชนรับเอา

การใช้กลุ่มถกเถียงและหน่วยโฆษณาเคลื่อนที่ เป็นศิลปะที่นิยมกันมากในจีน ทั้งนี้เพราะเป็นการเหมาะสมกับทัศนะในการปฏิบัติของเมา คือการปฏิวัติต้องมีการวางแผนและมีการร่วมมือกัน ระหว่างพนักงานปฏิบัติการ กลุ่มถกเถียงเป็นชมรมที่เปิดโอกาสให้พนักงานปฏิบัติการมาร่วมกันคิดและปรึกษาหารือรวมทั้งวิเคราะห์ข้อดีข้อเสีย ในแผนการและกิจกรรมที่ได้ทำไปแล้ว และหน่วยโฆษณาเคลื่อนที่ เป็นการกระตุ้นเตือนให้มวลชนตื่นตัวเกี่ยวกับปัญหาที่ทางการเมืองโฆษณา ตามหลักมีอยู่ว่า ยังมีข่าวคราวมากยิ่งกระตุ้นคนได้ดีขึ้นและมากขึ้น ความเจริญในด้านเทคโนโลยีปัจจุบันช่วยส่งเสริมให้คนรับข่าวคราวมากขึ้น แต่นายแคมเบล (Cambell) กับพรรคพวกได้ศึกษาผลกระทบกระเทือนของการใช้โทรทัศน์แล้วสรุปว่า ความสนใจในการเมืองของคนและกิจกรรมทางการเมือง ไม่เปลี่ยนไปจากการไม่มีโทรทัศน์เท่าใดนัก การติดต่อกันเป็นรายบุคคลยังมีความชำนาญในการเลือกตั้ง จากการศึกษาของนักวิชาการอื่น ๆ อีกหลายคนยืนยันว่า การติดต่อกันเป็นส่วนตัวมีประสิทธิภาพกว่าทางอื่นใดในบรรดาสื่อมวลชน

จึงไม่เป็นเรื่องประหลาดอะไรที่ชาวจีนนิยมใช้พนักงานที่กระตือรือร้นออกไปขั้วยุ ลี้มสอน และเกลี้ยกล่อมคนอื่น อีกประการหนึ่งโครงการพัฒนาชุมชนในจีนนั้น ผู้นำนิยมส่งเอา เข่นค้ไปติดตามผล

หรือบางทีก็ส่งไปเร้าใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน เช่นการส่งเจ้าหน้าที่ออกไปทำงานร่วมกับ
กรรมกร หรือกสิกร ส่วนหนึ่งเป็นการเสริมสร้างกำลังใจทำงานให้แก่สามัญชน อีกส่วนหนึ่งเป็นการ
แสวงหาข้อมูลไปในตัว ส่วนการใช้โปสเตอร์นั้นเป็นการหาเหตุการณ์ให้เอิกเกริก คนเห็นภาพแล้ว
ไม่รู้จะต้องถามเพื่อนด้วยคำถามสนเท่ห์ นอกจากนั้นโปสเตอร์เป็นสัญลักษณ์ของคนชาวบ้านผู้ยากจน
เอากระดาษ กู๋กัน มาป้าย ๆ ก็ใช้ได้ นี่เป็นวิธีการที่ประหลาดแต่ไม่ไร้ผลเสียทีเดียว

กิจกรรม

เมื่ออ่านบทความนี้แล้ว โปรดอภิปรายกับเพื่อนร่วมงานในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

- ก. วัตถุประสงค์ของบทความ
- ข. สาระสำคัญของบทความ
- ค. ข้อคิดที่ได้จากบทความ

เสร็จแล้วโปรดเขียนรายงานสรุปผลการอภิปรายกลุ่มส่งอาจารย์ผู้สอน กลุ่มละ ๑ ฉบับ

พร้อมทั้งส่งผู้แทนของกลุ่มมา เสนอรายงานในชั้นเรียน

ศูนย์วิทยพัชรากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม หน่วยที่ ๒ "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน" วิชามนุษย์กับสังคม

เรื่อง สื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก *

โครงการการศึกษาทั่วไป

โดย ดวงใจ ตั้งสง่า

ฝ่ายวิชาการ จุฬา ฯ

พัฒนาการ

คำว่าพัฒนาการเด็ก หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านโครงสร้างของร่างกาย และ ความเจริญเติบโตทางด้านความคิด ความเข้าใจ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว มีลักษณะต่อเนื่องเป็น ขั้นตอน อันจะทำให้เด็กมีรูปลักษณะเปลี่ยนแปลงไปตามเกณฑ์อายุ และมีความเจริญเติบโตทางด้าน สมองเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

การพัฒนาของเด็กแต่ละคนจะมีความก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ - หลายประการ กล่าวโดยสรุป ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ สามารถแบ่งออกได้เป็นสองลักษณะ คือ กรรมพันธุ์ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ปัจจัยทั้งสองนี้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาของเด็ก อย่างไรก็ตาม อิทธิพลดังกล่าวมีอำนาจไม่เท่ากัน กล่าวคือ ถ้าเป็นลักษณะทางกายภาพ หรือระดับสติปัญญา อิทธิพลของกรรมพันธุ์จะมีผลกระทบมากกว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม แต่ถ้าเป็นลักษณะทางสังคมหรือจิตใจ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมจะสำคัญกว่า

ในทางจิตวิทยา ปัจจัยทั้งสองนี้เรียกว่า "สิ่งเร้า" หรือ "แรงกระตุ้น" สิ่งเร้าแบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ สิ่งเร้าจากภายในและสิ่งเร้าจากภายนอก ในที่นี้จะขอกล่าวถึงเฉพาะสิ่งเร้าจากภายนอก หรือที่เราเรียกว่าสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ตามคำจำกัดความทางวิชาสังคมวิทยา สิ่งแวดล้อมประกอบด้วย ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจการเมือง และวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาของเด็กมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับผลกระทบ หรือแรงสนองตอบภายใน และเทคนิคหรือตัวนำที่จะทำให้เกิดผลกระทบระหว่างสิ่งเร้าภายในและภายนอก ตัวนำที่สำคัญตัวหนึ่ง คือ "สื่อมวลชน"

---

* ตัดจากรายงานการสัมมนา "สื่อมวลชนกับการพัฒนาเด็ก" ณ อำเภอปากช่อง จังหวัด นครราชสีมา ระหว่างวันที่ ๑๒ - ๑๔ ตุลาคม ๒๕๒๒

ซึ่งแบ่งออกเป็นแขนงต่าง ๆ อาทิเช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ

บทบาทของสื่อมวลชน

ในปัจจุบันเป็นที่มอมรับกันโดยทั่วไปว่า สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการปลูกฝังหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนรูปแบบของพฤติกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เนื้อหาสาระที่สื่อมวลชนให้ต่อเด็กและเยาวชนยังไม่อาจยืนยันได้ว่า ได้ช่วยเสริมสร้างการพัฒนาการของเด็กมากนักน้อยเพียงใด อีกประการหนึ่ง เรายังไม่สามารถทราบได้ว่า เนื้อหาสาระในลักษณะใดจะเหมาะสมกับการต้องการของเด็กไทยแท้จริง ทั้งนี้เพราะความต้องการของเด็กแต่ละคนที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ กัน ย่อมแตกต่างกัน ความต้องการที่ว่านี้ ยังมีได้มีการศึกษาหรือวิจัยอย่างแท้จริง

แม้ว่าเราจะยังไม่สามารถหาข้อสรุปถึงอิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อ เด็ก แต่ก็มีผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ครูผู้ปกครอง และแม้แต่เด็กและเยาวชนบางคนก็ได้แสดงข้อสังเกต และข้อคิดเห็นในเรื่องนี้ไว้บ้าง พอที่จะยืนยันได้ว่าสื่อมวลชนในปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ ปลูกฝังความประพฤติ อุปนิสัยของเด็ก ทุกวันนี้เด็กเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่อยู่ในกรุงเทพฯ ใช้เวลากับการดูโทรทัศน์หรืออ่านหนังสือมากกว่าที่ใช้เวลาอยู่ใกล้ชิดกับพ่อแม่ดังนั้นอุปนิสัย และความประพฤติของเด็กจะได้รับสิ่งเร้า หรือแรงกระตุ้นจากโทรทัศน์หรือสิ่งพิมพ์มากกว่าพ่อแม่ ผลกระทบจากสิ่งเร้าดังกล่าว จะเห็นได้ชัดหากเปรียบเทียบระหว่างเด็กในเมืองกับเด็กชนบท จะเห็นได้ว่าความรู้รอบตัวที่ดี อุปนิสัยและความประพฤติที่ดี ลักษณะการแต่งตัวที่ดี มีความแตกต่างกัน แม้ว่าจะ เป็นเด็กในวัยเดียวกัน แน่แน่นอนอาจจะมึปัจจัยอื่นประกอบ เช่น ฐานะหรือระดับการศึกษาของพ่อแม่ แต่อิทธิพลของสื่อมวลชน เป็นสิ่งประกอบที่สำคัญที่อธิบายกับความแตกต่างนี้

เนื้อหาสาระและผลกระทบต่อเด็ก

เนื้อหาสาระนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้และปลูกฝังทัศนคติในเด็ก หากรายการโทรทัศน์ที่ดี บทความในหนังสือพิมพ์ที่ดี ถูกจัดขึ้นโดยมุ่งที่จะให้ความรู้ประกอบกับสาระบันเทิงก็นับว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ในทางตรงกันข้าม หากรายการโทรทัศน์หวังเนื้อหาสาระในหน้าหนังสือพิมพ์ ถูกจัดขึ้นโดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบต่อเด็ก (รายการอาจจะไม่ใช่รายการ

สำหรับเด็กแต่ก็มีโอกาสจะสัมผัสกับรายการนั้น ๆ ได้ทุกโอกาส) ก็อาจเป็นเหตุให้เกิดผลร้ายทั้งจิตใจและร่างกายของเด็กได้ ตามที่นายแพทย์ท่านหนึ่งได้เคยกล่าวถึงปัญหาเด็กได้รับบาดเจ็บปิละหลาย ๆ คน เพราะพยายามกระโดดจากที่สูงหรือแสดงกริยาผาดโผนต่าง ๆ เหมือนละครการ์ตูนประเภทวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในโทรทัศน์ ซึ่งเป็นที่นิยมกันมากในหมู่เด็กและเยาวชนของเรา ทั้งและละครโทรทัศน์หลาย ๆ เรื่อง เช่น เรื่องเกี่ยวกับภูตผีปิศาจ ทำให้เด็กเกิดความกลัวโดยไม่มีเหตุผล เด็กไม่สามารถแยกได้ว่า อะไรคือความจริง อะไรคือความบันเทิง จึงมักเชื่อในสิ่งที่เขาเห็นได้เรียนรู้ เมื่อเด็กเกิดความเชื่อว่าภูตผีปิศาจมีจริง ความเชื่อนี้ก็จะฝังใจตลอดไป จนกระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่ จะเห็นได้ว่าผู้ใหญ่จำนวนไม่น้อยที่เชื่อเรื่องภูตผีปิศาจ ทั้งที่ในชีวิตไม่มีประสบการณ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เขาเกิดความเชื่อตั้งแต่เด็ก แม้กระทั่งโตเป็นผู้ใหญ่แล้วไม่เคยเจอผี ก็ยังยึดถือความเชื่อครั้งยังเป็นเด็กอยู่นั่นเอง

ผลกระทบทางจิตใจบางครั้ง ก็ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านร่างกายด้วย เช่น มีเด็กหลายรายที่มีปัญหา เรื่องการควบคุมการขับถ่าย ซึ่งแพทย์พบว่า เพราะเด็กกลัวที่จะเข้าห้องน้ำโดยลำพัง แต่เมื่อโตขึ้นก็ไม่ยอมบอกเพราะความอาย เป็นต้น

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งซึ่งนับวันจะมีอิทธิพลต่อเด็กและสังคมเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์หลายฉบับ มีจำหน่ายสูง สามารถหาอ่านได้โดยทั่วไปทั้งในกรุงเทพฯ และในท้องถิ่นชนบท อย่างไรก็ตามก็เป็นที่น่าสังเกตว่า หนังสือพิมพ์เหล่านี้พยายามจัดคอลัมน์ต่าง ๆ สำหรับคนทุกวัย ตั้งแต่เด็กนักเรียน นักศึกษา จนถึงผู้ใหญ่ทั้งชายและหญิง บางครั้งคอลัมน์สำหรับผู้ใหญ่ก็มีเนื้อหาสาระที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก เทคนิคการเสนอข่าวก็ดี การตีพิมพ์รูปภาพประกอบต่าง ๆ ก็ดี การโฆษณาสินค้าก็ดี อาจมีผลกระทบต่อเด็ก โดยเป็นสิ่งเร้าหรือปลุกฝังทัศนคติในตัวเด็กอันจะติดตัวไปในวันข้างหน้า

คุณหญิงอัมพร มีสุข เคยตั้งข้อสังเกตไว้ในบทความเรื่อง "ความขัดแย้งทางวัฒนธรรมในสังคมไทย" ว่าสื่อมวลชนเป็นส่วนหนึ่งในการก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างความคาดฝันกับความเป็นจริงของคนไทย ผู้เขียนอธิบายว่า ในเมืองไทยสื่อมวลชนเป็นงานของคนกลุ่มน้อยที่ได้รับการศึกษาสูงและอยู่ในเมือง ดังนั้นเนื้อหาสาระส่วนใหญ่ก็จะสะท้อนภาพสังคมสมัยใหม่ บทละครโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ไทยส่วนมากมักแสดงถึงสภาพครอบครัวที่มีความเป็นอยู่ดี เรื่องอาจจบลงด้วยพระเอกนางเอกที่เริ่มจากความยากจนแต่ลงเอยด้วยความสบายสมหวัง ส่วนภาพยนตร์จากต่างประเทศ ก็มักจะแสดงให้เห็นสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น รถยนต์สวยหรู ตู้เย็น โทรทัศน์ เป็นต้น นอกจากราย-

รายการดังกล่าวแล้ว การโฆษณาชักชวนให้คนซื้อของใหม่ เพื่อยุติความมีหน้ามีตาหรือเพื่อกินดูความสนใจในเพศตรงข้าม ก่อให้เกิดกิเลส อยากรไ้ของต่าง ๆ เท่านั้นซึ่งอาจมีผลกระทบต่อเด็กในวัยที่ถูกชักจูงได้ง่าย เนื่องจากเด็กยังไม่มีประสบการณ์พอที่จะแยกความต้องการ และความจำเป็นได้ นอกจากนี้สื่อมวลชนยังอาจเป็นตัวเสริม ใช้ช่องว่างระหว่างความเป็นจริงกับความฝันกว้างขึ้นอีก จากการเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลในสังคม หรือผู้นำของประเทศและลักษณะการเสนอข่าว หรือที่ภาพข่าวนั้นเป็นไปในลักษณะที่แสดงความพึงเพื่อ โอ้อ้อของบุคคลในสังคมชั้นสูง การกระทำหรือการให้ข่าวดังกล่าว อาจเป็นการทำให้ประชาชนนับถือชนชั้นผู้นำของประเทศมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงตัวอย่างความเป็นอยู่ที่คนส่วนมากไม่มีวันเอื้อมถึง

วัยเด็กเป็นวัยที่สามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม ภาษาและศีลธรรม หากการพัฒนาการด้านต่าง ๆ มีความบกพร่องหรือเอนเอียงไปจากสิ่งที่ถูกที่ควรแล้ว สิ่งนั้น มักจะฝังแน่นติดตัวไป ยากที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลง เมื่อเติบโตขึ้น ดังนั้นจึงเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่พวกเขาควรจะได้เรียนรู้ในสิ่งที่ดี มีประโยชน์ในการปลูกฝังความรู้ พิศนคติและคุณธรรมอันดี สิ่งเหล่านี้นับว่าเป็นหน้าที่อันสำคัญที่สุดหน้าที่หนึ่งของสื่อมวลชน ที่จะช่วยปลูกฝังทัศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรม อันดีต่อเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นกำลังของชาติในอนาคต แทนที่จะเป็นภาระของชาติดังจะขอยกคำกล่าวของอดีตประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น ซึ่งกล่าวไว้ว่า

"เด็กคือผู้ที่ทำงานสืบต่อจากที่ท่านได้เริ่มเอาไว้ เขาจะมานั่งแทนที่ที่ท่านกำลังนั่งอยู่ในตอนที่ท่านจากไปแล้ว และจะกระทำในสิ่งที่ท่านคิดว่าสำคัญ ท่านเองอาจจะวางนโยบายอะไรก็ได้ตามใจชอบ แต่เขาจะดำเนินการต่ออย่างไรนั้น เป็นเรื่องของ เขา เขาจะครองบ้านครองเมืองแทนท่าน เขาจะมีบทบาทในวัด ในโรงเรียน มหาวิทยาลัย และบรรษัททั้งหลาย หนังสือต่าง ๆ ของท่าน จะถูกเขาพิจารณาตัดสิน ยกย่องหรือประณามโดยพวกเขา ชะตากรรมของมวลมนุษยชาติอยู่ในมือของเขา"

ความเห็นของเด็กและเยาวชนต่อสื่อมวลชน

เด็กและเยาวชนจำนวน ๓๒ คน จากเขตการศึกษาต่าง ๆ ทั่วประเทศในระดับประถม ๖ ถึง ม.ศ. ๕ ได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมสนทนา เรื่อง "บทบาทของสื่อมวลชนเพื่อเด็กและเยาวชน"

ซึ่งจัดขึ้นโดยคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ หอประชุมของมหาวิทยาลัย ระหว่างวันที่ ๔ - ๑๐ มกราคม ๒๕๒๑ ผลจากการประชุมซึ่งเด็กและเยาวชนเหล่านี้ ได้มีโอกาสแสดงข้อคิดเห็นอย่างกว้างขวาง พอสรุปได้ดังนี้

เด็กและเยาวชนได้เรียกร้องให้สังคมของคนในเมืองเหลียวแลเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นห่างไกลให้มากขึ้น เพราะเขาเหล่านั้นล้วนกำลังสำคัญของชาติ จึงไม่ควรปล่อยให้พวกเขาต้องเติบโตขึ้นมาอย่างตามบุญตามกรรม เพราะขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้จากสื่อมวลชน ทำให้เกิดช่องว่างอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการโดยเสมอภาค

เด็กและเยาวชนได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยุโทรทัศน์ว่า โทรทัศน์นั้นมีอิทธิพลมากมายต่อทัศนคติ ความเชื่อ และ ฯลฯ ของเด็ก เพราะฉะนั้นรายการโทรทัศน์ ควรจะเป็นรายการที่เพิ่มประสบการณ์ ความรอบรู้ จินตนาการสร้างสรรค์ให้มากขึ้น รวมทั้งต้องการให้มีรายการทางด้านวิชาการ ที่เป็นประโยชน์ เช่น รายการวิเคราะห์ข่าวทั้งในและนอกประเทศ สิ่งที่น่ายินดีก็คือ เด็กและเยาวชนมีความเห็นว่ารายการอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ล้วนเป็นรายการที่ปลูกฝังความเชื่อและทัศนคติที่ผิด ๆ ซึ่งฝ่ายนโยบายของบริษัทวิทยุโทรทัศน์น่าจะได้นำไปพิจารณา และเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ได้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์มากกว่า เช่น การปลูกฝังค่านิยมและธรรมเนียมที่ดีอย่างไทยไทย ความเสียสละ ความรักที่ต่อชาติ และ ฯลฯ

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังมีความเห็นต่อ เรื่องการเสนอข่าวสารของทางวิทยุโทรทัศน์ว่า ข่าวที่เสนอส่วนใหญ่มักเป็นข่าวที่เกิดขึ้นในกรุงเทพฯ หรือถ้าเป็นข่าวในท้องถิ่นก็มักเป็นข่าวของบุคคลในวงการที่มีตำแหน่งสูงเพียงไม่กี่คน น่าที่บริษัทฯ ควรที่ได้พิจารณาเสนอข่าวสารที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นต่าง ๆ หัวเราะขำขานาเชดด้วย หรือเป็นข่าวสารสรุปเหตุการณ์ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ โครงการชนบทสำคัญ ๆ การศึกษาในระดับท้องถิ่น รวมทั้งคำบรรยายเบื้องหลังเหตุการณ์นั้นด้วย เพื่อประกอบความเข้าใจ

สำหรับความเห็นเรื่องการเมืองการโฆษณาที่มีอยู่ว่า คณะกรรมการกระจายเสียงแห่งชาติน่าจะหามาตรการในการควบคุมแก้ไขป้องกันหรือห้ามปรามให้เข้มแข็งขึ้น เพราะดูเหมือนว่าการโฆษณานั้น ๆ ออกจะมากมายและโลดโผนเกินไป บางทีก็มีภาพและถ้อยคำที่โหม่เหียงไปในทางที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

การจัดรายการสำหรับเด็กควรได้รับการพิจารณามากขึ้น และควรให้เวลาที่เด็กจะมีโอกาสได้ดูจริง ๆ

เด็กและเยาวชนมีความเห็นต่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งรวมถึงหนังสือพิมพ์ นิตยสารและหนังสือสำหรับเด็กว่า หนังสือสำหรับเด็กนิตยสารเพื่อเด็กยังมีน้อยอยู่ส่วนมาก เฉพาะเด็กในเมืองใหญ่ ๆ โดยเฉพาะกรุงเทพฯ เท่านั้นที่สามารถจะมีได้ เพราะราคาแพงและการจัดจำหน่ายมีจำกัด

การดูสำหรับเด็กที่ว่างตลาดเวลานี้ ส่วนใหญ่ก็ขาดความรับผิดชอบ และขาดการควบคุม ซึ่งมักจะทำให้ภาพพจน์ที่ไม่ดีนัก รูปภาพแทนที่จะแสดงออกไปในทางสร้างสรรค์ กลับเป็นการก่อการสร้างจินตนาการตลอดจนรูปลักษณะในทางที่ไม่ถูกไม่ควร เช่น ภาพคนก็มักจะวาดภาพให้ดูพิกลพิการน่าเกลียดน่ากลัว เพื่อหาสาระก็มักจะไม่ค่อยเหมาะสมสำหรับเด็กอ่อน

เด็กและเยาวชนเชื่อว่า สิ่งพิมพ์ล้วนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมาก สิ่งพิมพ์อาจชักจูงไปในทางที่ผิดหรือในทางที่ชอบก็ได้ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อสังคม เด็กและเยาวชนได้ขอร้องให้หนังสือพิมพ์ทบทวนภาระที่รับผิดชอบของสังคมประเทศชาติ โดยเห็นว่าหนังสือพิมพ์ควรมีหน้าที่สร้างสรรค์อุดมคติ และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่สังคม หนังสือพิมพ์ควรระวังที่จะไม่ลงข่าวบิดเบือนความจริง หรือคลาดเคลื่อนจากความจริง ไปโดยขาดการตรวจตราอย่างรอบคอบ อันจะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือ เป็นการให้ความรู้อย่างผิด ๆ ตลอดจนระมัดระวังในการเสนอข่าวอันอาจโน้มเอียงไปในทางก่อให้เกิดความรุนแรงหรือความรำคาญได้ง่าย เช่น ปัญหาความแตกแยกของความคิด ความเป็นปฏิกิริยาทางศาสนา ขนบธรรมเนียมและประเพณี หนังสือพิมพ์ควรถือเป็นหน้าที่ที่จะช่วยขจัดให้หมดไป มิใช่ช่วยให้เรื่อรังหรือเลวร้ายยิ่งขึ้น

นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ควรเป็นเสมือนครูทางด้านภาษาของเด็กและเยาวชนที่สามารถจะใช้ได้อย่างดี มิใช่เป็นแหล่งที่เด็กและเยาวชนเรียนภาษาหรือวลี ตลอดจนตัวสะกดผิด ๆ หนังสือพิมพ์ควรรับผิดชอบในแง่การจรรโลงภาษาที่ถูกต้องและงดงาม มิใช่เป็นทีกำเนิดของภาษารับผิดทั้งหลาย

สิ่งสุดท้ายที่เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นต่อสื่อมวลชนประเภทนี้ คือ ข่าวสังคมที่แสดงความหรุหรา ฉาบฉวย หรือมุ่งเหยียดของชนกลุ่มน้อย ไม่น่าจะนำเสนอมากเกินไป

สำหรับสื่อมวลชนวิทยุ- ถือเป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงผู้ฟังได้มากที่สุด กว่าสื่อมวลชนแขนงใด ๆ เด็กและเยาวชนมีความเห็นว่า ควรได้ใช้สื่อมวลชนแขนงนี้ เพื่อมวลชนให้ได้ผลเต็มตามประสิทธิภาพ โดยให้มีการปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น เช่น เพิ่มรายการสารคดี รายการเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม

วัฒนธรรม ประเพณี รายการที่ให้ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพการดำเนินชีวิตของ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ตลอดจนการให้ข่าวคราวความเคลื่อนไหวของชาติบ้านเมืองอย่างถูกต้อง และรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ ให้ความเข้าใจประกอบข่าวให้พอควร โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤตการณ์สำคัญ และเรื่องการใช้ภาษาทางสื่อมวลชนประเภทนี้ เด็กและเยาวชนมีความเห็นว่า ควรให้มีความระมัดระวังอย่าให้วิปลาสคลาดเคลื่อนจนเกินไป เพราะอาจจะเป็นตัวอย่างให้เด็กและเยาวชนลอกเลียนแบบอย่างผิด ๆ คัดตัวไปได้

สำหรับภาพยนตร์ไทย เด็กและเยาวชนมีความเห็นว่า สื่อมวลชนประเภทนี้ของเรายัง ล้าหลังประเทศที่พัฒนาแล้วอีกมาก ทั้งในด้านเทคนิคและเนื้อหาสาระ ตลอดจนความพิถีพิถันในการดำเนินเรื่อง ให้สมจริงตามเหตุการณ์หรือตามกาลสมัยมากกว่านี้ หากได้มีการศึกษาข้อมูลที่ต้องการเสียก่อนก็จะเป็นประโยชน์อย่างมากในการสะท้อนภาพของท้องถิ่น วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนอดีตกาล เพื่อประโยชน์ในการให้ความรู้และความเข้าใจถึงประวัติศาสตร์และยุคสมัย

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังมีความเห็นว่า เนื้อเรื่องของภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่ มักจะเกี่ยวกับชีวิตในสังคมเมืองหลวงมากกว่าในชนบท ผู้ที่จะสร้างหนังชีวิตสัตว์ หรือเกี่ยวกับธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร อันเป็นทรัพยากรธรรมชาติมีน้อยมาก

อีกเรื่องหนึ่งที่มีควรลิมจะกล่าวคือ การพากย์หนังและการโฆษณา เด็กและเยาวชนมีความเห็นว่าควรได้มีการควบคุมอย่างใกล้ชิด เพราะภาษาที่ใช้ นอกจากทำให้ภาษาวิบัติแล้ว ยังเป็นการใช้ถ้อยคำหยาบคาย และหยาบโลน โดยขาดความรับผิดชอบอีกด้วย ภาพโฆษณาก็จะมุ่งด้านการค้าอย่างเดียวโดยปราศจากความรับผิดชอบ

ภาพยนตร์อีกประเภทหนึ่งที่มีอิทธิพลและเข้าถึงประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั่วประเทศซึ่งสมควรจะลิมคือหนังกลางแปลง โดยเฉพาะจะมีโอกาสเข้าถึงประชาชนที่ไม่มีโอกาสเล่าเรียนในโรงเรียน ซึ่งก็เป็นที่น่าห่วงใยและเสียค่ามาก เพราะภาพยนตร์เหล่านี้ ฉายกันโดยแทบจะเรียกว่าขาดการควบคุมจากทางราชการโดยสิ้นเชิง ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ๆ แก่ผู้ชมได้เป็นอันมาก แต่หนังกลางแปลงเหล่านี้อาจมีคุณอย่างมหันต์ ถ้ารัฐบาลหรือองค์การที่มีวัตถุประสงค์ จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นที่ห่างไกล จะหาทางใช้หนังกลางแปลงให้เป็นประโยชน์ในทางสร้างสรรค์แก่ประชาชนจริง ๆ เช่น การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับอาชีพการสาธารณสุข การใช้ทรัพยากรของแผ่นดิน และการดำรงชีวิตด้านอื่น ๆ

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมครั้งนี้ คือ ผู้เข้าประชุมได้แสดงความคิดเห็นว่า สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ทั้งได้กล่าวมาแล้ว มีหน้าที่ที่จะต้องส่งสารไปยังบุคคลหลายประเภทและหลายระดับ เพราะฉะนั้นก็ย่อมจะมีบางสิ่ง บางอย่าง ที่ไม่เป็นประโยชน์แก่บุคคลบางประเภท บางวัย หรือบางระดับได้ ผู้รัฐสภาระควรรู้จักเลือกรับแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ รู้จักหลีกเลี่ยงหรือปฏิเสธ สิ่งที่จะเป็นโทษ ประเด็นนี้ก็ได้มีผู้ให้ข้อคิดเห็นและข้อสังเกตว่า เป็นเรื่องสำคัญและผู้รับสารจำเป็นต้องสร้างความสามารถเช่นที่กล่าวนั้นให้เกิดขึ้นแก่ตนให้ได้ จึงสามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีในสังคมปัจจุบัน ซึ่งก็ไม่มีใครที่จะหลีกเลี่ยงผลกระทบกระเทือนของสื่อมวลชนได้เลยไม่มากนักน้อย ไม่ว่าจะอยู่ ณ ส่วนใดของสังคม แต่อย่างไรก็ดี ทูลพินิจที่จะ เลือกรับ หรือจะ เลือกที่จะไม่รับ สิ่งที่สื่อมวลชนเสนอเข้าไปจนถึงบ้านนั้น ไม่ใช่เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นง่าย ๆ นัก สำหรับประเทศไทย ๔๕% ของมวลชนนี้ คือ เด็กและเยาวชนผู้มีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี ซึ่งกฎหมายถือว่ายังต้องการการการศึกษาศึกษาและคุ้มครอง โดยถือว่ายังเป็นผู้ที่มีอาจตัดสินใจด้วยตัวเอง

ดังนั้นสื่อมวลชนจะถือว่า ปล่อยให้สังคมซึ่งรวมถึงเด็กและเยาวชนเหล่านี้ เลือกหรือเลือกไม่รับโดยเสรี น่าจะไม่ถูกต้อง สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงของสื่อมวลชนทุกแขนงที่จะต้อง เลือกที่จะเสนอสิ่งที่ควรเสนอ เช่นเดียวกัน

กิจกรรม

เมื่ออ่านบทความนี้แล้ว โปรดอภิปรายกับเพื่อนร่วมงานในหัวข้อเรื่องต่อไปนี้

- ก. วัตถุประสงค์ของบทความ
- ข. สารสำคัญของบทความ
- ค. ข้อคิดที่ได้จากบทความ

เสร็จแล้วโปรดเขียนรายงานสรุปผลการอภิปรายกลุ่มส่งผู้สอน กลุ่มละ ๑ ฉบับ

พร้อมทั้งส่งผู้แทนของกลุ่มมา เสนอรายงานในชั้นเรียน

เอกสารประกอบกิจกรรมกลุ่ม หน่วย "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน" วิชามนุษยกับสังคม
เรื่อง หนังสือพิมพ์กับสื่อสาร* โครงการการศึกษาทั่วไป
โดย รจิตลักษณ์ แสงอุไร ฝ่ายวิชาการ จุฬา ฯ

ภาษาเป็นสมบัติของสังคม เป็นเครื่องบอกให้รู้ความต้องการ ดังนั้นจึงต้องตามสังคม
ตลอดเวลา คนเป็นผู้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสังคม ดังนั้นคน จึงเป็นผู้ขับเคลื่อน
เปลี่ยนแปลงของภาษาด้วย อย่างไรก็ตาม เราไม่ควรวิตกในการเปลี่ยนแปลงของภาษา การใช้ภาษาต้อง
ให้ทันสมัยทันต่อเหตุการณ์ ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีชีวิตยังมีผู้ใช้ จึงมีการเปลี่ยนแปลงในด้านคำนำและ
สำนวนภาษาอยู่เสมอ อันจะเป็นผลให้ลักษณะภาษาเปลี่ยนแปลงไปได้ในการข้างหน้า แต่การเปลี่ยน
แปลงนั้น มีทั้งส่วนที่พึงปรารถนา และไม่พึงปรารถนา ส่วนที่พึงปรารถนานั้น คืออาจจะทำให้ภาษา
เจริญงอกงาม ส่วนที่ไม่พึงปรารถนานั้น ก็ทำให้ภาษางอกขึ้นเหมือนกันแต่อกเป็นมะเร็ง คือทำให้
ภาษาเสื่อมหรือภาษารับตีได้

เราท่านมักจะเคยได้ยินเสมอว่า สื่อมวลชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์มีส่วนในการทำ
ให้ภาษาไทยเสื่อมบ้าง รับผิดชอบบ้าง ขอให้เรามาลองพิจารณาคำกล่าวเช่นนี้กันเถิด

ภาษาหนังสือพิมพ์นั้น เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากภาษาเขียนธรรม-
ดาหรือภาษามาตรฐาน ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์ต้องการใช้ภาษาที่มีความกระตุนรัดกุม และสะดุดตา-
และสะดุดความสนใจของผู้อ่านมากกว่าภาษาเขียนธรรมดา บางครั้งต้องการความสั้นกระชับรัดที่สุด
เช่น การพาดหัวข่าว ซึ่งนอกจากจะเกี่ยวข้องกับเนื้อที่แล้ว ยังเกี่ยวกับความดึงดูดความสนใจ และ
บางครั้งในตัวข่าวหนังสือพิมพ์ก็ใช้ถ้อยคำที่ห่ม เพื่อย ใช้ศิลปะในการเขียนให้ยาวมากกว่าปกติ โดยมี
เนื้อหาเท่าเดิมเพื่อยืด เรื่องให้สมมูลกับเนื้อที่ บางครั้งก็ใช้สำนวนภาษาแบบใหม่ ๆ ผิดแปลกไปให้
สะดุดความสนใจและจำง่ายด้วยเหตุต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วนี้ ทำให้เกิดเป็นลักษณะเฉพาะของภาษา
หนังสือพิมพ์ขึ้น ถ้าหนังสือพิมพ์มีลักษณะเฉพาะในการใช้ภาษาของตนเพียงเท่านี้ ก็คงไม่เกิดปัญหา

---

*

คัดจาก วารสารนิเทศสาร ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ เดือนสิงหาคม ๒๕๒๒

แต่ที่ เกิด เป็นปัญหาขึ้นมา ก็เนื่องมาจากการสร้างลักษณะเฉพาะนั้นได้คลี่คลายไปในด้านลบ คือกลายเป็นว่าหนังสือพิมพ์สามารถใช้หรือสร้างถ้อยคำสำนวนได้ตามความพอใจ จะผิดหรือจะถูกก็แล้วแต่ โดยใช้อ้ออ้างว่าต้องเขียนให้ทันเวลา ผู้จัดทำไม่มีเวลาตรวจแก้ ภาษาเรียกตามสำนวนสมัยใหม่ว่าเป็นวรรณกรรมรับแรง ไม่มีเวลาจะปราณีตในเรื่องตัวสะกดหรือการขีดเกลสาสำนวน อีกทั้งจำเป็นต้องดึงดูดความสนใจคนอ่านให้มากที่สุด เพราะหนังสือพิมพ์ไม่ใช่ตำราเรียนภาษาไทย และนักหนังสือพิมพ์ก็ไม่ใช่ครูภาษาไทย การกล่าวเช่นนี้เป็นการปิดความรับผิดชอบอย่างน่าละอาย เพราะหนังสือพิมพ์เองย่อมรู้อยู่แก่ใจดีว่า สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในด้านการใช้ภาษานั้น คือหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านมีจำนวนมากหนังสือพิมพ์แพร่หลาย และปรากฏให้เห็นเป็นลายลักษณ์อักษรทุกวัน ผู้อ่านเกิดความคุ้นเคยและซึมซาบกับการใช้ภาษาในหน้าหนังสือพิมพ์ได้รวดเร็วที่สุด ดังนั้นจึงไม่ควรถกเถียงกันว่าหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลและจำเป็นต้องรับผิดชอบต่อการใช้ภาษาของตนหรือไม่ แต่ควรจะได้มองปัญหาให้ชัดเจนลงไปว่า การใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้ ได้ก่อให้เกิดปัญหาและเป็นตัวอย่างของภาษาที่ผิด ๆ อย่างไรบ้างและปัญหาเหล่านี้จะแก้ได้อย่างไร เพื่อที่จะได้ร่วมมือกันทุกฝ่าย แทนที่จะปิดกั้นการรับผิดชอบต่อกันจนวุ่นวาย ครูก็โทษว่าหนังสือพิมพ์ทำให้เด็กเขียนหนังสือผิด ๆ หนังสือพิมพ์ก็โทษว่าครูอยากสอนไม่ดีเองต่างหาก

ในที่นี้จะได้กล่าวถึงข้อผิดพลาดที่พบบ่อย ๆ ในการใช้ภาษาของหนังสือพิมพ์ โดยจะเลือกเฉพาะประเด็นใหญ่ ๆ และที่เห็นว่าควรจะต้องแก้ไขได้ ถ้าหากสนใจว่าจะแก้ไขอย่างจริงจัง ข้อผิดพลาดประการแรกที่สุดคือ การสะกดผิด เรื่องนี้แก้ง่ายที่สุด และในทางตรงกันข้ามก็แก้ยากที่สุดที่ว่แก้ง่ายเพราะคำส่วนมากที่สะกดผิดนั้น เป็นคำง่าย ๆ ไม่ใช่คำยากหรือแปลกพิสดารอะไรเลย แต่ที่สะกดผิดก็เพราะความเคยชินเก่า ๆ และความไม่สนใจที่จะใช้ให้ถูกต้อง เช่น คำว่า อนุญาต สังเกต ผูกพัน มีตมณ ตำริ ตำรง ไข่มุก สะแลง กะลาสี่ หะนุบ่ารุง สะทอน ฯลฯ คำเหล่านี้นักเรียนส่วนมากเคยถูกเคี่ยวเข็ญกันมาแล้วใคร ๆ ก็รู้ดี แต่ก็พอถึงคราวจะเขียนก็ไม่วายเขียนผิด หนังสือพิมพ์นั้นเขียนผิดอยู่เป็นประจำ การที่ผู้อ่านได้อ่านได้เขียนอยู่บ่อย ๆ ก็อบจะเรียกได้ว่าทุกวัน ทำให้เกิดความเคยชิน ผู้ที่ไม่รู้ก็เกิดความเคยชินและจดจำการเขียนที่ผิด ๆ ไปใช้ เพราะคิดว่าถูกต้องแล้ว ผู้ที่เคยรู้ว่าเขียนอย่างไรก็ถูก เมื่อได้อ่านได้เห็นที่เขียนผิดบ่อย ๆ เข้า ก็อาจเกิดความไม่แน่ใจและความสับสนว่าเขียนอย่างไรถูก อย่างไรผิดแน่ นาน ๆ เข้าก็เขียนตามอย่างโดยไม่รู้สึกรู้ว่าผิด การสิ่งใดก็ตามที่เป็นความเคยชินแล้วย่อมแก้ไขได้ยาก ความผิดพลาดในการเขียนนี้ ไม่ได้อยู่ที่คนคนเดียว ฉะนั้น-

เรื่องนี้อาจจะแก้ไขได้ยาก คือ ผู้เขียนอาจจะเขียนผิดเอง หรือผู้เขียนเขียนถูก แต่ลายมืออ่านยาก ผู้พิมพ์จึงพิมพ์ผิด หรือความผิดพลาดอาจจะเกิดจากผู้พิสูจน์อักษร หรือเป็นเพราะช่างเรียงพิมพ์ หรือเขียนถูกต้องแล้วให้เขียนเป็นผิดด้วยความเข้าใจผิดของตน อย่างไรก็ตาม ความผิดพลาดที่ว่านี้ ถ้าผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องมีความรับผิดชอบร่วมกัน ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในเรื่องการเขียนก็น่าจะหมดไปไปในที่สุด นอกจากนี้สิ่งที่จะช่วยได้อย่างมากก็คือ ปทานุกรม หรือพจนานุกรม ชนิดที่รวบรวมคำที่เขียนผิดบ่อย ๆ เขาไว้ใกล้มือสักเล่ม เมื่อเกิดความไม่แน่ใจ ก็ยอมเสียเวลาเปิดดูสักหน่อย เพียงคราวละคำสองคำเท่านั้น แต่ก็เป็นเรื่องที่ปฏิบัติกันยาก เพราะผู้เขียน หรือผู้ทำหนังสือพิมพ์มักไม่สนใจอาจคิดว่าผิดคำสองคำไม่เป็นไร ไม่ใช่ทำภาษาไทย แต่ผลเสียที่เกิดขึ้นนั้นมากมายเกินคาดนึก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วประการที่สอง การเลือกคำมาใช้ผิด ในบางครั้งหนังสือพิมพ์เลือกคำมาใช้ผิดความหมาย เพราะไม่ทราบความหมายที่แท้จริง หรือความหมายแฝง ขอบเขตของคำและวิธีใช้ ข้อผิดพลาดในเรื่องนี้พบบ่อยที่สุดในหน้าหนังสือพิมพ์ จนไม่มีใครสนใจอาจจะเป็นเพราะความเคยชินที่พบเห็นอยู่ทุกวันก็เป็นได้ เช่น คำว่า "เผยแพร่" ความหมายแฝงของคำว่า เผย หรือเปิดเผยนี้ หมายถึงบอกสิ่งที่เป็นความลับ หรือสิ่งที่ควรจะรู้กัน ในหมู่ผู้มีหน้าที่หรือมีสิทธิที่จะได้รู้เท่านั้น แต่ในหน้าหนังสือพิมพ์มักจะ "เผยแพร่" ในสิ่งที่ไม่เป็นความลับอยู่บ่อย ๆ เช่น "เผยมันสำปะหลังส่งออกปี ๑๔ สูงเป็นประวัติการณ์" "ผู้เชี่ยวชาญเผยเป็นห่วงกรณีพระเปิดขวดอาจจะเป็นอันตรายถึงชีวิต" ความเป็นห่วง ไม่ใช่ความลับที่ต้องปกปิด หรือจำนวนมันสำปะหลังส่งออกชายต่างประเทศ ไม่ใช่เรื่องที่จะต้องเก็บไว้ในหมู่ผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่หนังสือพิมพ์ก็ยังใช้คำว่า "เผยแพร่"

คำว่า "ยื่น" ในพจนานุกรมให้ความหมายไว้ว่า ยื่น คำนี้ หนังสือพิมพ์ก็ดูเหมือนว่าต้องการประหยัดเนื้อที่อย่างมาก จนไม่สามารถใช้คำว่า "ยื่นยื่น" ได้ตัดจนเหลือ "ยื่น" คำเดียว เช่น "นศ.ธรรมศาสตร์ยื่นสูเพื่อความเป็นธรรม" "รมช.เกษตรยื่นอธิบดีกรมป่าไม้ไม่ผิด" ฯลฯ

คำประเภทยังมีอยู่อีกหลายคำ "จุด" แปลว่า ตับ, ตาย มักเอามาใช้ในความหมายที่ว่า "เกิด" เช่น ดาวรุ่งดวงใหม่จุดแล้ว เป็นต้น ท่านองเดียวกับผู้ร้าย "ซิลโว" นัคดีระดับคาที่ คำว่า "ซิลโว" หมายถึงการยิงปืนพร้อมกันหลาย ๆ ประเภท ตำรวจ "รัวกระสุน" เข้าใส่ผู้ร้ายสองนัด หรือผู้ร้าย "ยิงกราด" ขึ้นฟ้าหนึ่งนัด เป็นต้น แสดงว่าผู้เขียนไม่ทราบความหมายที่แท้จริงของคำที่ตนเขียน

รถเมย์ประกาศขึ้นราคา เท่าตัว จากห้าสิบสตางค์เป็นเจ็ดสิบห้าสตางค์ คำว่า เท่าตัว

ต้องหมายถึงอีกหนึ่ง เท่าของจำนวนเดิม ถ้าหนึ่ง เท่าตัวจากห้าสิบสตางค์ก็ต้อง เป็นหนึ่งบาท

ข้อผิดพลาดเหล่านี้ ถ้าผู้เขียนสนใจและระมัดระวังในการ เลือกใช้คำให้ถูกต้องตรงกับ ความหมายจริง ๆ ก็จะทำให้เรามีคำใช้ในภาษามากขึ้น และสื่อความหมายได้ชัดเจน เข้าใจได้ทันที แทนที่จะใช้ในความหมายคลุม ๆ เคลือ ๆ อย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ความผิดพลาดในแง่นี้ อาจเกิดขึ้นได้เนื่องจากมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันอยู่หลายคำ แต่วิธีใช้ต่างกัน เช่น คำว่า สอบสวนได้ - สวน สืบสวน ผ่อนผัน - ผันผ่อน แฉลง - ชี้แจง - บอกร ฯลฯ ดังนั้นผู้เขียนควรแน่ใจหรือรู้ความหมายของคำนั้น ๆ ดีพอ ก่อนที่จะนำมาใช้

ประการที่สาม การใช้คำใหม่เพื่อย ลักษณ์การใหม่เพื่อย คือ ใช้คำมากแต่ได้ความเท่าเดิม ลักษณะนี้พบมากในเนื้อข่าว เป็นลักษณะที่ตรงข้ามกับพาดหัวข่าว คือ พาดหัวข่าวพยายามตัดคำให้สั้น กระชับรัด (ซึ่งบ่อยครั้งก็สั้นจนไม่รู้ เรื่องหรือก่าวม) ส่วนเนื้อข่าวก็ขยายเสียจนเลอะเทอะ วนไป เรือนมายืดยาว เช่น "นายน้อยตกลงจะให้เงินเดือนนางกันยาซึ่งเป็นเมียนายน้อย เดือนละ ๔๐๐ บาท เป็นค่าเลี้ยงดูเมื่อหย่าร้างกัน นอกจากนี้ยังตกลงให้นางกันยาไปเยี่ยมลูกได้ เพื่อเห็นแก่ความเป็นแม่ ซึ่งมีความผูกพันกับลูก และเพื่อไม่ให้ลูกเกิดขมขื่น และเกิดความอบอุ่นจากแม่" (น.ส.พ. "บ้านเมือง" ๖ พ.ค. ๑๔) ประโยคนี้ใจความจริง ๆ เพียงว่า นายน้อยหย่ากับนางกันยาโดยยอม เสียค่าเลี้ยงดูและยอมให้พบลูกได้ คำนิยมใช้มากที่สุด และใช้พรั่าเพรื่อคือ คำว่า "ทำการ" ลอง สังเกตข้อความต่าง ๆ ในสมัยนี้จะพบว่า ผู้เขียนนิยมใช้คำว่า "ทำการ" นำหน้าคำกริยาเกือบทุกคน แทนที่จะใช้คำกริยานั้นโดยไม่ต้องมีคำ "ทำการ" นำหน้า เช่น ทำการสอนหนังสือ ทำการ- อภิปราย ทำการจับกุมคนร้าย ทำการปราบปราม ฯลฯ ข้อความต่าง ๆ ที่มีคำว่า ทำการ นั้นผู้ใช้ ภาษาจะตัดคำว่า "ทำการ" ออกไปได้ทุกหนทุกแห่ง และจะได้ความเท่าเดิม และได้ประโยคที่รัดกุม กว่าด้วย

ประการที่สี่ การใช้คำผิดระบบส่วนใหญ่ของภาษา ในภาษาไทย คำบอกรจำนวนจะอยู่หน้า คำลักษณะนาม อยู่หลังนาม ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของภาษาไทย เช่น โจรห้าร้อย นักกีฬา สองคน สมุดเจ็ดเล่ม ดินสองสองแห่ง เป็นต้น แต่หนังสือพิมพ์มักชอบใช้คำบอกรจำนวนตามลักษณะนาม โดยไม่มีนามมาข้างหน้า หรือบางทีก็เอาคำนามมาใช้เป็นลักษณะนาม เช่น "สองเศรษฐีใจบุญบริจาค รวมหนึ่งแสน" "จับ ๑๓ โขว์ลามก" "สิบสามผู้ต้องขบถ" "ห้ามมหาวิทยาลัยนัดเดินขบวนประท้วง" ฯลฯ นักข่าวมักอ้างว่า การเขียนพาดหัวข่าว จำ เป็นต้องสั้นและกระชับรัดที่สุดเอา เพียงแต่ใจความ

สำคัญ แต่การเขียนให้สั้นที่สุดโดยมีระบบภาษาเช่นนี้ไม่ควรทำ เพราะทำให้ลักษณะเฉพาะของภาษาไทยเสียไปได้

การวางคำขยายในภาษาไทย จะต้องอยู่หลังคำที่ถูกขยายและอยู่ใกล้กันมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ การวางคำขยายไว้ข้างหน้า จะขัดความรู้สึกของผู้อ่าน และถ้าวางคำขยายห่างเกินไป หรือผิดที่อาจทำให้เกิดความกำกวม เช่น "สร้างอนุสาวรีย์ตำรวจเสียชีวิตในวัดอินทร์" ไม่ได้หมายความว่า สร้างอนุสาวรีย์ให้ตำรวจที่เสียชีวิตในวัดอินทร์ แต่หมายถึงสร้างอนุสาวรีย์ในวัดอินทร์ สำหรับตำรวจที่เสียชีวิตไหน ๆ ก็ตามไม่เลือกที่ หรือ เช่น

"ตั้งสำนักงานผังเมืองชั่วคราว
 เริ่มงานปรับปรุงนครหลวงใหม่
 ในบริเวณกระทรวงการคลัง"

นี้ไม่ได้หมายความว่า นครหลวงใหม่อยู่ในบริเวณกระทรวงการคลัง แต่สำนักงานต่างหากที่อยู่ในบริเวณกระทรวงการคลัง

หรือ "กรณีลาวคืบหน้า" ท่านเข้าใจอย่างไร กรณีคืบหน้า หรือลาวคืบหน้า

นอกจากนี้การใช้คำโดยไม่นึกถึงหน้าที่ทางไวยากรณ์ บางทีเอาคำกริยามาใช้เป็นคำนาม เอาคำวิเศษณ์มาเป็นกริยาอาจเป็นเพราะผู้เขียนขาดความรู้ที่แท้จริงว่าคำนั้นเป็นคำภาษาไทย มีวิธีใช้อย่างไร หรือมิฉะนั้นก็ทราบแต่อยากใช้ให้แปลกกว่าคนอื่นเขาใช้จะได้น่าสนใจกว่าปกติ แต่ความผิดปกติเช่นนี้ไม่ควรสนับสนุน

ประการที่ห้า ความผิดพลาดในการใช้คำต่างประเทศ และสำนวนภาษาต่างประเทศ

เรื่องการใช้คำและสำนวนต่างประเทศนี้ ตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นตัวอย่างจากภาษาอังกฤษ เช่น การใช้คำว่า "โซเฟอร์" (ศัพท์เดิมเป็นภาษาฝรั่งเศส และอังกฤษรับมาใช้) ภาษาไทยเราก็มีอยู่แล้วว่า คนขับ ซึ่งเมื่อเอาภาษาฝรั่งเศสมาใช้ก็ใช้ผิดเสียอีก เพราะโซเฟอร์แปลว่าคนขับรถส่วนตัว (ที่เขาจ้างมาขับ) ไม่ใช่รถแท็กซี่ หรือรถเมย์ และไม่ใช่ว่าเจ้าของรถขับเองด้วย

สำนวนที่ว่า "ภายใต้การนำของ" เช่น ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี การใช้สำนวนไทยว่า โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้นำ หรือเป็นหัวหน้า

ความผิดพลาดอื่นๆ นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีอีกหลายกรณี เช่น การสร้างถ้อยคำ สำนวนประหลาด ๆ ศัพท์สะแลงต่าง ๆ เช่น สิ่งหอมควัน นักเตะ นักขัดห่วง เปี้ยวคำตัวตัว-

นักร้อง ฯลฯ ซึ่งมีในแง่ซับซ้อนและหยابคาย, ความผิดพลาดในการใช้คำราชาศัพท์ ตลอดจนการตัดคำหรือความให้สั้นจนแทบไม่รู้เรื่อง เหล่านี้เป็นต้น ความไม่ถูกต้องบางอย่างก็อาจจะต้องยอมยก-ประโยชน์ให้ เช่น การใช้คำสะแลง และประหลาด ๆ เพราะเป็นเรื่องของภาษาที่ยังไม่ตาย และเป็นเรื่องของบุคคลสมัยใช้กันไม่นานก็หายไป คำไหนเข้าที่ก็รับไว้ เป็นกลไกอย่างหนึ่งของภาษา และต้องยอมรับว่าการใช้ส่วนวนแปลก ๆ นั้น ก็เป็นเสน่ห์พิเศษของหนังสือพิมพ์เหมือนกัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่ใช้ความแปลกที่ทำลายระบบภาษาหรือที่หยابคายไม่น่าฟัง

อย่างไรก็ตามครุภาษาไทย ควรจะชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจในความแตกต่างในการใช้-ภาษาให้เหมาะสมแก่กาลเทศะ และบุคคล กล่าวคือ ภาษามีหลายแบบหลายระดับ เช่น ภาษามาตรฐาน ภาษาต่ำกว่ามาตรฐาน สะแลง ภาษาหนังสือพิมพ์ ภาษาโฆษณา ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาราชการ เป็นต้น การใช้ภาษานั้น ผู้ใช้ภาษาจะต้องรู้จักใช้ให้เหมาะสม เช่น ไม่นำเอาภาษาพูด, ภาษาโฆษณาที่ติดปาก ภาษาหนังสือพิมพ์มาใช้ผิดที่ เช่น ใช้ในการเขียนเรียงความ เขียนรายงาน การเขียนอย่างเป็นทางการ การพูดอย่างเป็นทางการ การเขียนบทความทางวิชาการ เป็นต้น เมื่อทำความเข้าใจกันได้เช่นนี้แล้ว ปัญหาเรื่องการใช้ภาษาที่ผิด ๆ ก็คงจะลดน้อยลงไปในที่สุด

- คำถาม
- บทความนี้ให้ประโยชน์อะไรแก่ท่านบ้างหรือไม่
  - ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับ การสื่อสาร ดังนั้น ในการใช้ภาษาเขียนให้ถูกต้องและมีประสิทธิภาพสูงสุด จะต้องคำนึงถึงหลักอะไรบ้าง
  - ให้มีสติยกตัวอย่าง ข้อความที่แสดงให้เห็นถึง การใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง ๑ ข้อความ อธิบายถึงข้อผิดพลาด และเสนอข้อความที่ถูกต้องด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบฝึกหัดหน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

จง $\neq$ หับตัวอักษรที่ท่านเห็นว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. การสื่อสารกลุ่มย่อยจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยกลุ่มบุคคลจำนวน
  - ก. ๓ - ๕ คน ที่ทำการสื่อสารเป็นระบบ
  - ข. ๓ - ๕ คน ที่ทำการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ
  - ค. ๕ คน ที่ทำการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในกลุ่มอื่นได้ทั่วถึง
  - ง. ตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไปสามารถทำการติดต่อกันได้ทั่วถึงทันทีที่มีการรวมกลุ่ม
๒. การสื่อสารกลุ่มย่อยกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ๒ คน มีความคล้ายคลึงกันในแง่ที่ว่า
  - ก. ผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นบุคคลเดียวกัน
  - ข. เกิดขึ้นเมื่อมีหน้าที่บางประการ และสลายตัวได้ทันทีที่ทำหน้าที่เสร็จสิ้นลง
  - ค. มักเกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารของระบบที่มีขนาดใหญ่กว่า
  - ง. ถูกทุกข้อ
๓. การสื่อสารมวลชนมีแนวโน้มไปในทางใด

ก. การสื่อสารทางเดียว	ค. การสื่อสารนอกแบบ
ข. การสื่อสารสองทาง	ง. ถูกทุกข้อ
๔. การสื่อสารมวลชนในประเทศจีนคอมมิวนิสต์ มีวิธีที่ได้ผลมากที่สุดคือ
  - ก. จัดรายการวิทยุเพื่อโฆษณา
  - ข. จัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
  - ค. จัดรายการโทรทัศน์ เพื่อปลูกฝังขนบธรรมเนียมประเพณี
  - ง. จัดให้มีการรวมกลุ่มถกเถียงและจัดหน่วยโฆษณาเคลื่อนที่
๕. บรรณาธิการและสถาปนิกหนังสือพิมพ์ มีฐานะเป็นองค์ประกอบใดในกระบวนการสื่อสารของระบบหนังสือพิมพ์

ก. ผู้ส่งสาร	ค. สื่อ
ข. สาร	ง. ผู้รับสาร

๖. "ตำราจรรวกระสุนไปยังผู้ร้ายถึง ๑ นาที" ประโยคนี้มีข้อบกพร่องในแง่ของ
ก. การใช้คำพุ่มเพื่อย	ค. การเลือกใช้สำนวนต่างประเทศ
ข. การเลือกใช้คำผิดความหมาย	ง. การใช้คำผิดระบบภาษา
๗. "รัฐบาลนี้อยู่ภายใต้การนำของท่านนายกเปรม" ข้อความนี้เป็นการผิดพลาดทางภาษาในแง่ของ
ก. การใช้คำพุ่มเพื่อย	ค. การใช้สำนวนต่างประเทศ
ข. การเลือกใช้คำผิดความหมาย	ง. ไม่มีข้อถูก
๘. ข้อใดไม่ใช่บทบาทของวิทยุ และโทรทัศน์ ตามหลักการ
-	
--
ก. เป็นสื่อในทางการศึกษามวลชน
ข. เป็นสื่อในการระดมสรรพกำลัง
ค. เป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ทางด้านธุรกิจ
ง. เป็นสื่อเพื่อแสวงหาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
๙. สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติ ให้แก่เด็กที่มีบทบาทมากที่สุด ได้แก่
ก. วิทยุ	ค. โทรทัศน์
ข. หนังสือพิมพ์	ง. ภาพยนตร์
๑๐. สมาเวคหมายถึงการที่ผู้พูดสร้างสภาพอารมณ์ร่วมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เกิดความศรัทธา ในตัวผู้พูดและคล้อยตาม การสร้างสมาเวคให้ได้ผลขึ้นอยู่กับ
ก. มีความรู้จริงในเรื่องที่พูด สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้
ข. สรรหาคำพูดที่พร้อมไปด้วยเหตุผล หลักฐาน ข้อเท็จจริง
ค. การแสดงออกทางสีหน้า แววตา หรือน้ำเสียงขณะพูด
ง. การเลือกเห็นและจัด เนื้อหาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้ฟัง

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน หน่วยที่ ๒ เรื่อง "การสื่อสารในชีวิตประจำวัน"

จง / ทั้บตัวอักษรที่ท่านเห็นว่าถูกที่สุดเพียงข้อเดียว

๑. การสื่อสารภายในบุคคลหมายถึง

- ก. การที่บุคคลแต่ละคนมีพฤติกรรมการสื่อสารที่แตกต่างกัน
- ข. บุคคลแต่ละคนสามารถทำหน้าที่ทั้งผู้ส่งและผู้รับในเวลาเดียวกัน
- ค. องค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการสื่อสารทั้งหมดจะไม่รวมอยู่ในตัวของบุคคลเดียวกัน
- ง. ไม่มีข้อถูก

๒. ข้อจำกัดของการสื่อสารภายในตัวบุคคลขึ้นอยู่กับ

- ก. ประสบการณ์
- ข. ข้อจำกัดทางด้านร่างกาย
- ค. ความสามารถเฉพาะตัว
- ง. ข้อ ก และข้อ ข

๓. ที่เรียกว่า "การสื่อสารกลุ่มย่อย" หมายถึงการสื่อสารที่ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลจำนวน

- ก. ๓ - ๕ คน ที่ทำการสื่อสารเป็นระบบ
- ข. ๓ - ๕ คน ที่ทำการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ
- ค. ๕ คน ที่ทำการติดต่อสื่อสารกับบุคคลในกลุ่มอื่นได้ทั่วถึงกัน
- ง. ตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไปที่สามารถทำการติดต่อกันได้ทั่วถึงกันที่มีการรวมกลุ่ม

๔. ระบบสิ่งมีชีวิตเป็นระบบเปิดที่สามารถแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ กับสิ่งแวดล้อมได้

สำหรับการสื่อสารของคน สิ่งที่แลกเปลี่ยนกับสิ่งแวดล้อมที่สำคัญก็คือ

- ก. วิทย์และโทรทัศน์
- ข. ภาษาพูดและภาษาท่าทาง
- ค. หนังสือพิมพ์และสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ
- ง. ถูกทุกข้อ

๕. การสื่อสารภายในองค์กร มักมีลักษณะเป็น

- ก. การสื่อสารแบบสองทาง
- ข. การสื่อสารนอกแบบอย่างไม่เป็นทางการ
- ค. การสื่อสารแบบทางเดียวจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง
- ง. การสื่อสารแบบทางเดียวจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน

๖. การสับเปลี่ยนตัวบุคคลภายในองค์กร จะทำให้การสื่อสารภายในองค์กรเปลี่ยนแปลงไป

เพราะ

- ก. บุคคลแต่ละคนมีความสามารถในการปฏิบัติต่างกัน
- ข. บุคคลไม่สามารถทดแทนกันได้ด้วยความคิด ทัศนคติ ค่านิยม
- ค. จำนวนคนที่ทำงานมากไปทำให้การสื่อสารในองค์กรเป็นไปไม่ทั่วถึง ขาดการประชาสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในองค์กร
- ง. สถานที่ทำงานกว้างขวางเกินไป ทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในแง่ของการสื่อสารในองค์กรเปลี่ยนไป

๗. ประสิทธิภาพของการสื่อสารภายในองค์กรขนาดใหญ่ อาจสรุปได้ว่า

- ก. มีประสิทธิภาพสูง เพราะมีลักษณะ เป็นปฏิกริยาสัมพันธ์และอาจมีปฏิกริยาย้อนกลับไปยังผู้ส่งสาร
- ข. ประสิทธิภาพของการสื่อสารมีมาก เพราะต้องผ่านกลุ่มต่าง ๆ ในองค์กรหลายกลุ่ม ทำให้ได้ข้อมูลอย่างทั่วถึง
- ค. มีประสิทธิภาพของการสื่อสารต่อยลงไปเพราะต้องผ่านคนจำนวนมาก สารของสารอาจหายไประหว่างทาง
- ง. มีประสิทธิภาพมากกว่าการสื่อสารของกลุ่มขนาดย่อย และการสื่อสารระหว่างบุคคลสองคน

๘. การบรรยายในหอประชุมที่มีผู้ฟังเป็นจำนวนมาก เป็นการสื่อสารประเภท

- ก. การสื่อสารมวลชน
- ค. การสื่อสารภายในองค์กร
- ข. การสื่อสารต่อสาธารณชน
- ง. ข้อ ก และข้อ ข ถูก

๙. ในระบบหนังสือพิมพ์ ผู้มีหน้าที่ รับผิดชอบ ในฐานะผู้ส่งสาร คือ

- ก. บรรณาธิการ
- ค. นักเขียนข่าว
- ข. ช่างภาพ
- ง. ช่างพิมพ์

๑๐. หน้าที่หลักประการหนึ่งของสื่อมวลชนที่มีต่อสังคม คือ
- เป็นสิ่งให้นำสารจากคนกลุ่มหนึ่งไปยังอีกกลุ่มหนึ่ง
  - ให้ข่าวสารเฉพาะกิจการหนึ่งโดยเฉพาะ
  - ประกาศนโยบายและแนวคิดของรัฐบาลให้ประชาชนทราบ
  - รายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
๑๑. สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลมากที่สุดในด้านการใช้ภาษาคือ
- วิทยุ
  - โทรทัศน์
  - หนังสือพิมพ์
  - ภาพยนตร์
๑๒. ปฏิกริยาสัมพันธ์ระหว่างผู้ทำการสื่อสารจะมีมากที่สุด ถ้าเป็นการสื่อสารประเภท
- การสื่อสารระหว่างบุคคล
  - การสื่อสารกลุ่มย่อย
  - การสื่อสารต่อสาธารณชน
  - ถูกทุกข้อ
๑๓. สื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังความรู้ พฤติกรรม และทัศนคติให้แก่เด็กที่มีบทบาทมากที่สุด ได้แก่
- วิทยุ
  - หนังสือพิมพ์
  - โทรทัศน์
  - ภาพยนตร์
๑๔. การสื่อสารมวลชนในประเทศจีนคอมมิวนิสต์ มีวิธีที่ได้ผลมากที่สุด คือ
- จัดรายการวิทยุเพื่อโฆษณา
  - จัดทำหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ
  - จัดให้มีการรวมกลุ่มถกเถียง และจัดหน่วยโฆษณาเคลื่อนที่
  - จัดรายการโทรทัศน์ เพื่อปลูกฝังขนบธรรมเนียมประเพณีจีน
๑๕. ข้อใดไม่ใช่สาร
- จดหมาย
  - กิริยาท่าทาง
  - ข้อความ
  - รูปภาพ

๑๖. "รมช. เกษตรอันอธิบดีกรมป่าไม้ไม่ผิด" ข้อความนี้เป็นการใช้ภาษาที่ยังไม่ถูกต้องในแง่

ก. การเลือกใช้คำผิดความหมาย	ค. ใช้สำนวนภาษาต่างประเทศ
ข. การใช้คำพ้องเสียง	ง. ไม่มีข้อถูก

๑๗. "ตำรวจเข้าทำการจับกุมผู้ร้าย" ข้อความนี้เป็นการผิดพลาดของภาษาในแง่

ก. การเลือกใช้คำผิดความหมาย	ค. ใช้สำนวนภาษาต่างประเทศ
ข. การใช้คำพ้องเสียง	ง. ไม่มีข้อถูก

๑๘. ข้อใดเป็นลักษณะเฉพาะของการสื่อสารต่อสาธารณชน

- ก. ผู้รับสารจะประกอบด้วยบุคคลประเภทเดียวกัน
- ข. สารที่ส่งออกไปจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับผู้รับทั้งหมด
- ค. ผู้รับและผู้ส่งมีความสัมพันธ์กันอย่างทั่วถึงในขณะที่มีการสื่อสาร
- ง. ผู้ส่งข่าวสามารถทราบปฏิกิริยาย้อนกลับจากผู้รับสารได้ทันที

๑๙. การสร้างบุคลิกภาพของผู้พูดที่ทำให้ผู้ฟังมีความประทับใจ และมีความเลื่อมใสศรัทธาสร้างได้โดย

- ก. มีความรู้จริงในเรื่องที่พูด มีคุณธรรมและมีเจตนาดีต่อผู้ฟัง
- ข. ใช้ภาษาให้เหมาะกับระดับของผู้ฟัง และภาษาเหล่านั้นต้องแสดงให้เห็น มีรสนิยมที่งดงาม
- ค. มีข้อเท็จจริงและหลักฐานต่าง ๆ มาสนับสนุนและสอดคล้องกับความเชื่อ ทัศนคติ และค่านิยมของผู้ฟังด้วย
- ง. ผู้พูดต้องทำการวิเคราะห์กลุ่มผู้ฟังล่วงหน้า เพื่อจะได้ปรับเนื้อหาและข้อคิดเห็นต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติของกลุ่มผู้ฟังนั้น

๒๐. समावेक หมายถึงการที่ผู้พูดสร้างสภาพอารมณ์ร่วมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง เกิดความศรัทธา

ในตัวผู้พูดและคล้อยตาม การจะสร้าง समावेक ให้ได้ผลขึ้นอยู่กับ

- ก. มีความรู้จริงในเรื่องที่พูด สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้
- ข. สรรหาคำพูดที่พร้อมไปด้วยเหตุผลหลักฐาน ข้อเท็จจริง
- ค. การแสดงออกทางสีหน้า แววตา หรือน้ำเสียงขณะที่พูด
- ง. การเลือก พื้นและจิต เนื้อหาให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้ฟัง

กระดาษคำตอบพร้อมเฉลย หน่วยที่ ๒ เรื่อง การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

ชื่อ.....นามสกุล.....รหัส.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบฝึกหัด					แบบทดสอบหลังเรียน				
๑.	ก	ข	ค	~~ง~~	๑.	ก	ข	ค	ง
๒.	ก	ข	ค	~~ง~~	๒.	ก	ข	ค	ง
๓.	~~ก~~	ข	ค	ง	๓.	ก	ข	ค	ง
๔.	ก	ข	ค	~~ง~~	๔.	ก	ข	ค	ง
๕.	~~ก~~	ข	ค	ง	๕.	ก	ข	ค	ง
๖.	ก	~~ข~~	ค	ง	๖.	ก	ข	ค	ง
๗.	ก	ข	~~ค~~	ง	๗.	ก	ข	ค	ง
๘.	ก	ข	~~ค~~	ง	๘.	ก	ข	ค	ง
๙.	ก	ข	~~ค~~	ง	๙.	ก	ข	ค	ง
๑๐.	ก	ข	ค	~~ง~~	๑๐.	ก	ข	ค	ง
					๑๑.	ก	ข	ค	ง
					๑๒.	ก	ข	ค	ง
					๑๓.	ก	ข	ค	ง
					๑๔.	ก	ข	ค	ง
					๑๕.	ก	ข	ค	ง
					๑๖.	ก	ข	ค	ง
					๑๗.	ก	ข	ค	ง
					๑๘.	ก	ข	ค	ง
					๑๙.	ก	ข	ค	ง
					๒๐.	ก	ข	ค	ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระดาษคำตอบแบบทดสอบก่อน เรียนพร้อม เฉลย

ชื่อ.....นามสกุล.....รหัส.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

หน่วยที่ ๑ เรื่องสถาบันสื่อสาร

หน่วยที่ ๒ เรื่องการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

๑.	ก	ข	ค	ง	๑.	ก	~~ข~~	ค	ง
๒.	ก	ข	ค	ง	๒.	ก	ข	~~ค~~	~~ง~~
๓.	ก	ข	ค	ง	๓.	ก	ข	ค	~~ง~~
๔.	ก	ข	ค	ง	๔.	ก	~~ข~~	ค	ง
๕.	ก	ข	ค	ง	๕.	ก	ข	~~ค~~	ง
๖.	ก	ข	ค	ง	๖.	ก	~~ข~~	ค	ง
๗.	ก	ข	ค	ง	๗.	ก	ข	~~ค~~	ง
๘.	ก	ข	ค	ง	๘.	ก	~~ข~~	ค	ง
๙.	ก	ข	ค	ง	๙.	~~ก~~	ข	ค	ง
๑๐.	ก	ข	ค	ง	๑๐.	ก	ข	ค	~~ง~~
๑๑.	ก	ข	ค	ง	๑๑.	ก	ข	~~ค~~	ง
๑๒.	ก	ข	ค	ง	๑๒.	~~ก~~	ข	ค	ง
๑๓.	ก	ข	ค	ง	๑๓.	ก	ข	~~ค~~	ง
๑๔.	ก	ข	ค	ง	๑๔.	ก	ข	~~ค~~	ง
๑๕.	ก	ข	ค	ง	๑๕.	~~ก~~	ข	ค	ง
๑๖.	ก	ข	ค	ง	๑๖.	~~ก~~	ข	ค	ง
๑๗.	ก	ข	ค	ง	๑๗.	ก	~~ข~~	ค	ง
๑๘.	ก	ข	ค	ง	๑๘.	ก	~~ข~~	ค	ง
๑๙.	ก	ข	ค	ง	๑๙.	~~ก~~	ข	ค	ง
๒๐.	ก	ข	ค	ง	๒๐.	ก	ข	ค	~~ง~~

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวกอแก้ว เพชรบุตร เกิดวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๕๐๑ สำเร็จการศึกษา
ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ. เกียรตินิยมอันดับ ๑) ปีการศึกษา ๒๕๒๑

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย